

BÉKÉS MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

Elfogadta a Békés Megyei Önkormányzat Közgyűlése
a 3/2014. (II. 14.) KGY határozatával

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	1
VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	3
I. Célok, alapelvek, előzmények, szerkezet	3
1. Koncepció és program célja	3
2. Fejlesztési koncepció és program alapelvei	3
3. Dokumentum szerkezete	3
II. Érdemi megállapítások	4
1. Békés megye jövőképe.....	4
2. Békés megye célrendszere	4
3. A célrendszer koherenciája	10
4. A területfelhasználás alapelvei - kezelendő területek	13
5. A fejlesztés eszköz- és intézményrendszere.....	14
6. A tervezési folyamat, társadalmasítás és legitimáció	19
7. Békés megye fejlesztésének alapelvei.....	19
0. BEVEZETŐ.....	20
1. Békés megye jövőképe.....	24
2. A megye célrendszerének bemutatása.....	26
2.1. Békés megye fejlesztésének átfogó célja	26
2.2. A megye fejlesztésének stratégiai céljai.....	31
2.2.1. <i>Értékalapú gazdaságfejlesztés.....</i>	<i>31</i>
2.2.3. <i>Társadalmi, gazdasági kohézió erősítése a megye perifériális helyzetű településein</i>	<i>34</i>
2.2.4. <i>Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív fenntartható tovább-fejlesztése</i>	<i>39</i>
2.3. Fejlesztési célrendszer meghatározása a megyén belül különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre	40
3. A célrendszer koherencia vizsgálata.....	50
3.1 Belső koherencia vizsgálata	50
3.2. Külső koherencia vizsgálata.....	51
3.2.1. <i>Békés megye célrendszerének kapcsolata az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció tervzetével.....</i>	<i>51</i>
3.2.2. <i>Békés megye célrendszerének kapcsolata az Országos Területrendezési Tervvel</i>	<i>53</i>
3.2.3. <i>Békés megye célrendszerének kapcsolata a fontosabb (ágazati) koncepciókkal</i>	<i>53</i>
3.2.3.1. <i>Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Magyar Növekedési Tervvel.....</i>	<i>53</i>
3.2.3.2. <i>Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása az Új Széchenyi Tervhez</i>	<i>56</i>
3.2.3.3. <i>Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása az Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiához</i>	<i>57</i>
3.2.3.4. <i>Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Nemzeti Vidékstratégiához</i>	<i>59</i>
3.2.3.5. <i>Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása az EU 2020 prioritásokhoz </i>	<i>60</i>

3.2.3.6. Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz és a Nemzeti Természetvédelmi Alaptervhez.....	62
4. Területfelhasználás alapelveit lefektető koncepció - kezelendő területek	63
5. Fejlesztés eszköz- és intézményrendszere.....	65
5.1. Prioritások azonosítása.....	65
5.1.1. Gazdasági struktúra megújítása.....	65
5.1.2. Megye térszerkezetének továbbfejlesztése	66
5.1.3. Fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése	67
5.1.4. Emberi erőforrás fejlesztése.....	69
5.2. Felelősség- és intézményrendszer – a koncepció üzenetei.....	69
6. Tervezési folyamat, társadalmazás és legitimáció.....	72
7. Békés megye fejlesztésének alapelvei.....	78
8. MELLÉKLETEK	79
8.1. melléklet: Békés megye területfejlesztési koncepciója és programja készítése során figyelembe vett dokumentumok.....	80
8.3. melléklet: Békés megye fejlesztése átfogó céljainak megalapozása.....	89
8.4. melléklet: Ábrák jegyzéke.....	99
8.5. melléklet: Táblázatok jegyzéke	100

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

I. Célok, alapelvek, előzmények, szerkezet

1. Koncepció és program célja

Békés megye területfejlesztési koncepciója és programja című dokumentum alapvető célja:

- a megye jövőképeinek megfogalmazása (2030-ig);
- a megye fejlesztési elképzeléseinek 2014-2020 közötti tervezési ciklusra történő felkészülés;
- a megyei fejlesztési elképzelések pozicionálása a 2014-2020-as időszakra vonatkozó Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióban;
- a fejlesztési források orientálása a fejlesztési időszakra;
- a megyén belüli és a megyehatárokat átlépő partnerségi kör erősítése;
- határon átnyúló kapcsolatok erősítése.

2. Fejlesztési koncepció és program alapelvei

A megyei fejlesztési koncepció megfogalmazásánál az alábbi általános alapelveket követtük:

- Rendszerszemlélet: a koncepció hosszú távú célokat fogalmaz meg; illeszkedik az Európai Unió „Európa 2020” fejlesztési célokhoz, valamint a Magyarország Kormánya 2020-ig szóló tervezési irányelvekhez; az ágazati szemlélet helyett integrált megoldásokat vázol fel.
- Egyensúlyi állapot megteremtése: a jövőkép, ill. az arra épülő átfogó és stratégiai célok a megyei hibacső rés csökkentését, egyensúlyi növekedési pálya megteremtését célozzák.
- Helyi erőforrások felhasználására, aktivizálása.

3. Dokumentum szerkezete

Békés megye területfejlesztési koncepciója és programja című dokumentum fejezetei összefoglalják:

- a megye jövőképét;
- a célrendszerét;
- a célrendszer koherenciáját;

- a területfelhasználás alapelveit;
- a fejlesztés eszköz- és intézményrendszerét;
- a tervezési folyamat, társadalmasítás és legitimáció témakörét;
- ill. Békés megye fejlesztésének alapelveit.

II. Érdemi megállapítások

1. Békés megye jövőképe

Békés megyének 2030-ra el kell érnie, hogy:

Békés megye értékeinek megtartásával, alkotó-, innovatív és fenntartható megújításával Magyarország élelmiszergazdaságának motorja, fenntartható mintatérsege, a hazai megújuló agrárium szervező ereje kíván lenni.

2. Békés megye célrendszere

A jövőkép szorosan illeszkedik a helyzetértékelésben megfogalmazottakhoz (célrendszerének hierarchiát az 1. ábra szemlélteti).

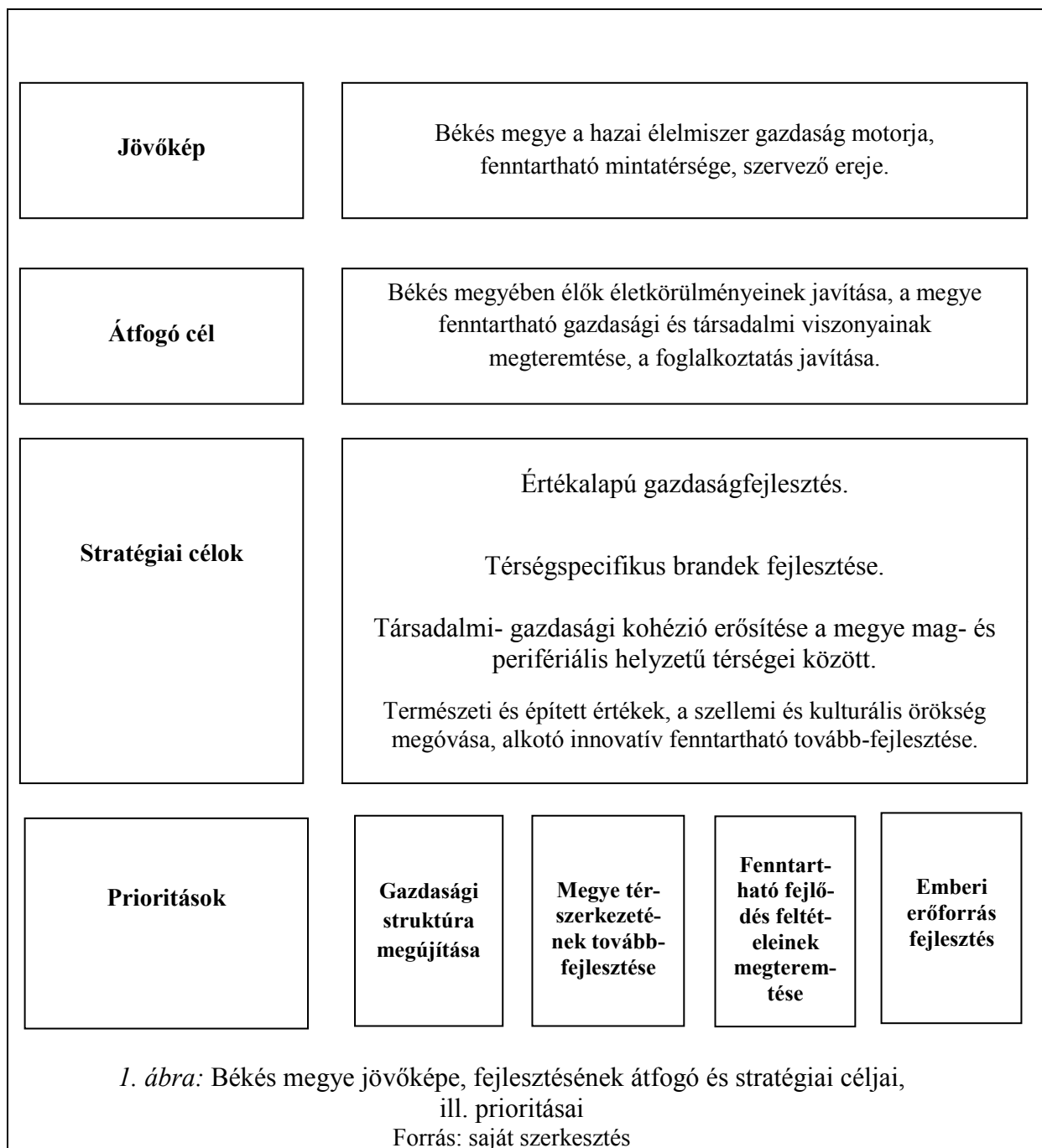
Békés megye fejlesztésének átfogó célja 2020-ig:

a megyében élők életkörülményeinek és környezeti feltételeinek javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtése. A foglalkoztatás javítása.

Békés megye fejlesztésének stratégiai céljai (2020-ig):

- versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés;
- térségspecifikus brandek fejlesztése a megye perifériális helyzetű településein;
- társadalmi- és gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális települései között;
- Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó, innovatív és fenntartható tovább-fejlesztése.

A megye fejlesztésének átfogó- és stratégiai céljai egymásra épülő koherens-, multiplikatív rendszert alkotnak (vezetői összefoglaló 1. ábra), amelynek vertikális és horizontális térségi összefüggéseit a vezetői összefoglaló 2. ábra, 1. táblázat szemlélteti.

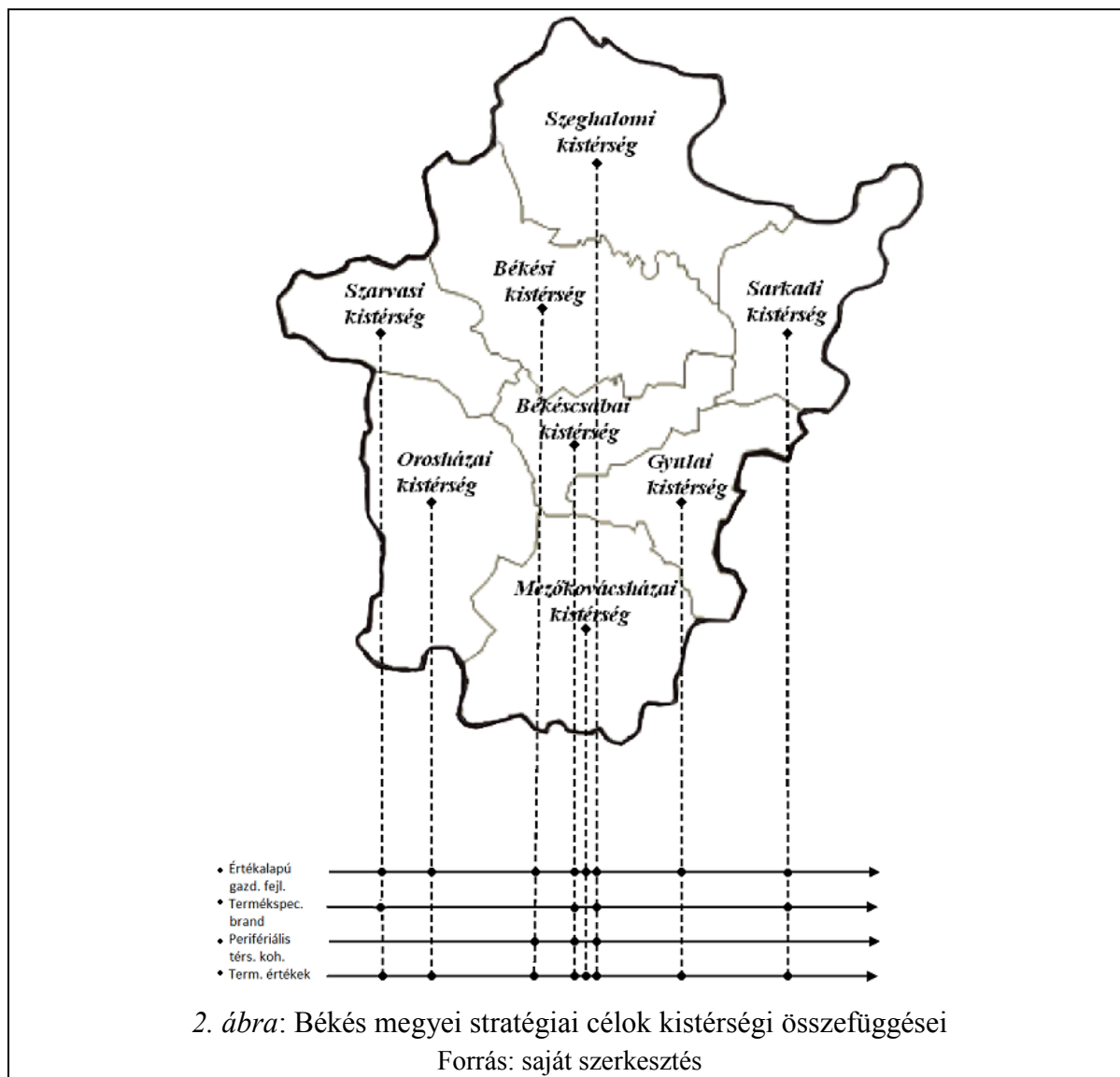

Békés megye fejlettségét jellemző indikátorok 2020-ben:

- demográfia: a lakónépesség csökkenése és öregedése megáll, a megye népesség megtartó képessége erősödik;
- gazdasági aktivitás: nő, evvel egyidejűleg bővül a foglalkoztatottság, a munkanélküliségi ráta tartósan 10 % alá csökken; a foglalkoztatottság javulását segíti a helyi gazdaság igényeivel konform szakképzés;

- gazdaság szerkezete: a XXI. század követelményeivel konform módon a megye, a hazai agrárium meghatározó térsége lesz, az integrált élelmiszergazdasági vállalkozások hozzáadott értéke a jelenlegi érték duplájára nő; jól működő szabad vállalkozási zónák a gazdaság fejlődésének motorjaivá válnak a békési, mezőkovácsházi, sarkadi és szeghalomi térségekben;
- alacsony végzettségűek foglalkoztatását szociális integrációk biztosítják; jelentős foglalkoztatást és hozzáadott értéket biztosít a megye innovatív energiaforrás hasznosító hálózata, valamint az egészségturisztikai ágazata;
- **természeti: szén-dioxid kibocsátás 6%-os csökkentése, megújuló energiaforrások legalább 12%-ban történő használata.**

- műszaki infrastruktúra: a megye térségeinek elérhetősége az M44-es út átadásával jelentősen javul; a határmenti települések térségi integrációját négy új közúti átkelő segíti.
- megye térstruktúrája: a megyét kiegyensúlyozott foglalkoztatási szint jellemzi.

A megyei stratégiai célokhoz rendelt részcélokat, valamint az azokhoz kapcsolódó alapelveket az 1. táblázat foglalja rendszerbe.

1. táblázat: Békés megye stratégiai céljainak lebontása

stratégiai cél	értékalapú gazdaságfejlesztés		térség specifikus brandek kialakítása a periférián		társadalmi, gazdasági kohézió erősítése a megye perifériális helyzetű településeiben		természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív fenntartható tovább-fejlesztése	
részcélok és kapcsolódó alapelvek	aktivitási ráta növekedése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	foglalkoztatás javítása	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	helyi gazdaságfejlesztés	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	energiafelhasználás hatékonyságának javítása	környezettudatosság, fenntarthatóság
		hosszú távú szemlélet				helyi erőforrások felhasználása		kiemelt innovációs törekvések
	munkanélküliségi ráta csökkenése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	eltartó képesség javítása	hosszú távú szemlélet	humán fejlettségi index javítása	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	energiafogyasztás csökkentése	környezettudatosság, fenntarthatóság
		hosszú távú szemlélet		környezettudatosság, fenntarthatóság		hosszú távú szemlélet		
	hozzáadott érték növelése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	képzettség javítása	helyi erőforrások felhasználása	szegénység és a társadalmi kirekesztettség által veszélyeztetettek arányának csökkentése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	megújuló energia felhasználási arányának növelése	környezettudatosság, fenntarthatóság
		hosszú távú szemlélet		hosszú távú szemlélet		térségi szemlélet		
	tőkeállomány növekedése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	hungarikumok kifejlesztése	helyi erőforrások felhasználása	elérhetőség javítása	rendszerszemlélet, akcióorientáltság	széndioxid kibocsátás csökkenése	környezettudatosság, fenntarthatóság
		hosszú távú szemlélet		térségi szemlélet		térségi szemlélet		
	beruházási ráta növelése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	gasztroturizmus kifejlesztése	helyi erőforrások felhasználása	munkaerő ingázás feltételeinek javítása	rendszerszemlélet, akcióorientáltság	ökológiai funkciójú területek arányának megtartása	környezettudatosság, fenntarthatóság
		hosszú távú szemlélet		térségi szemlélet		térségi szemlélet		térségi szemlélet

Békés megye területfejlesztési koncepciója – 2014

		kiemelt innovációs törekvések		hosszú távú szemlélet				hosszú távú szemlélet
	K+F ráfordítás növelése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	kulturális turizmus fejlesztése	helyi erőforrások felhasználása	települések közötti szolidaritás erősítése	rendszerszemlélet, akcióorientáltság		
		hosszú távú szemlélet		térségi szemlélet		térségi szemlélet		
		kiemelt innovációs törekvések		hosszú távú szemlélet		hosszú távú szemlélet		
	szakképzés hatékonyságának javítása	térségi szemlélet			perifériális helyzetű térségek megtartó erejének megteremtése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése		
		hosszú távú szemlélet				térségi szemlélet		
	technológiai transzfer fogadóképességének megteremtése	kiemelt innovációs törekvések			szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása	helyi erőforrások felhasználása		
		hosszú távú szemlélet						
	logisztikai feltételek javítása	térségi szemlélet			közösség építés	térségi szemlélet		
		hosszú távú szemlélet						
	megye elérhetőségének javítása	rendszerszemlélet, akcióorientáltság			helyi piacok működtetése	helyi erőforrások felhasználása		
		térségi szemlélet						
		hosszú távú szemlélet						

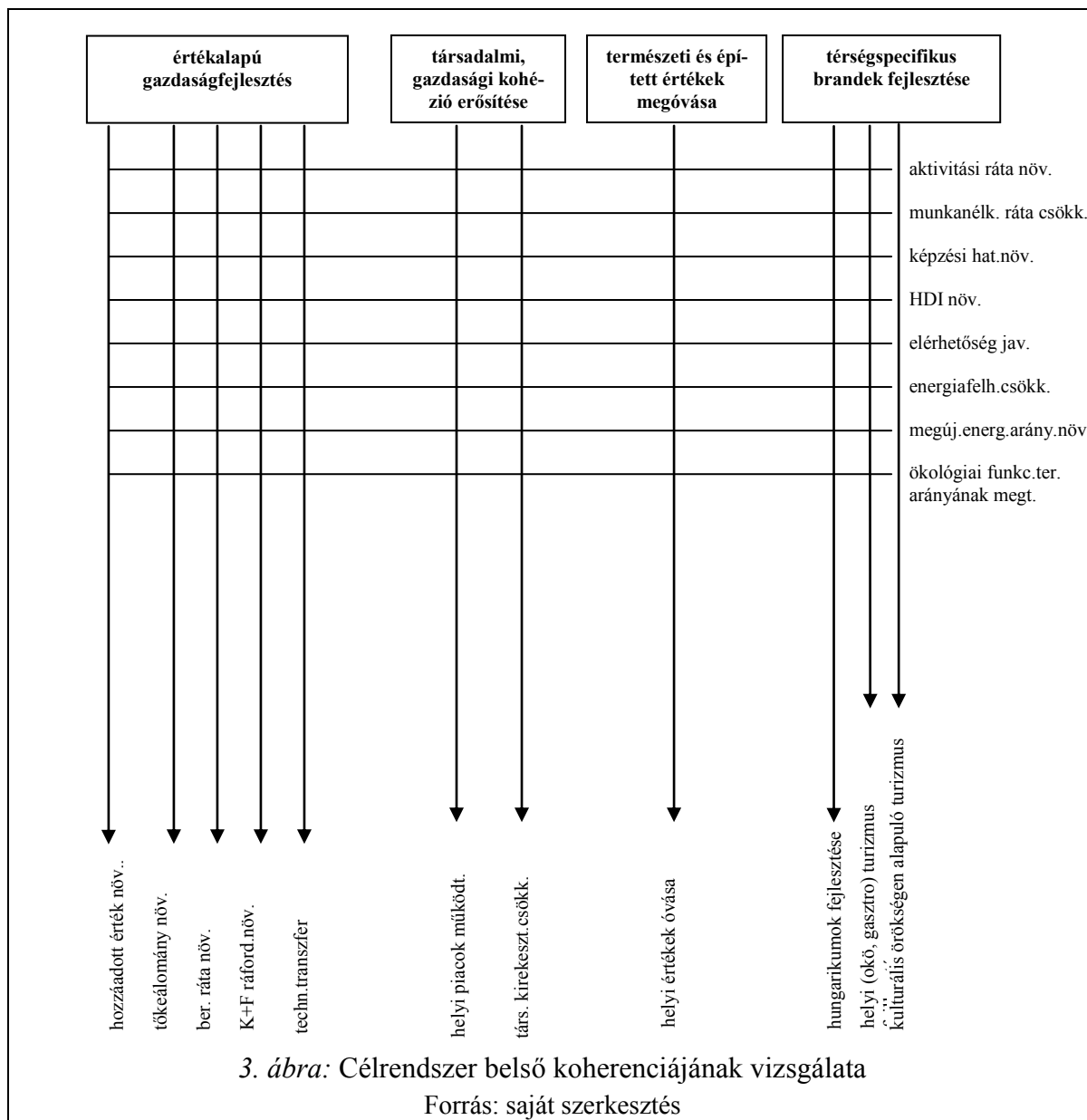
Forrás: saját szerkesztés

3. A célrendszer koherenciája

Belső koherencia vizsgálata

Békés megye stratégiai és rész céljai között vertikális és horizontális kapcsolatot a vezetői összefoglaló 3. ábrája szemlélteti.

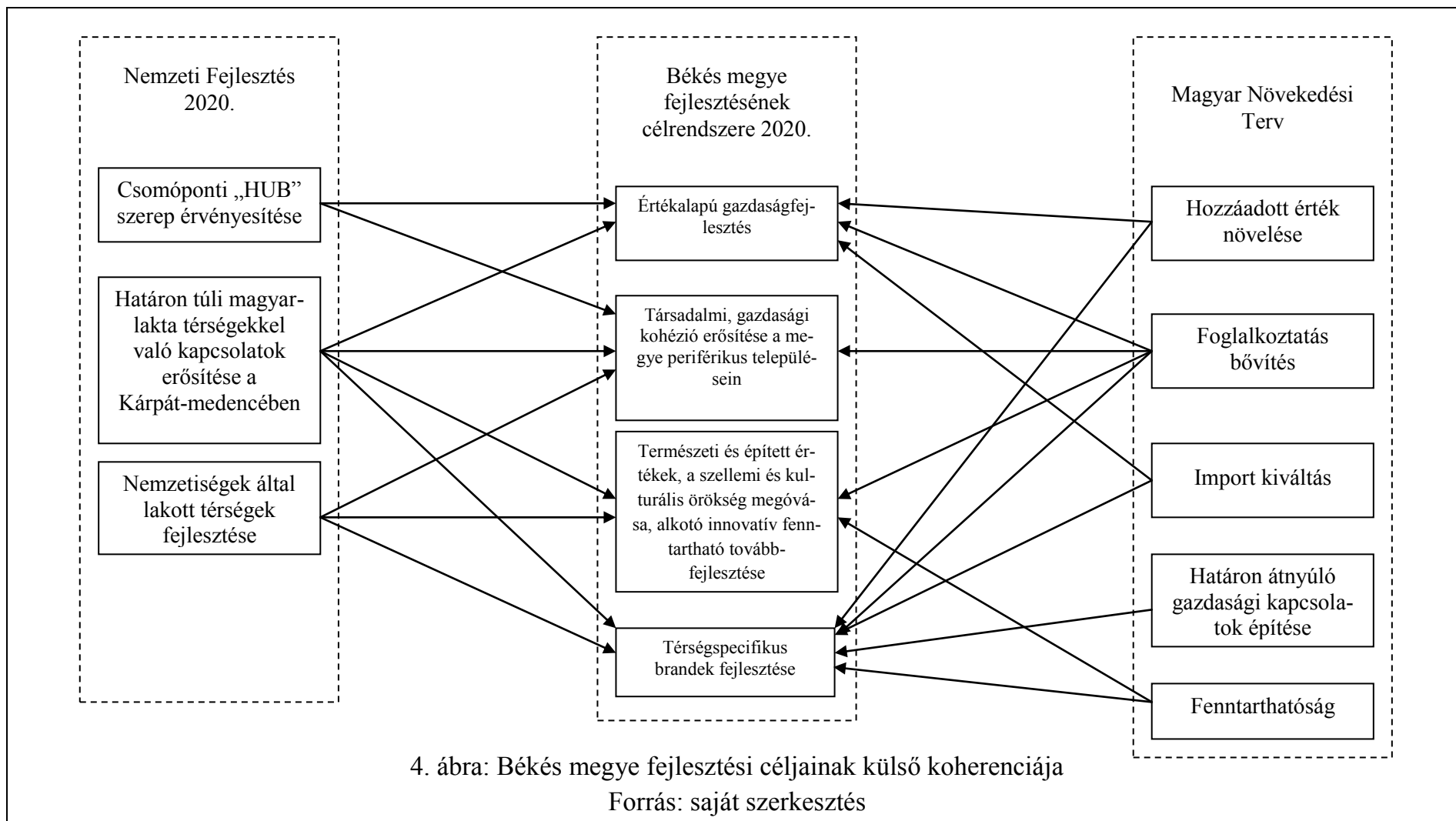
Külső koherencia vizsgálata

A koncepcióban megfogalmazott célkitűzések elkészítésekor az alábbi dokumentumok célrendszerére voltunk tekintettel:

- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (tervezet),
- Országos Területrendezési Terv,
- Magyar Növekedési Terv,
- Új Széchenyi Terv,
- Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégia,
- Nemzeti Vidékstratégia,
- EU 2020 prioritások.

Ezek közül kiemelnénk az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció tervezetében megfogalmazottakat, amelyek teljes mértékben visszaköszönnek a koncepcióban. Ezek a következők:

- az infrastruktúra fejlesztése: a megközelíthetőség és a logisztikai feltételek javításával, térségi kohézió erősítésével, minőségi környezet kialakítása mellett,
- gazdaság- és vidékfejlesztés: munkahelyteremtés ösztönzésével a hozzáadott érték növelése, hungarikumok támogatása, környezetkímélő energiatermelés, valamint az öko-, horgász-, vadász-, kerékpár- és egészség valamint kulturális örökségen alapuló turizmus fejlesztése,
- társadalmi megújulás: a szakképzés gazdasági igényekhez alakításával, a civil együttműködések erősítésével és a helyi kulturális értékek megőrzésével és hozzáférhető tételével,
- környezeti fenntarthatóság segítése az épített és természeti környezet védelme, a környezetbarát hulladékgazdálkodás, újrahasznosítás fejlesztése és a megújuló energiákra épülő termelés és fogyasztás támogatása által,
- határon átnyúló együttműködések segítése a gazdaságfejlesztés támogatásával, együttműködési programok szervezésével és helyi termékekre épülő piac beindításával,
- Békéscsaba fejlesztése, különös tekintettel az élelmiszer alapanyag előállítására és –feldolgozásra, valamint a gasztroturizmusra.

4. A területfelhasználás alapelvei - kezelendő területek

Klímaváltozás

Napjainkban újból előtérbe került a rövid időn belül várhatóan bekövetkező jelentős klimatizációs változások. Ez a megyét tekintve leginkább abban fog megmutatkozni, hogy nyári időszak csapadékmennyisége kb. a negyedével csökkenni fog, míg télen nagyjából ennyivel növekedik. A felmelegedésnek és a csapadékmennyiség csökkenésének erős szélviharok lehetnek a következményei.

Erőforrások megőrzése

A területhasznosítás olyan típusa, amely tiszta, természetes és egészséges a lakosság érdekében az egyáltalán nem, vagy csak lassan megújuló erőforrások megőrzését szolgálja.

Prioritások:

- jó minőségű szántóföldek megőrzése (megfelelve a 2007. évi CXXIX. törvénynek a termőföld védelméről)
- hatékony erdőgazdálkodás
- felszíni vizek védelme

Drágulások az energiaszektorban

Az alternatív energiaforrások terjedésének lassú üteme miatt továbbra is nagy szükség van a klasszikus energiahordozók felhasználására, amelyeknél folyamatos drágulás figyelhető meg, és a jövőre vonatkozóan is ez prognosztizálható.

Fenntarthatóság biztosítása

A helyi erőforrásokat és a térségi munkamegosztást támogató akciók előtérbe helyezése, ezzel párhuzamosan a tisztább környezet, és a környezettudatosság szem előtt tartása.

Az ivóvíz és a mezőgazdaságban felhasznált öntözővizek drágulása

Az előrejelzések alapján a közeljövőben mind az agrár szektorban felhasznált, mind pedig a közvetlen fogyasztásra szánt víz komoly drágulása előtt állunk.

Az értékmegőrzés, és ezek hozzáférhetővé tételének alapelve:

A népesség egészségének romlása és veszélyeztetettsége: A változó klímának köszönhetően komoly egészségügyi veszélynek van kitéve a teljes lakosság.

Az egészségmegőrzést biztosító alapelve:

A területfelhasználás ésszerűsítése, fenntarthatóvá tétele, a környezeti károsodás csökkentése, valamint nagy figyelem fordítása a prevencióra mind járási, mind megyei szinten.

A honvédelmem szempontjainak figyelembevétele:

A megye területén kiemelt fontosságú honvédelmi területtel Békéscsaba, illetve honvédelmi területtel Békéscsaba, Nagyszénás és Orosháza települések érintettek.

Természet- és környezetvédelmi szempontok:

A fejlesztések a természet- és környezetvédelmi szempontok figyelembe vételével valósuljanak meg, olyan területeken valósítsák meg azokat, melyek elhelyezkedése egyaránt szolgálja a társadalom érdekeit és a környezet védelmét, olyan területeket vonjanak be és olyan fejlesztéseket tegyenek egymás mellé, ahol az ipari ökoszisztéma minél jobb arányban megvalósulhat (pl. a minél kevesebb hulladékképződés érdekében: ami az egyik technológia számára már hulladék, az a másik számára nyersanyag lehet), stb.

5. A fejlesztés eszköz- és intézményrendszere*Azonosított prioritások*

Békés megye átfogó és stratégiai céljaival koherens módon négy prioritás került kialakításra, melyek intézkedései és az ahhoz kapcsolódó beavatkozások a stratégiai programban és az operatív programban kerülnek részletesen kidolgozásra.

1. gazdasági struktúra megújítása,
2. megye térszerkezetének továbbfejlesztése,
3. fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése,
4. emberi erőforrás fejlesztése.

Gazdasági struktúra megújítása

A gazdasági szerkezet megújítását jórészt a megyében megtalálható erőforrásokra alapozva kell fenntartható módon megoldani, amely hosszú távon garantálja a fejlődést és az életminőség emelkedését.

- Integratív vertikumok kialakítása
- A hozzáadott érték növelése egyrészt innovációval, ill. technológiai transzfer erősítésével, másrészt a feldolgozottság növelésével és a termék/szolgáltatás előállítás és értékesítési lánc integrálásával érhető el (17. ábra).
- Érték alapú élelmiszer-gazdaság fejlesztése
- A belterjes, intenzív gazdálkodás erősítésével, termelési szerkezet a piaci igényeknek jobban megfelelő, magas hozzáadott értéket teremtő átalakításával, a termelői szakképzettség növelésével erősíthető a megye mezőgazdasági területeinek népességmegtartó képessége.

- Indokolt növelni a termelőbázis innovációs készségét, amely a megyei K+F fejlesztések egyik súlypontja is lehet, ezáltal javulhat a megyében előállított termékek versenyképessége.

Megye térszerkezetének továbbfejlesztése

A megye fenntartható térszerkezete négy egyenértékű cél egyidejű megvalósításával érhető el:

- közúti és vasúti elérhetőség javítása,
- kiegyensúlyozott, többközpontú városhálózat megerősítése,
- város és vidék közötti kapcsolatok erősítése,
- határon átnyúló (gazdasági) kapcsolatok fejlesztése.

Fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése

A fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése a megyei program harmadik kiemelt fejlesztési csomópontja. A térség fejlődésének a fenntartható és folyamatos gazdasági bővülésen kell alapulnia. E célból magas szinten kell megszervezni a környezetvédelemhez kapcsolódó tevékenységeket, amelynek ötvöznie kell az Európai Unió, a nemzeti, a megyei, és a települési érdekeket úgy, hogy ezekkel az életminőség javítását is előirányozzák.

A fenntartható fejlődés környezeti fenntarthatóságon aspektusán túl a társadalmi fenntarthatóság társadalom szempontjából elsődleges a megye humán erőforrásának megőrzése, állapotának javítása, a létszám, képzettség, egészségi állapot területén, amely tényezők nélkül elképzelhetetlen a hosszú távon is fenntartható gazdasági növekedés.

A célok elérése érdekében különösen az alábbi területekre kell koncentrálni:

- alternatív energiaforrások hasznosítása;
- határon átnyúló (közös) környezetvédelmi fejlesztések;
- klímaváltozás okozta vízgazdálkodási problémák kezelése (aszály, árvíz és belvíz);
- települési szolgáltatások fejlesztése;
- ivóvíz hálózat minőségének javítása, hálózati rekonstrukció;
- energiatakarékos, környezetbarát, termelés, fűtés, közlekedés ösztönzése, alternatív energiaforrások felhasználásának bővítése;
- e-közigazgatás fejlesztése;

- fenntartható kulturális szolgáltatások kialakítása;
- természeti értékek, a táj és a kulturális javak védelme;
- a környezettudatosság növelése, a fenntartható termelési minták és fogyasztási szokások elterjesztése;
- barnamezős területek rehabilitációja, újjrahasznosítása.

Emberi erőforrások fejlesztése

A megye negyedik prioritása az emberi erőforrás fejlesztése. A gazdaság növekedéséhez, a fenntartható társadalom feltételeinek megteremtéséhez elengedhetetlen az alábbi tématerületek kiemelt kezelése:

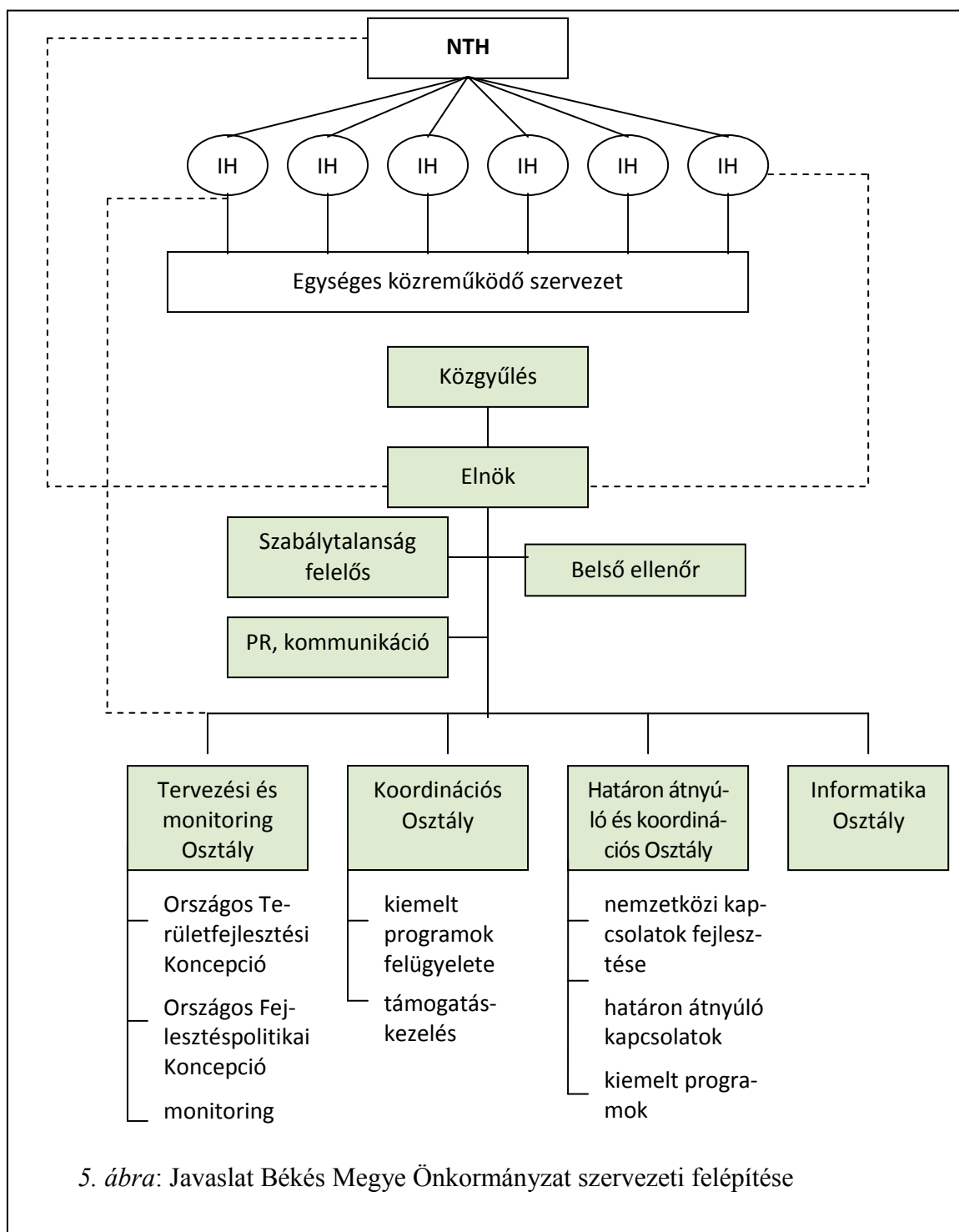
- a szegénység csökkentése, a társadalmi befogadás ösztönzése,
- az oktatás a képzési kínálat igény-orientált fejlesztése,
- a közösségi szinten irányított foglalkoztatási programok,
- az egészségügyi, szociális infrastruktúra fejlesztése,
- a közösségi terek és szolgáltatások fejlesztése
- a közlekedés kisebb léptékű fejlesztése,
- civil kezdeményezése ösztönzése,
- közigazgatás hatékonyságának javítása.

Felelősség- és intézményrendszer

Békés megye 2014-2020 közötti fejlesztési elképzeléseinek megvalósításához elválaszthatatlanul kapcsolódik az intézményrendszer, amely egyrészt megteremti annak feltételeit, másrészt a döntéseket végrehajtja.

A megyei önkormányzat szervezeti struktúráját egyrészt a kormányzati, másrészt az EU elvárásainak megfelelően át kell alakítani, ehhez kell igazítani a személyi és tárgyi feltételeket.

A vezetői összefoglaló 5. ábrája a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal, az irányító hatóságok, valamint a tervekben megfogalmazódott egységes közreműködő szervezet és a Békés Megyei Önkormányzat közötti információs kapcsolatot szemlélteti.

A Megyei Önkormányzatnak a megváltozott feladatokkal összhangban fel kell készülnie egyrészt előkészítési, másrészt végrehajtási, valamint monitorizálási feladatok megoldására.

A szervezeti ábra ennek a hármas elvárásnak kíván megfelelni.

a) Tervezési és Monitoring Osztály alapvető funkciója:

- adat és információszolgáltatás az Országos Területfejlesztési Koncepcióhoz, valamint az Országos Fejlesztéspolitikai Koncepcióhoz, a megyei érdekek megjelenítése ezekben a dokumentumokban;
- kapcsolattartás az érintett irányító hatósággal (hatóságokkal) az egységes közreműködő szervezettel, civilszervezetekkel, stb.;
- adatszolgáltatás monitorizáláshoz, ill. önálló monitoring feladatok ellátása.

b) Koordinációs Osztály alapvető funkciója:

- a megye kiemelt programjainak (ivóvíz, szennyvíz, hulladék, M44) felügyelete;
- támogatáskezelés.

c) Határon átnyúló és koordinációs Osztály alapvető funkciója:

- határon átnyúló kapcsolatok fejlesztése;
- határon átnyúló kiemelt programok kezelése;
- nemzetközi kapcsolatok fejlesztése.

d) Informatikai Osztály alapvető funkciója:

- az osztályok működéséhez szükséges adatbázisok, informatikai háttér üzemeltetése és fejlesztése.

Az intézményrendszerben a későbbiekben is jelentős szerepe lesz a kistérségi szinten működő önkormányzati társulásoknak, ill. a LEADER Helyi Akciócsoportoknak. Segítségükkel könnyebben megoldhatóak a program- és projektgenerálással kapcsolatos feladatok, a települések közötti koordináció és információ áramlás.

6. A tervezési folyamat, társadalmasítás és legitimáció

A Békés Megyei Önkormányzat arra törekszik, hogy az érintettek azon körét vonja be a folyamatos, rendszeres egyeztetésekkel érintettek körébe, akik a korábbi időszakban is meghatározó szereplői voltak a tevékenységükkel, információikkal, véleménynyilvánításukkal a megyei fejlesztéseknek, a megye felzárkóztatásának.

A partnerek kiválasztásának módja – a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet előírásainak alkalmazása mellett – az alábbi elvek figyelembevételével történt:

- A korábbi Direkt Marketing Programban (amelyben Békés Megye gazdasági életének azon szereplői vettek részt, akik egy személyes megkeresés során kérdőíves felmérés alkalmával partnerségüket jelezték) alkalmával már partner volt.
- A Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács és a Békés Megyei Területfejlesztési Tanács támogatásában részesültek köre.
- A 2012 februárjában a Békés Megyei Önkormányzat által fejlesztési együttműködési céllal megkeresett települések ajánlásában, javaslatában szereplő kör.
- Egyes ágazatonkénti egyeztetések kis-, közép-, és nagyvállalkozói köre.
- Szomszédos megyei önkormányzatok és települési önkormányzatok, kiemelve a megyei jogú várost, Békéscsabát.
- Megyei és térségi szintű civil és társadalmi szektor képviselői.

7. Békés megye fejlesztésének alapelvei

A megyei fejlesztési koncepció megfogalmazásánál az alábbi általános alapelveket követtük:

- rendszerszemlélet, akcióorientáltság;
- egyensúlyi növekedési állapot megteremtése;
- helyi erőforrások felhasználása;
- hosszú távú szemlélet;
- térségi szemlélet,
- szubszidiaritás;
- kiemelt innovációs törekvések;
- környezettudatosság, fenntarthatóság.

0. BEVEZETŐ

Békés megye területfejlesztési koncepciója és stratégiai programja egyrészt Békés megye következő Európai Unió költségvetési periódusra való felkészülésének, másrészt a hosszú távú, kiegyensúlyozott fejlődését megalapozó dokumentum.

Előzmények

Az önkormányzati törvény módosításával megváltozott a megyei önkormányzatok feladatköre és szerepe: a jövőben kiemelt feladatuk a megye gazdasági-társadalmi-környezeti célú fejlődésének elősegítése. Annak érdekében, hogy a fejlesztések eredményesek legyenek, szükséges a megyét érintő fejlesztési irányok, célok kijelölése, ill. azon eszközök meghatározása, melyek a célok elérését segítik. Mindezen feladatokhoz szükséges áttekinteni a megye gazdasági-társadalmi-környezeti állapotát, az elmúlt évek folyamatait, valamint a külső környezet fő fejlődési irányait, keretfeltételeit.

A tervezett fejlesztések megvalósításához több szereplő együttműködése szükséges: a központi kormányzatnak a jelentősebb összegű támogatási feltételek, illetve programok, míg a helyi szereplőknek a konkrét fejlesztési javaslatok, projektek kidolgozásában van meghatározó szerepük. Ezért megyei szinten a megye területére vonatkozóan kell a központi kormányzat elképzeléseihez igazodva a legjelentősebb fejlesztési feladatokat megfogalmazni a helyi önkormányzatokkal, főbb társadalmi-gazdasági partnerekkel együttműködve.

A hazai fejlesztéspolitika 2014-2020 között is döntően az Európai Unió kohéziós célú fejlesztési forrásaiból gazdálkodik.

Az Európai Unió által kijelölt 11 kiemelt prioritás területe az alábbi:

- Kutatás, a technológiai fejlesztés és innováció erősítése.
- Információs és kommunikációs technológiák hozzáférhetőségének, használatának és minőségének javítása.
- KKV-k, a mezőgazdasági és a halászati ágazatok versenyképességének javítása.
- Alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban.
- Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat-megelőzés és kezelés ügyének támogatása.
- Környezetvédelem és az erőforrás-hatékonyság.
- Fenntartható közlekedés előmozdítása és kapacitáshiányok megszüntetése a főbb hálózati infrastruktúrákban.
- Foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő mobilitásának támogatása.

- Társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem.
- Beruházások az oktatás, készségfejlesztés és élethosszig tartó tanulás területén.
- Intézményi kapacitás javítása és hatékony közigazgatás.

A Nemzeti Fejlesztés 2020 elnevezésű dokumentum tartalmaz egy kizárólag a megyére vonatkozó összefoglaló pontot, amelyben kiemelik, mely fejlesztési irányokat tart elsődlegesnek Békés megye; ezek a fejlesztési irányok:

- Az infrastruktúra fejlesztése: a megközelíthetőség és a logisztikai feltételek javításával, térségi kohézió erősítésével, minőségi környezet kialakítása mellett.
- Gazdaság- és vidékfejlesztés: munkahelyteremtés ösztönzésével a hozzáadott érték növelése, hungarikumok támogatása, környezetkímélő energiatermelés, valamint az öko-, horgász-, vadász-, kerékpár- és egészség valamint kulturális örökségen alapuló turizmus fejlesztése.
- Társadalmi megújulás: a szakképzés gazdasági igényekhez alakításával, a civil együttműködések erősítésével és a helyi kulturális értékek megőrzésével.
- Környezeti fenntarthatóság segítése az épített és természeti környezet védelme, a környezetbarát hulladékgazdálkodás, újrahasznosítás fejlesztése és a megújuló energiákra épülő termelés és fogyasztás támogatása által.
- Határon átnyúló együttműködések segítése a gazdaságfejlesztés támogatásával, együttműködési programok szervezésével és helyi termékekre épülő piac beindításával.
- Békéscsaba fejlesztése, különös tekintettel az élelmiszer alapanyag előállítására és –feldolgozásra, valamint a gasztroturizmusra.

Különös jelentősége van Békés megye fejlődése szempontjából az 1222/2011. (VI.29.) Korm. határozatnak (A gyorsforgalmi- és főúthálózat hosszú távú fejlesztési programja), amely az alábbi utak fejlesztését rögzíti:

- M44 autópálya Kunszentmárton kelet - Kondoros kelet szakasza, 2011-2016;
- M44 autópálya Kondoros kelet – Békéscsaba nyugat szakasza, 2017-2020;
- M44 autópálya M8 autópálya – Kunszentmárton kelet szakasza, 2021-2024;
- 47 jelű főút Mezőberény elkerülő szakasz, 2021-2024;
- 47 jelű főút Csorvás elkerülő szakasz, 2025-2027;
- 447 főút Békéscsaba-Mezőkovácsháza (4432 jelű összekötő út) – Battonya (országhatár), 2025-2027.

Országos Környezeti Kármentesítési Program az érintett Békés megyei településeken a hátrahagyott tartós környezetszennyeződések károsító, veszélyeztető hatásának megszüntetése, a földtani közeg, vagy a felszín alatti víz szennyezettségének, veszélyeztetettségének csökkentése vagy megszüntetése.

- Békéscsaba, volt Patyolat Vállalat, 1283/1 és 1283/2 hrsz-ú terület;
- Szarvas, Szentesi út 0139/2 hrsz-ú terület;
- Körösladány 035/13 és 035/14 hrsz-ú terület;
- Gyomaendrőd–Nagylapos 02392/9 hrsz-ú terület;
- Békéscsaba, Fényes tanya 0243/2 hrsz-ú terület;
- Kardos, Csabai út 15. 06/38 hrsz-ú;
- Kardos Hosszú sor 31. 014/2 hrsz-ú terület.

A hazai, az adott térséggel szomszédos, azonos térségi szintű térségek és/vagy külföldi közigazgatási egységek területfejlesztési koncepcióinak és programjainak térsége vonatkozó üzenetei:

Békés megyét három magyarországi megye (Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar) határolja, Románia felől Arad és Bihar megyékkel határos. Mivel regionális szinten Csongrád és Bács-Kiskun megyékkel alkotják a dél-alföldi régiót, több ponton kapcsolódhatnak egymáshoz fejlesztések Bács Kiskun megyével is. Csongrád megyével meghatározó lehet közös infrastrukturális beruházások megvalósítása mind a közút (M47 és a Battonya–Szentes–Kiskunfélegyháza vonal) mind a vasút területén.

Az energiaellátás tekintetében közös pontot jelenthet a mindkét megyében megjelenő földgáz és a hévizek. A Körös-Maros Nemzeti Park mindkét megyére kiterjedő területén közös feladatok ezt követően is adódnak.

Bács-Kiskun megyével közös cél az úthálózat fejlesztése, ahol az M44 megépítése kulcskérdés a gazdasági együttműködések, fejlesztések tekintetében.

Koncepció és program célja

Békés megye területfejlesztési koncepciójának és programjának alapvető célja:

- a megye jövőképeének megfogalmazása (2030-ig);
- a megye fejlesztési elképzeléseinek 2014-2020 közötti tervezési ciklusra történő felkészülés;
- a megyei fejlesztési elképzelések pozicionálása a 2014-2020-as időszakra vonatkozó Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióban;
- a fejlesztési források orientálása a fejlesztési időszakra;

- a megyén belüli és a megyehatárokat átlépő partnerségi kör erősítése;
- határon átnyúló kapcsolatok erősítése.

Koncepció és program összeállítása során követett alapelvek

A megyei fejlesztési koncepció megfogalmazásánál az alábbi általános alapelveket követtük:

- Rendszerszemlélet: a koncepció hosszú távú célokat fogalmaz meg; illeszkedik az Európai Unió „Európa 2020” fejlesztési célokhoz, valamint a Magyarország Kormánya 2020-ig szóló tervezési irányelvekhez; az ágazati szemlélet helyett integrált megoldásokat vázol fel.
- Egyensúlyi állapot megteremtése: a jövőkép, ill. az arra épülő átfogó és stratégiai célok a megyei hibacső rés csökkentését, egyensúlyi növekedési pálya megteremtését célozzák.
- Helyi erőforrások felhasználására, aktivizálása.

A dokumentum szerkezete

Békés megye területfejlesztési koncepciója és programja című dokumentum fejezetei összefoglalják:

- a megye jövőképét;
- a célrendszerét;
- a célrendszer koherenciáját;
- a területfelhasználás alapelveit;
- a fejlesztés eszköz- és intézményrendszerét;
- a tervezési folyamat, társadalmasítás és legitimáció témakörét;
- ill. Békés megye fejlesztésének alapelveit.

1. Békés megye jövőképe

Békés megyének 2030-ra el kell érnie, hogy:

Békés megye értékeinek megtartásával, alkotó-, innovatív és fenntartható megújításával Magyarország élelmiszergazdaságának motorja, fenntartható mintatérsege, a hazai megújuló agrárium szervező ereje kíván lenni.

A jövőkép indoklása

a) Az integrált élelmiszergazdaság súlyának jelentősége világviszonylatban nő:

Az OECD és a WTO, valamint az EU illetékes szakbizottságai előrejelzéseinek alapján az agrárium súlya, jelentősége az elkövetkezendő évtizedekben felértékelődik; ezen belül a feldolgozatlan és a feldolgozott élelmiszeripari termékek arányában változás következik be.

b) Az agrárium foglalkoztatás abszorpciós képessége magas, termelékenységének fokozásában jelentős tartalékok vannak; az innovatív élelmiszergazdaság potenciális kitörési pontot jelent a megye életében.

c) A feldolgozott és a feldolgozatlan élelmiszerek árainak megháromszorozódásával számolnak a szakértők (lásd az 1. mellékletet).

d) Az integrált élelmiszergazdaság (megyei természeti feltételei kimagaslóan jók; a megye mezőgazdasági szempontból az ország legintenzívebben művelt területe, a szántó részaránya a legmagasabb, 77 % (az erdők részaránya viszont a legkisebb, mindössze 3 %). A megyében található az ország gabonatermő területének mintegy 10 %-a; a termőterület átlagos földminősége hektáronként 27 aranykorona, ami az ország megyéi közül a legkedvezőbb, ezen belül a szántóterületé megközelíti a 30 aranykoronát.

e) Békés megye mára is az ország egyik legfontosabb élelmiszertermelő térsége.

A keresletet növeli a bioüzemanyag gyártás alapanyag-igényének növekedése is. Az árnövekedés következtében az élelmiszeripari termelő vállalatok jövedelmezőségében jelentős növekedés prognosztizálható.

f) Az élelmiszerek gyártásában mind jelentősebb lesz a helyi márkajelzéssel ellátott, kiváló minőségű élelmiszer.

- g) A hazai élelmiszer-külkereskedelemben a feldolgozott, minőségi élelmiszerek exportja tovább növekszik, ennek megfelelően az alapanyagul szolgáló mezőgazdasági termékek termelés bővülése várható; az élelmiszeriparban folytatódik a verseny, a változásokhoz kellőképpen alkalmazkodni nem tudó vállalatok megszűnését sem zárják ki.
- h) Az egészségmegőrzés jelentősége egyre nagyobb: az egészségmegőrzésben nő a bioélelmiszerek iránti kereslet; az egészségturisztikai ágazat trend feletti növekedését prognosztizálják az elkövetkező két évtizedben; az egészségmegőrzésre épülő ágazatok békés megyei potenciálja kedvező. Az egészségmegőrzést elősegítő prevenciós tevékenységekkel az egészséges talaj, levegő, víz biztosításával és védelmével javítjuk a megyében élők életkilátásait, életminőségét.
- i) A föld- és a napenergia jelentősége rohamosan felértékelődik: Békés megye adottságai ebben a vonatkozásban is kedvező.
- j) Természeti erőforrások és értékek megőrzése, védelme. A megye természeti erőforrásainak megőrzése, a biológiai sokszínűség megtartása kiemelt feladat, ami az EU 2020 Stratégia prioritási között is megjelenik.

2. A megye célrendszerének bemutatása

2.1. Békés megye fejlesztésének átfogó célja

A jövőkép szorosan illeszkedik a helyzetértékelésben megfogalmazottakhoz (célrendszerének hierarchiát az 1. ábra szemlélteti).

Békés megye fejlesztésének átfogó célja 2020-ig:

a megyében élők életkörülményeinek és környezeti feltételeinek javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtése. A foglalkoztatás javítása.

Átfogó cél indoklása

Mint azt a helyzetvizsgálat feltárta, Békés megye gazdasági kibocsátásnak üteme 1989-et követően tartósan elmarad az országos átlagtól, ill. a megye potenciális lehetőségeitől.

A tendencia megállításának, a növekedési ütem fenntarthatóságának alapvetően négy feltétele van:

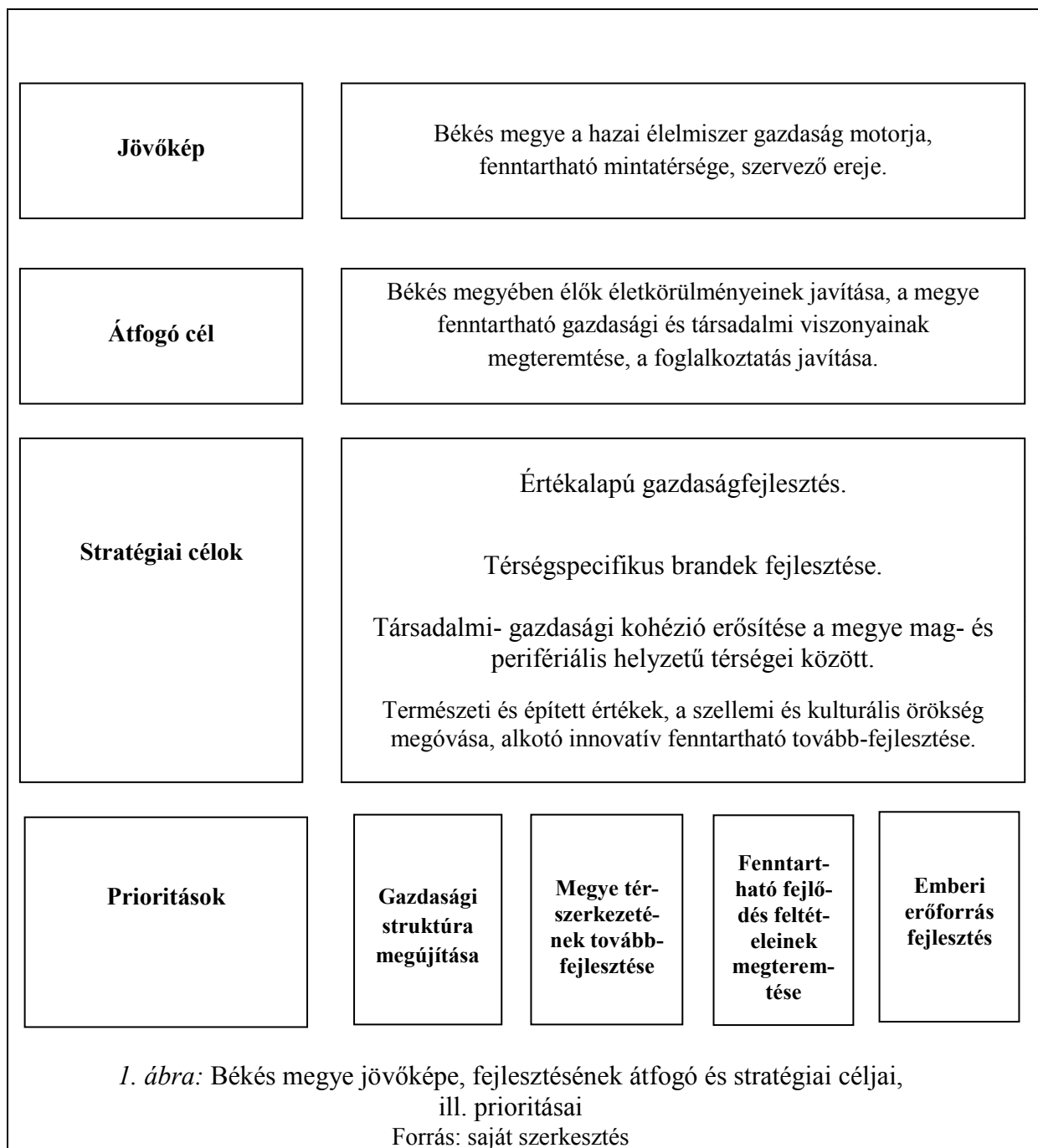
- foglalkoztatás javítása,
- tőkeállomány növelése,
- technikai-, technológiai transzfer feltételeinek javítása,
- térségi vonalas infrastruktúra fejlesztése.

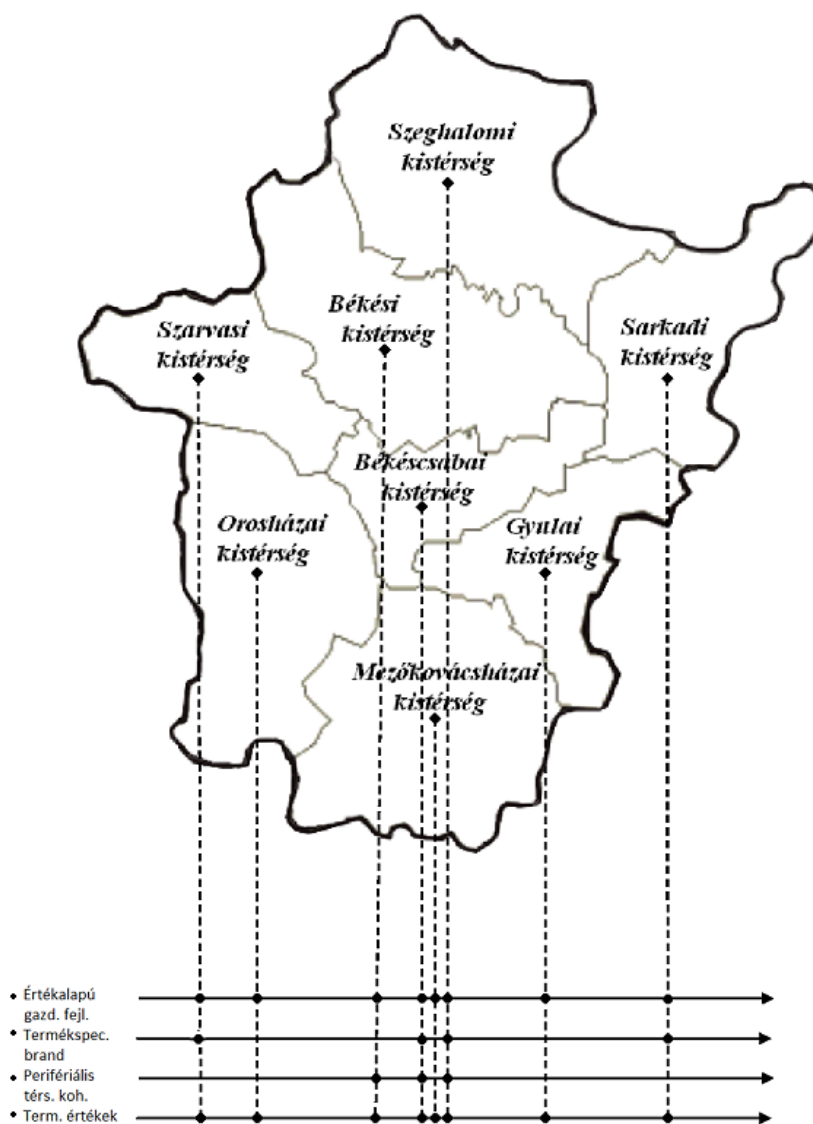
Az átfogó célt alátámasztó számszaki elemzést a 2. melléklet tárgyalja részletesen.

Békés megye fejlesztésének stratégiai céljai (2020-ig):

- versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés;
- térségspecifikus brandek fejlesztése a megye perifériális helyzetű településein;
- társadalmi- és gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális települései között;
- Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó, innovatív és fenntartható tovább-fejlesztése.

A megye fejlesztésének átfogó- és stratégiai céljai egymásra épülő koherens-, multiplikatív rendszert alkotnak (1. ábra), amelynek vertikális és horizontális térségi összefüggéseit a 2. ábra szemlélteti.

2. ábra: Békés megyei stratégiai célok kistérségi összefüggései

Forrás: saját szerkesztés

A megyei stratégiai célokhoz rendelt részcélokat, valamint az azokhoz kapcsolódó alapelveket az 1. táblázat foglalja rendszerbe.

1. táblázat: Békés megye stratégiai céljainak lebontása

stratégiai cél	értékalapú gazdaságfejlesztés		térség specifikus brandek kialakítása a periferián		társadalmi, gazdasági kohézió erősítése a megye perifériális helyzetű településeiben		természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív fenntartható tovább-fejlesztése	
részcélok és kapcsolódó alapelvek	aktivitási ráta növelése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	foglalkoztatás javítása	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	helyi gazdaságfejlesztés	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	energiafelhasználás hatékonyságának javítása	környezettudatosság, fenntarthatóság
		hosszú távú szemlélet				helyi erőforrások felhasználása		kiemelt innovációs törekvések
	munkanélküliségi ráta csökkenése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	eltartó képesség javítása	hosszú távú szemlélet	humán fejlettségi index javítása	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	energiafogyasztás csökkentése	környezettudatosság, fenntarthatóság
		hosszú távú szemlélet				hosszú távú szemlélet		
	hozzáadott érték növelése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	képzettség javítása	helyi erőforrások felhasználása	szegénység és a társadalmi kirekesztettség által veszélyeztetettek arányának csökkentése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	megújuló energia felhasználási arányának növelése	környezettudatosság, fenntarthatóság
		hosszú távú szemlélet				térségi szemlélet		
	tőkeállomány növelése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	hungarikumok kifejlesztése	helyi erőforrások felhasználása	elérhetőség javítása	rendszerszemlélet, akcióorientáltság	széndioxid kibocsátás csökkenése	környezettudatosság, fenntarthatóság
		hosszú távú szemlélet				térségi szemlélet		
	beruházási ráta növelése	egyensúlyi növekedési állapot megteremtése	gasztroturizmus fejlesztése	helyi erőforrások felhasználása	munkaerő ingázás feltételeinek javítása	rendszerszemlélet, akcióorientáltság	ökológiai funkciójú területek arányának megtartása	környezettudatosság, fenntarthatóság
		hosszú távú szemlélet				térségi szemlélet		térségi szemlélet
		kiemelt innovációs törekvések						hosszú távú szemlélet

Békés megye területfejlesztési koncepciója – 2014

	K+F ráfordítás növelése	<i>egyensúlyi növekedési állapot megteremtése</i>	kulturális turizmus fejlesztése	<i>helyi erőforrások felhasználása</i>	települések közötti szolidaritás erősítése	<i>rendszerszemlélet, akcióorientáltság</i>	
		<i>hosszú távú szemlélet</i>		<i>térségi szemlélet</i>		<i>térségi szemlélet</i>	
		<i>kiemelt innovációs törekvések</i>		<i>hosszú távú szemlélet</i>		<i>hosszú távú szemlélet</i>	
	szakképzés hatékonyságának javítása	<i>térségi szemlélet</i>		perifériális helyzetű térségek megtartó erejének megteremtése		<i>egyensúlyi növekedési állapot megteremtése</i>	
		<i>hosszú távú szemlélet</i>				<i>térségi szemlélet</i>	
	technológiai transzfer fogadókészségének megteremtése	<i>kiemelt innovációs törekvések</i>		szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása		<i>helyi erőforrások felhasználása</i>	
		<i>hosszú távú szemlélet</i>					
	logisztikai feltételek javítása	<i>térségi szemlélet</i>		közösség építés		<i>térségi szemlélet</i>	
		<i>hosszú távú szemlélet</i>					
	megye elérhetőségének javítása	<i>rendszerszemlélet, akcióorientáltság</i>		helyi piacok működtetése		<i>helyi erőforrások felhasználása</i>	
		<i>térségi szemlélet</i>					
		<i>hosszú távú szemlélet</i>					

Forrás: saját szerkesztés

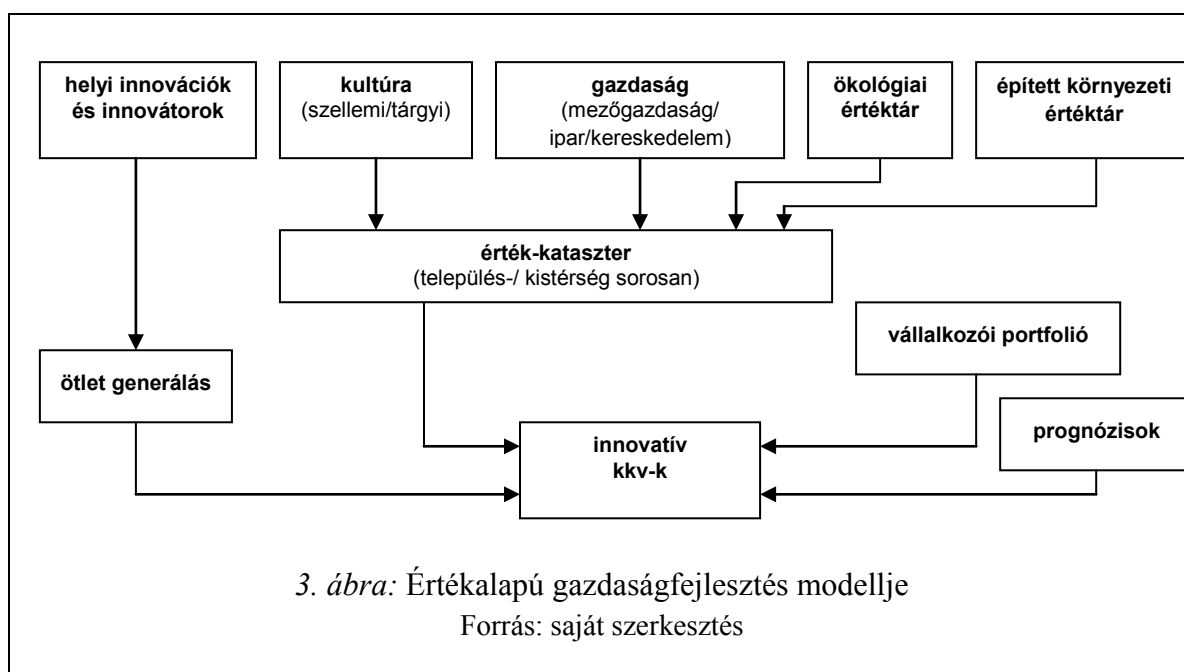

2.2. A megye fejlesztésének stratégiai céljai

2.2.1. Értékalapú gazdaságfejlesztés

Békés megye gazdaságának hozzáadott értéke elmarad az országos átlagból; az alacsony tőkefelhalmozás, az alacsony beruházási ráta, továbbá az országos átlagtól jóval kisebb K+F ráfordítások miatt.

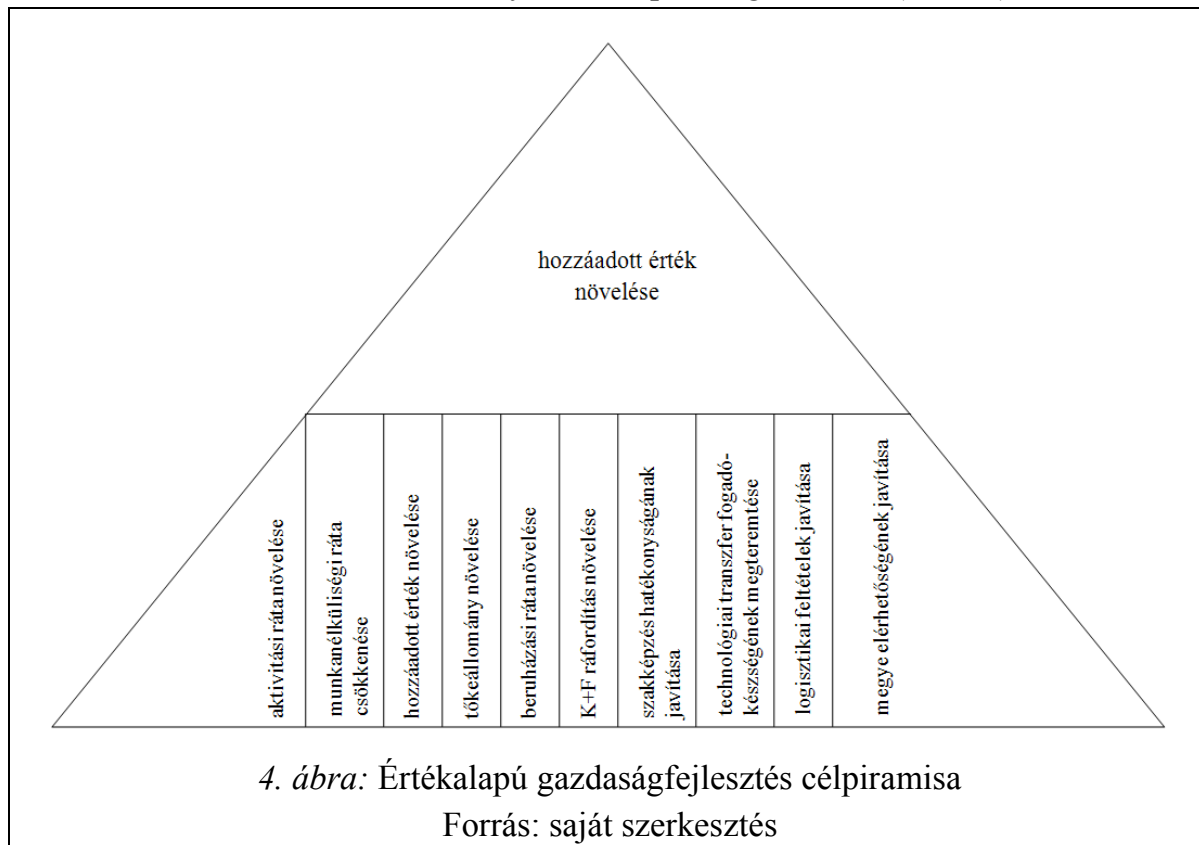
Az értékalapú gazdaságfejlesztés a megye K+F aktivitásának tudatos erősítését, a gazdaság versenyképességének növelését tűzi ki célul a 3. ábrán vázoltaknak megfelelően.

A megye steady-state növekedési állapotának megteremtése aligha képzelhető el az innovatív kkv-k megerősödése nélkül.

Ez az értékalapú fenntartható egyensúlyi gazdasági növekedési pálya egyaránt számol a foglalkoztatás- és az aktivitási ráta javulásával, a hozzáadott érték- és a K+F ráfordítások növekedésével, a környezeti állapot megóvásával (4. ábra).

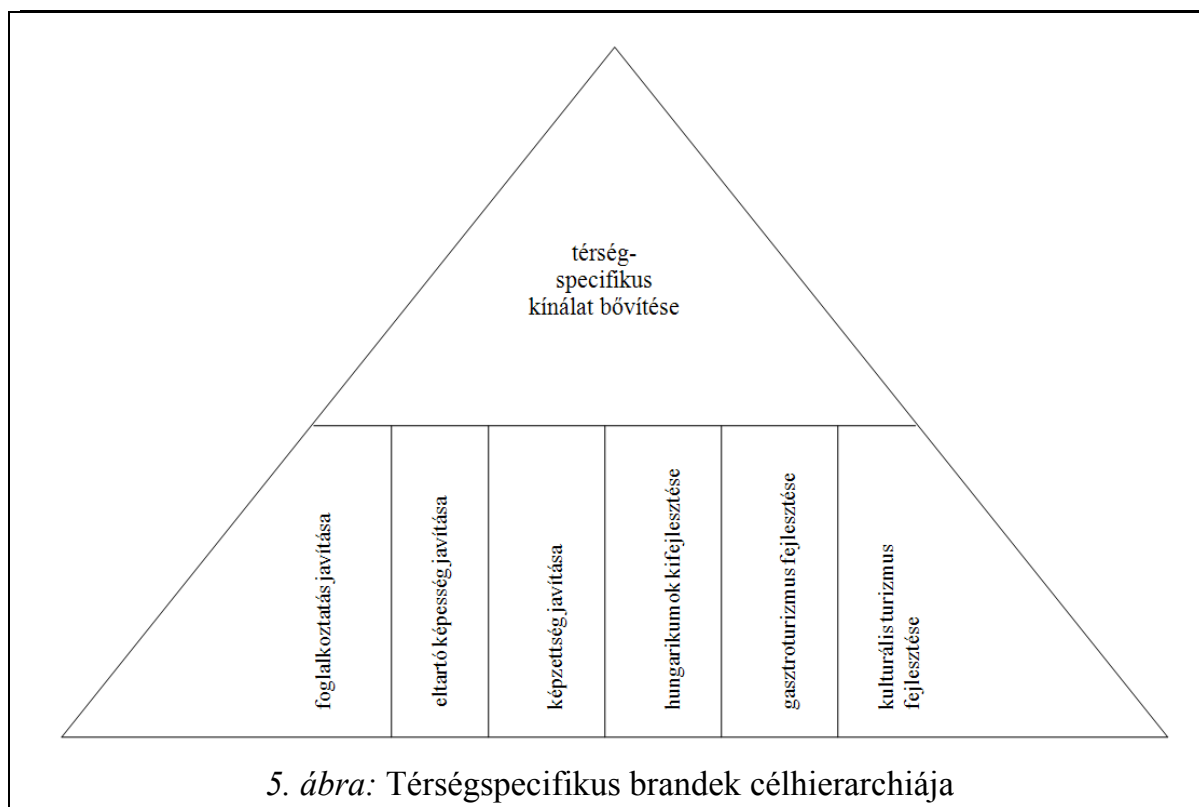

2.2.2. Térségi brandek fejlesztése

Békés megye mag- és periférikus (jellemzően a Dél-békési térség) települései között jelentős társadalmi-, gazdasági diszkrepencia alakult ki. Ennek a felszámolását célozza meg a helyi (település, térség specifikus) brandek kidolgozása, piaci bevezetése.

A térség-specifikus brandek célhierarchiáját az 5. ábra szemlélteti.

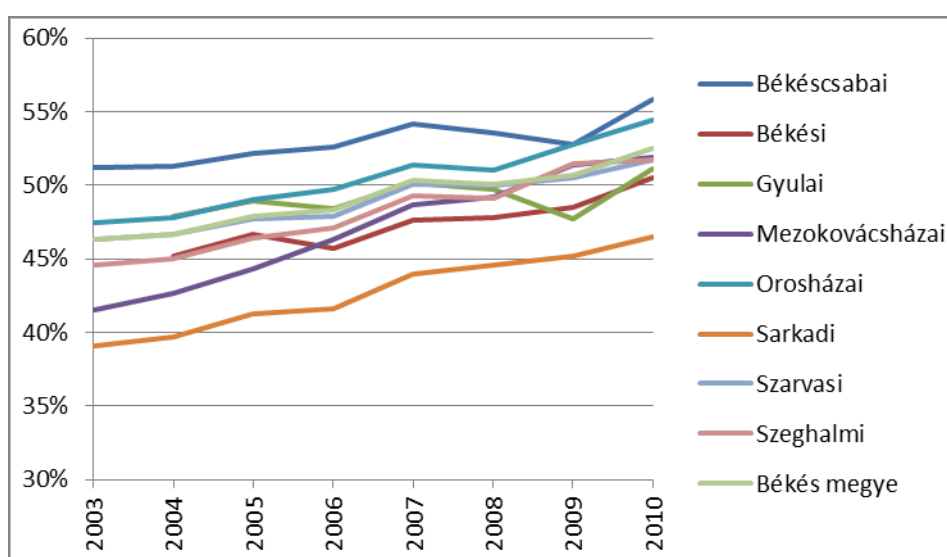

2.2.3. Társadalmi, gazdasági kohézió erősítése a megye perifériális helyzetű településein

Az elmúlt két évtizedben Békés megye kistérségei között jelentős területi különbségek alakultak ki; különösen nehéz helyzetben vannak a Szeghalmi- és a Mezőkovácsházai kistérség településein élők.

Békés megye periférikus helyzetű településein élők legnagyobb gondja:

a) az alacsony aktivitási ráta (6. ábra).

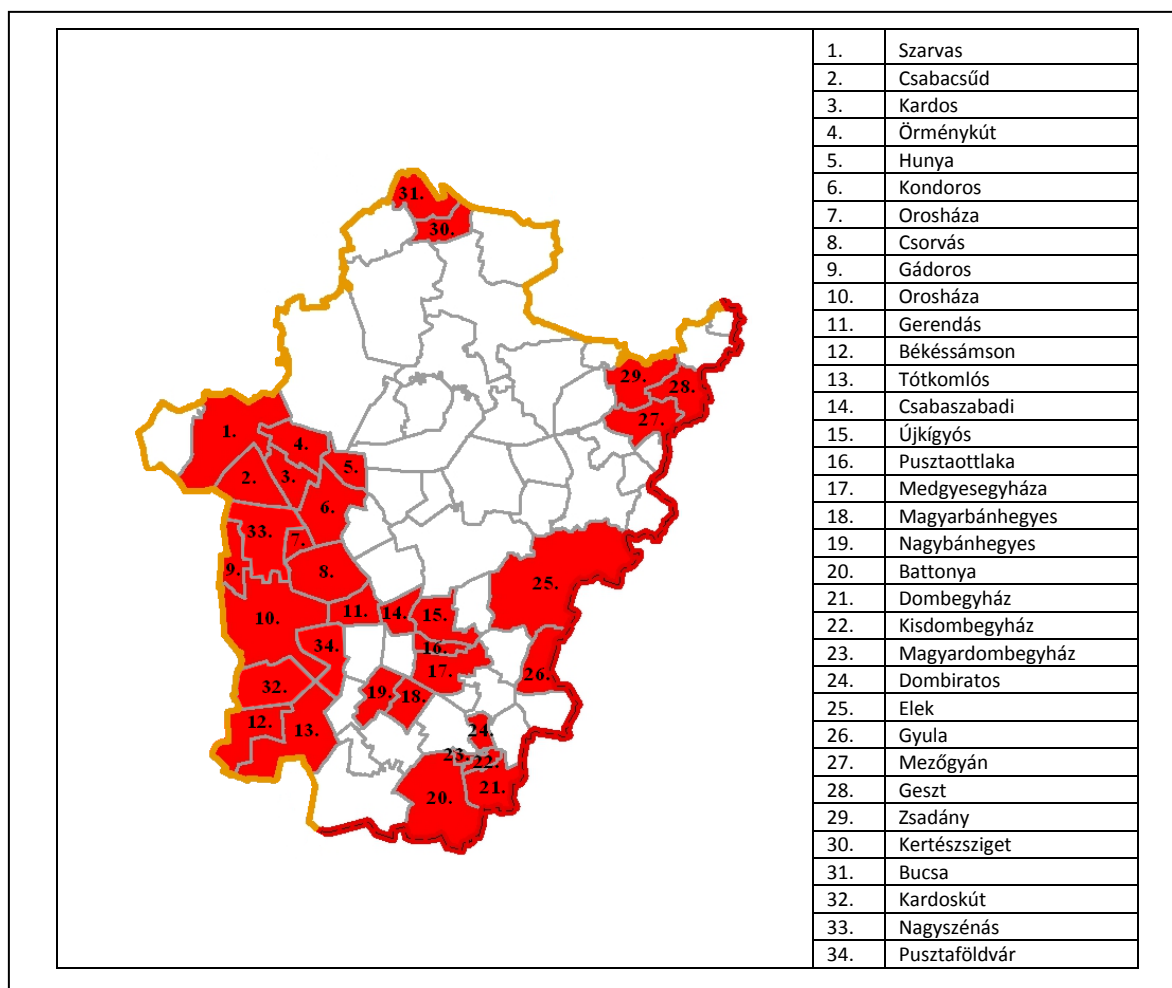

6. ábra: Aktivitási ráta változása Békés megye kistérségeiben

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

b) Arzénnal szennyezett ivóvíz (7. ábra).

7. ábra: Arzénnal szennyeződött ivóvíz előfordulása Békés megyében (2011)

Forrás: saját szerkesztés

Magyarországon 2001-ig hatályban lévő ivóvízszabvány egyes összetevőkre magasabb határértéket engedélyezett, mint az Európai Közösség által elfogadott, az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló 98/83/EK irányelv. Az irányelvet 2001-ben a magyar jogrendbe illesztették az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló új 201/2001 (X.25.) Kormányrendelettel, amit módosított a 47/2005. (III. 11.), majd pedig a 65/2009 (III.1.) Kormányrendelet.

A

KEOP 1.3.0/09-11 Ivóvízminőség javítása

KEOP 1.3.0/09-11 „Ivóvízminőség javítása” c. alintézkedés keretében a megyében ivóvízminőség-javító önkormányzati társulások jöttek létre és megkezdődött a projektek tervezése, előkészítése, amelyek azonban a visszalépések miatt eddig nem valósulhattak meg. Az ivóvízminőségre vonatkozó követelmények tehát továbbra is

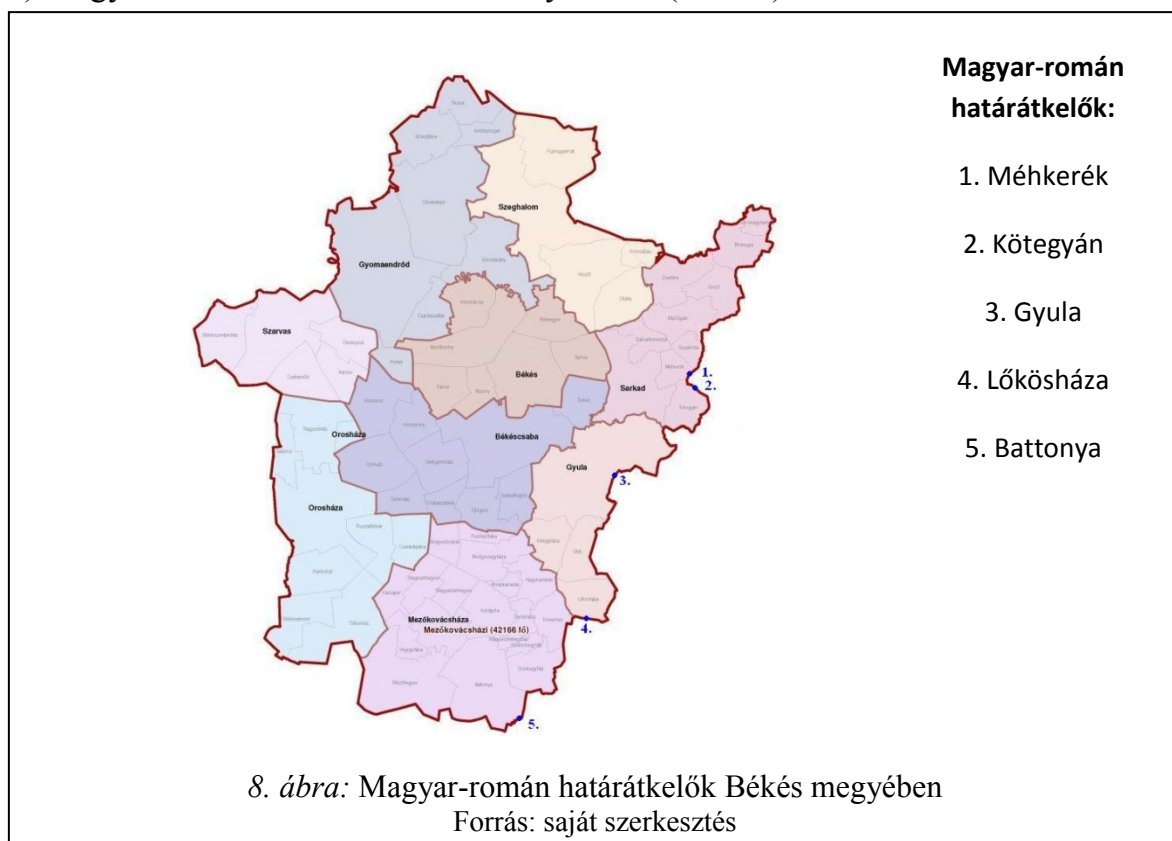

feladatokat rónak azon településekre, ahol az egészségre ártalmas vízminőségi komponensek (elsősorban az arzén) határérték felett fordulnak elő.

Fontos azonban megemlíteni, hogy a program jelenleg (2013) előkészítés alatt áll, jelenleg bírálat alatt van az a projekt, amely az aradi vízátvételre alapozva oldja meg a problémát. Pozitív értékelést követően hamarosan megindulhat a megvalósítás. A kormányzati szándék alapján az ivóvízminőség javítását célzó projekteket kiemelten kell kezelni, ezt mutatja az is, hogy az ún. BM Önerő Alapból a biztosítandó önerő 100 %-át biztosítja a központi költségvetés.

2011-ben Békés megyében 31 olyan települést tartottak nyilván, amelyek ivóvize arzénrel szennyezett.

c) Magyar-román határátkelők alacsony száma (8. ábra).

A Békés megyét érintő határszakaszon jelenleg 5 határátkelő található. A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium tervei szerint több mint ötven új közúti határátkelőhely létesülhet a Magyarország és Románia közötti 453 kilométer hosszú határszakaszon, amelyen jelenleg 10 közúti határátkelő van, egymástól átlagosan 48 kilométer távolságra. A várt gazdaságélénkítő hatás eléréséhez szükséges lenne Románia schengeni övezetbe való csatlakozása is, amely javítaná a határ átjárhatóságát.

Az új határátkelőhelyek megnyitásával intenzifikálódhatnak a határon átnyúló települési gazdasági kapcsolatok, növekedhetne a foglalkoztatási ráta, valamint a határon átnyúló gazdasági kapcsolatok erősödése mellett a turisztikai kapcsolatokban is előrelépést jelentenek.

A közeljövőben az alábbi Határmentiség:

- Körösnagyharsány-Cheresig (Körösszeg) átadás: 2012. 11. 30.
- Elek Grániceri (Ottlaka) tervezett átadás: 2013. 11. 22.
- Dombegyház - Variasu Mic (Kisvarjas) tervezett átadás: 2013. 11. 22."

d) Alacsony szintű képzettség (2. táblázat).

2. táblázat: HDI értékek Békés megye kistérségeiben

	Írástudók aránya a 6 évesnél idősebb népességben belül (%)	6 évesnél idősebb népesség által átlagosan elvégzett osztályszám	Egy lakosra jutó összes belföldi jövedelem (Ft/fő)	Születéskor várható átlagos élettartam (év)	Képzettségi index	Belföldi jövedelem indexe	Születéskor várható átlagos élettartam indexe	HDI 2009
Békéscsabai	98,55	9,86	753 084	74,47	0,755	0,675	0,638	0,689
Békési	98,57	8,85	532 435	73,77	0,647	0,379	0,553	0,526
Gyulai	98,51	9,49	671 026	73,53	0,701	0,576	0,524	0,601
Mezőkovácsházai	98,47	8,55	461 598	72,12	0,585	0,257	0,355	0,399
Orosházai	98,77	9,11	606 778	73,30	0,730	0,490	0,497	0,572
Sarkadi	97,90	8,31	391 979	73,47	0,398	0,117	0,517	0,344
Szarvasi	98,80	9,17	599 136	74,10	0,746	0,479	0,592	0,606
Szeghalmi	97,90	8,42	524 306	72,35	0,412	0,365	0,384	0,387

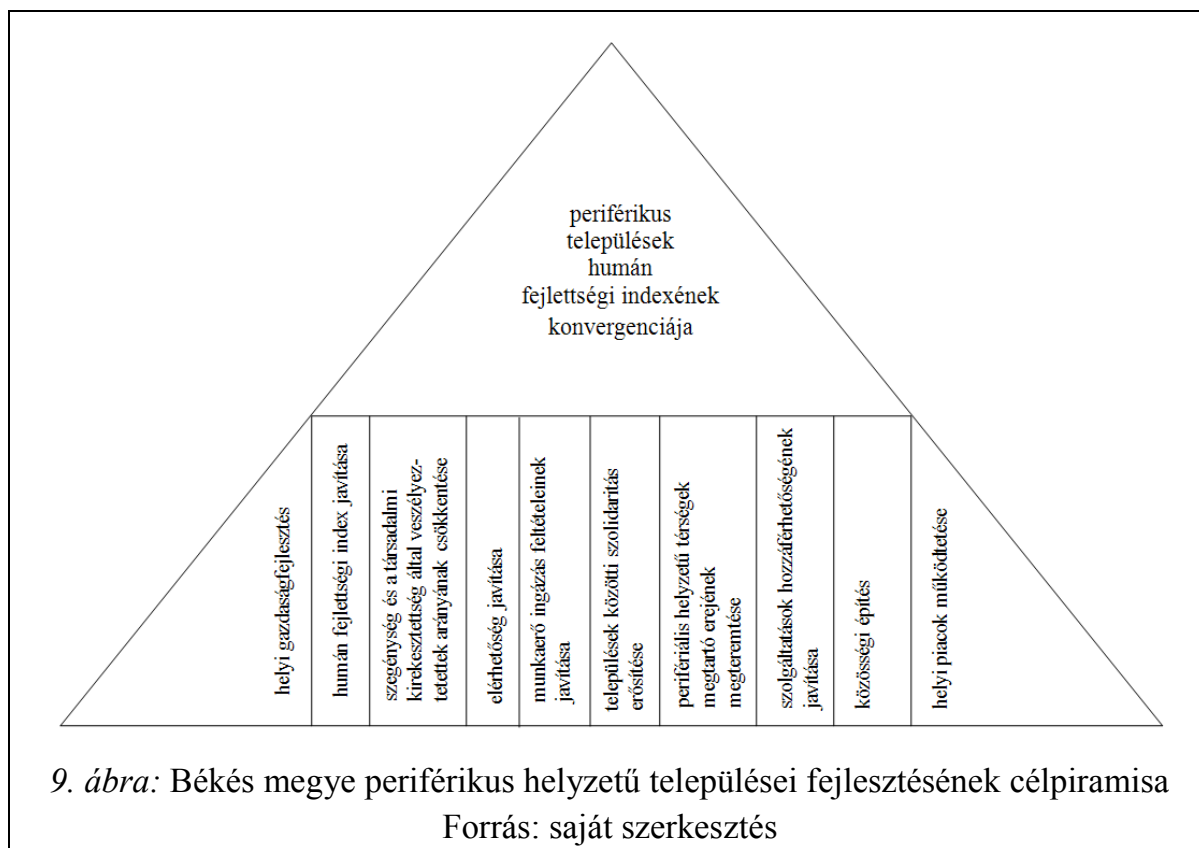
	Írástudók aránya a 6 évesnél idősebb népességben belül (%)	6 évesnél idősebb népesség által átlagosan elvégzett osztályszám	Egy lakosra jutó összes belföldi jövedelem (Ft/fő)	Születéskor várható átlagos élettartam (év)	Képzettségi index	Belföldi jövedelem indexe	Születéskor várható átlagos élettartam indexe	HDI 2002
Békéscsabai	98,2	8,5	270 381	71,45	0,64	0,47	0,64	0,586
Békési	2002-ben nem létezett ez a kistérség							
Gyulai	2002-ben nem létezett ez a kistérség							
Mezőkovácsházai	98,0	7,7	172 625	69,12	0,45	0,14	0,35	0,317
Orosházai	98,6	8,1	245 624	71,01	0,62	0,39	0,59	0,533
Sarkadi	97,7	7,6	151 298	71,56	0,40	0,07	0,66	0,377
Szarvasi	98,5	8,2	210 648	71,74	0,64	0,27	0,68	0,531
Szeghalmi	97,4	7,5	193 176	69,84	0,34	0,21	0,44	0,331

e) A periférikus helyzetű települések rossz minőségű bekötő úthálózata

A periférikus helyzetű településeken élők helyzetének javítására vonatkozó célpiramist a 9. ábra szemlélteti.

A diszkrepancia a humán fejlettségi index növelésével csökkenthető, ami integrálja a jövedelmi viszonyok, az életkörülmények, az iskolázottság javítását megfogalmazó célokat (9. ábra).

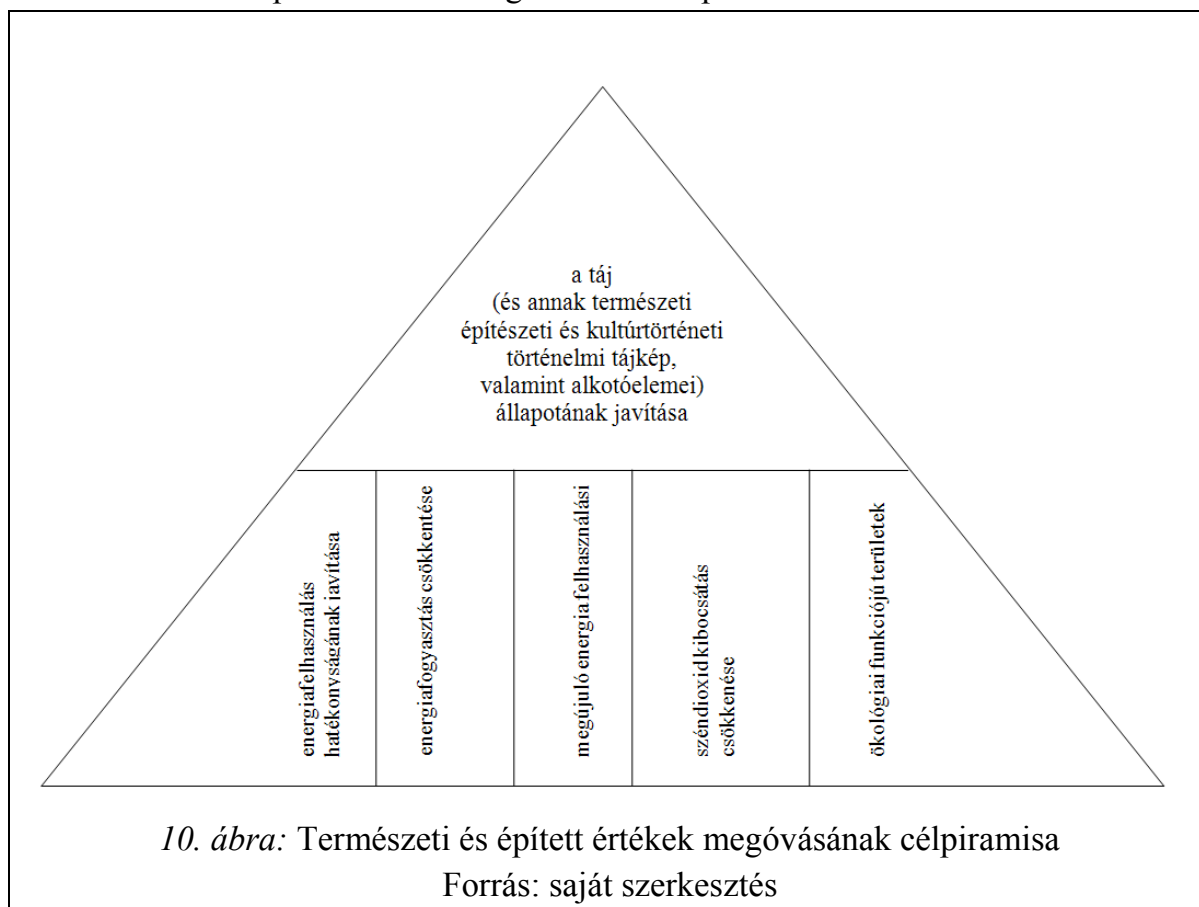
2.2.4. Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív fenntartható tovább-fejlesztése

A fejlesztési célok csak úgy érhetők el, ha a gazdasági és társadalmi intézkedések mellett nagy szerepet kap az egészséges és vonzó természeti környezet, az fenntartható és hatékony természeti erőforrás használat, valamint a települési környezet megfelelő kialakítása.

Épített örökségünk bemutatása, hasznosítása olyan gazdasági potenciált hordozó erőforrás, amely a múlt emlékeire és értékeire alapozva alkalmas a település- és térségfejlesztésre, gazdasági jelentőségén túl (munkahelyteremtés, vállalkozásfejlesztés) a közösségépítésben is fontos szerepet tölt be.

A megyei feladatok jelentős része, térségi együttműködést (szomszédos megyék, határon túli területek) igényel, szigorúan összhangban az EU irányelveivel, valamint a megyei területfejlesztés érdekeivel is.

A természeti- és épített értékek megóvásának célpiramisát a 10. ábra szemlélteti.

2.3. Fejlesztési célrendszer meghatározása a megyén belül különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre

A különféle sajátosságokkal rendelkező területek esetében minden esetben szükséges a városokat és környezetüket egységben kezelő fejlesztési programok megfogalmazása. A közösségvezérelt helyi fejlesztés célja a helyi közösségek és szervezetek mozgósítása és bevonása, az Európa 2020 stratégia céljainak (intelligens, fenntartható és inkluzív fejlődés) szem előtt tartása mellett.

A fejlesztési célokat az alábbiak szerint fogalmazzuk meg:

Tőkeállomány növelése

A megye a tőkeállomány tekintetében egyértelműen az országos szint alatt teljesít az elmúlt bő 2 évtizedben. Ez különösen azért is problémás, mert a gazdasági növekedés beindításának elengedhetetlen feltétele legalább a tőkeállomány szinten tartása, amely az utóbbi néhány évben már nem jellemezte a megyét. A tőkeállományt ismét növekedési pályára kell állítani, különös figyelemmel a periférikus kistérségekre, amelyek számára speciális megoldásokat kell keresni.

K+F ráfordítás növelése:

A kutatás-fejlesztésre fordított kiadások növelésével javítható a megyei járások versenyképessége, hiszen modernebbé és hatékonyabbá válnak a vállalkozások. A K+F szektor támogatásával elérhető az is, hogy a megyei felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatalok ne hagyják el a megyét munkahely hiányában, ezért csökkenne az elvándorlás.

Logisztikai feltételek javítása

A megyei járások helyzetét vizsgálva látható, hogy szükség van arra, hogy sűrűbb és jobb minőségű logisztikai útvonalak alakuljanak ki, amely által vonzóbbá tehetőek ezek a területek. Mindezen feladatok elvégzése a szomszédos hazai, ill. a határ túloldalán lévő térségekkel együttműködésben kell megvalósuljon.

Helyi termékfejlesztés

A helyi termékfejlesztés támogatása segíti:

- a termelőket az általuk megtermelt javak értékesítési lehetőségének bővítésére,
- a fogyasztókat, hiszen hagyományos és megbízható minőségű, helyben termelt javakat vásárolhatnak meg,
- javítja a kistérségi munkavállalási lehetőségeket, ezáltal javulnak a foglalkoztatási mutatók,
- összességében javítja a járások lakóinak megélhetési lehetőségeit és az életminőséget.

Elérhetőség javítása

Javításra szorulnak az úthálózat burkolatai, biztosítani kell a folyamatos haladást, ezáltal javul a közlekedésbiztonság is, lerövidülnek az utazáshoz szükséges időtartamok. Hatékonyabbá válik a megyén belüli munkamegosztás.

Helyi piacok működtetése

Biztos piac megteremtése a termelők számára, hogy eladhassák az általuk termelt javakat. Kölcsönös bizalom kialakítása a termelők és a vásárlók között. Javíthatóak a foglalkoztatási mutatószámok.

A környezeti elemek és ökológiai funkciójú értékek védelme, megtartása, turisztikai célú bemutatása

A környezeti elemek és az ökológiai funkciók védelme során azok megtartására, károsodásuk megelőzésére koncentrálunk, amennyiben a ökológiai értékek megőrzése mellett lehetséges, törekszünk annak turisztikai célú bemutathatóságára, bemutatására.

Négy lépésben:

- elsőként definiáljuk az értékeket, a védelem tárgyát,
- majd meghatározzuk a kívánatosnak tekintett környezetállapotot, amelyet
- vagy fenntartunk az emberi céltudatosság és a megelőzés eszközeivel, vagy fejlesztünk a szükséges elérendő cél érdekében,
- amit a gazdasági és környezeti fenntarthatóság figyelembevételével a látogatók számára is bemutathatóvá tehetünk.

Gasztroturizmus fejlesztése

Az olyan turisztikai programok előnyben részesítése, amelyek során az ide látogatók tudatosan szeretnének megismerkedni az adott terület ételeivel, és azok alapanyagaival, úgy hogy ennek elérése céljából változtatni kell a fogyasztói igényeken. Értékes terület, hiszen az étkezés mindennapi szükségleteink egyike, és támogatni kell a megyére jellemző egészséges ételek térhódítását.

Innovatív egészségturizmus

Nem csupán a hagyományos termálforrásokon alapuló turizmus, hanem egyre inkább ki kell egészíteni összetettebb szolgáltatáscsomagokkal. Szükség van az infrastruktúra fejlesztés mellett arra is, hogy kialakuljon egy egyértelmű márka is a megyében erre vonatkozóan (wellness, spa).

A kulturális örökségen alapuló turizmus

Az épített kulturális örökség helyreállításával, nagyközönség számára való bemutatásával, a helyszínek programcsomagokként való turisztikai kínálatával jelentős nö-

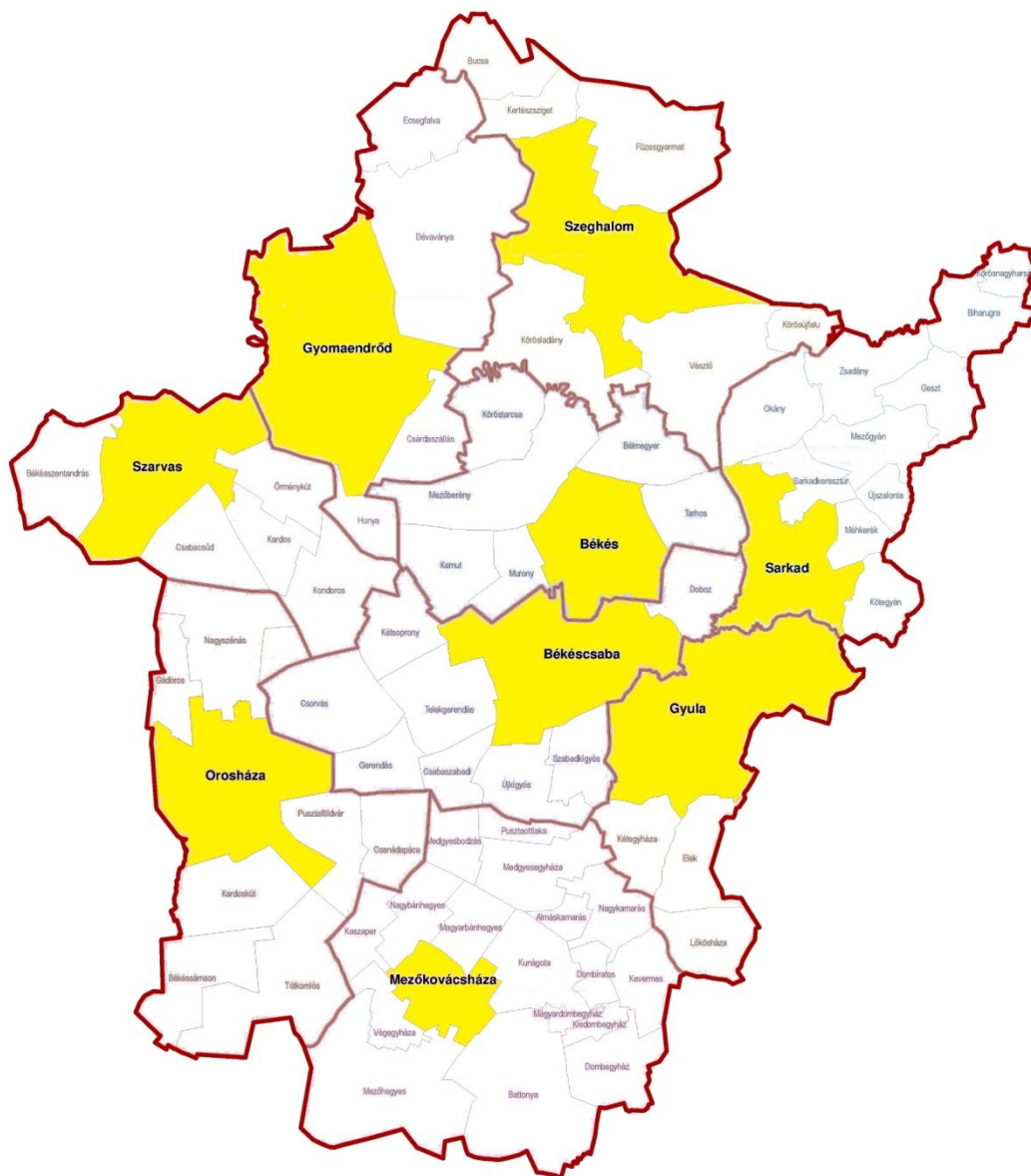

vekedést lehet elérni a turisztikai mutatókban (pl. vendégéjszakák számának növe-
lése), mivel az életmód-történetileg hitelesen helyreállított, művelődéstörténeti
programokkal megtöltött helyszínek jelentősen növelik az eltöltött időt. Az elmara-
dott településeken, térségekben sok esetben a kulturális örökség, illetve az annak
bázisán működő turizmus az egyetlen kitörési pont és gazdaságfejlesztési lehetőség.

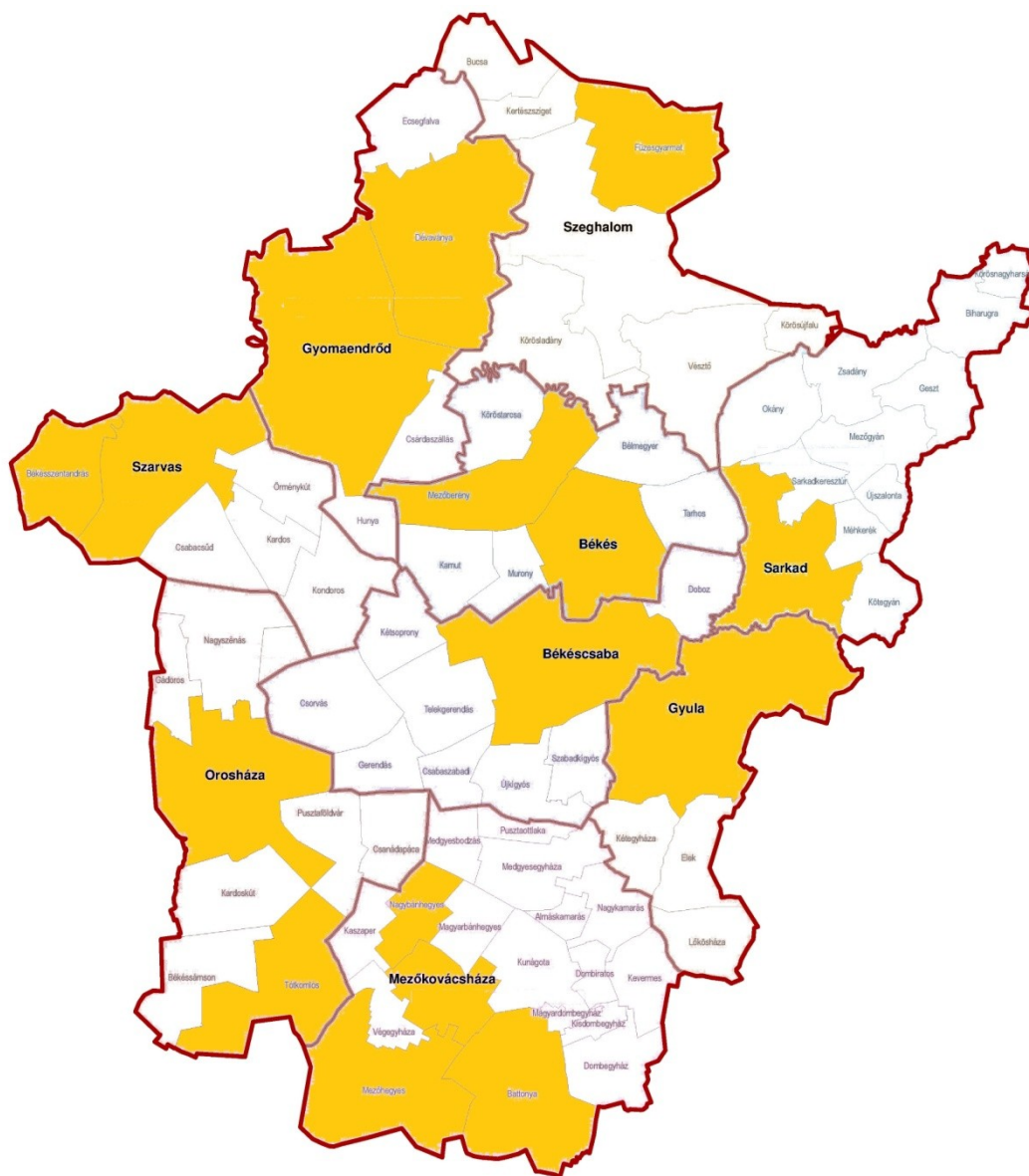
Foglalkoztatás javítása

Bár különböző mértékben, de a megye egészét jellemzi az alulfoglalkoztatás. Az
aktívak, ill. a foglalkoztatottak számának növelése országosan is kiemelt feladatok
közé tartozik.

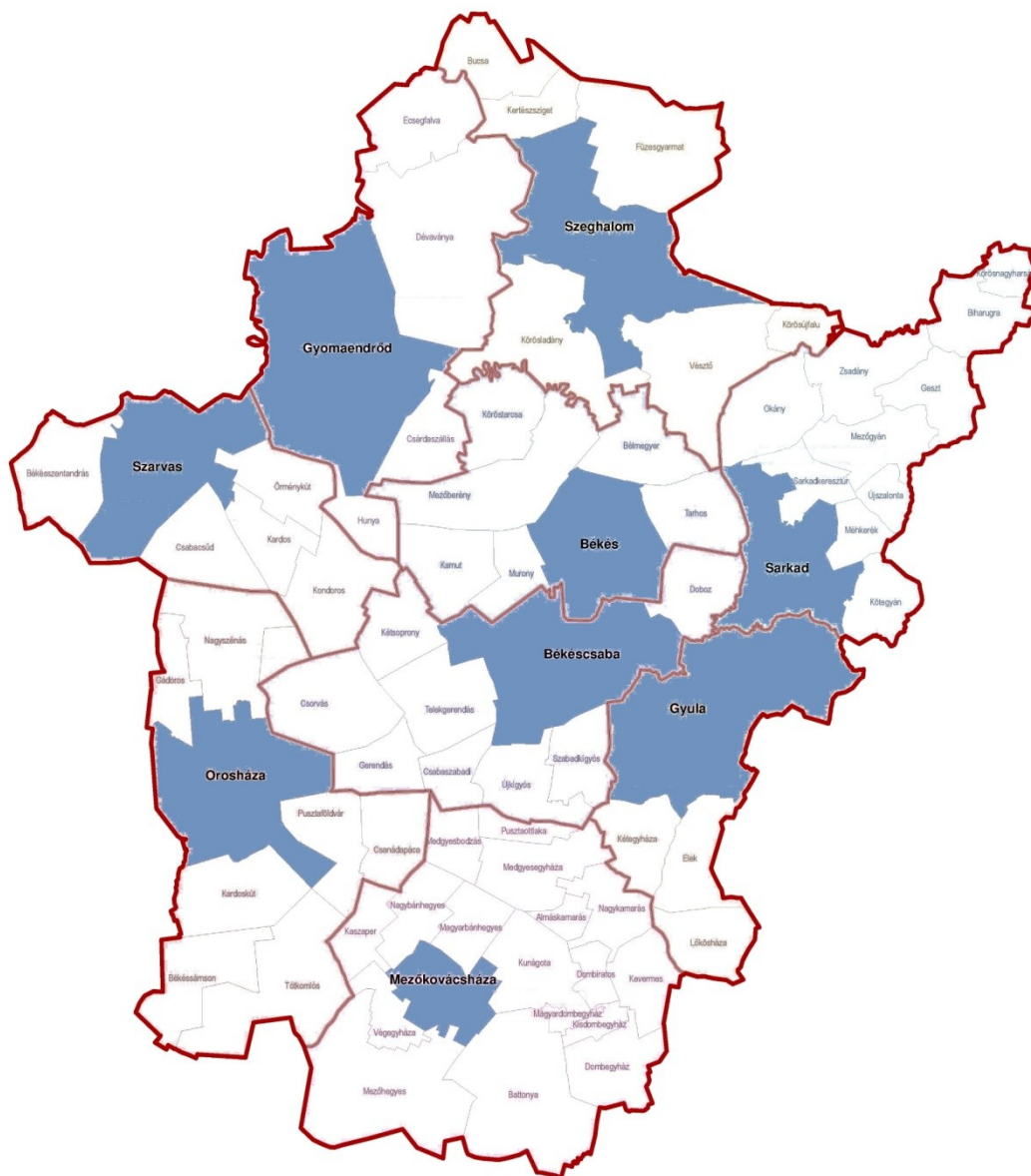

12. ábra: Helyi gazdaságfejlesztési övezetek
Forrás: saját szerkesztés

13. ábra: Egészségturisztika fejlesztési övezetek

Forrás: saját szerkesztés

14. ábra: Helyi piac fejlesztési övezetek
Forrás: saját szerkesztés

3. táblázat: Határmenti utak fejlesztése Békés megyében

Ssz.	Partner	Megnevezés magyar	Érintett települések partner	Az út tulajdonviszonyai, számjele, kategóriája	A forgalom jellege	Kategória	Építendő (km)	Becsült ktg Magyar oldalon (Ft)	Becsült költség partner oldalon (Ft)	Becsült költség összesen (Ft)	Státusz	Leírás	Partner	Megjegyzés
72	RO	Körös-nagyharsány	Cheresig (Körös-szeg)	országos (42156. j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	1/A		527 812 704	248 500 224	776 312 928	kivitelezés alatt, műszaki teljesítés: 100 %	42156 jelű út felújítása Körös-nagyharsány – országhatár - Vizesgyán között	Vizesgyán önkormányzat	A szakhatósági hozzájárulás kiadva (2012.11.13.), a végleges művelési ág változás engedély 2012. 11.16.-án kiadva (erdő érintettségű terület fakivágása).
78	RO	Elek	Grăniceri (Otlaka)	önkormányzati	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	1/A		726 285 312	912 493 728	1 638 779 040	Kivitelezői közbeszerzés AF megjelent (2012.10.05). Ajánlatadás megtörtént (2012.10.25)	3,7 km hosszú (2,3 km átkelési szakasz + 1,4 km Elek-oh közötti szakasz), 6,5 m széles aszfaltburkolat építése	Arad megye	Ajánlatok bírálat alatt. A TSZ hosszabbítása megtörtént 2013.12.31.
80	RO	Dombegyház	Variașu Mic (Kisvarjas)	országos (4439. j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	1/A		1 413 051 552	312 361 920	1 725 413 472	Kivitelezői közbeszerzés AF megjelent (2012.10.08). Ajánlatok bedásra kerültek (2012.10.25.)	8,2 km hosszú (2,8 km átkelési szakasz + 5,4 km Dombegyház-Országhatár közötti szakasz), 6,5 m széles aszfalt burkolat és egy körforgalmi csomópont építése	Arad megye	Ajánlatok bírálat alatt. A TSZ hosszabbítása megtörtént 2013.12.31.

3. táblázat folyt.

Ssz.	Partner	Megnevezés magyar	Érintett települések partner	Az út tulajdonviszonyai, számjele, kategóriája	A forgalom jellege	Kategória	Építendő (km)	Becsült ktg Magyar oldalon (Ft)	Becsült költség partner oldalon (Ft)	Becsült költség összesen (Ft)	Státusz	Leírás	Partner	Megjegyzés
80	RO	Dombegyház	Variașu Mic (Kisvarjas)	országos (4439. j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	1/A		1 413 051 552	312 361 920	1 725 413 472	Kivitelezői közbeszerzés AF megjelent (2012.10.08). Ajánlatok bedárasra kerültek (2012.10.25.)	8,2 km hosszú (2,8 km átkelési szakasz + 5,4 km Dombegyház-Országhatár közötti szakasz), 6,5 m széles aszfalt burkolat és egy körforgalmi csomópont építése	Arad megye	Ajánlatok bírálat alatt. A TSZ hosszabbítása megtörtént 2013.12.31.
77	RO	Gyula-Dénesmajor	Iermata Negră (Feketegyarmat)	országos (42146. j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	1/B		156 828 536	708 943 849	865 772 386				
75	RO	Geszt	Salonta (Nagyszalonta)	országos (42154. j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	5	2,5	598 000 000						
79	RO	Dombegyház	Dorobanți (Kisiratos)	országos (44143. j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	5	2,74	495 000 000						

4. táblázat folyt.

Sz.	Partner	Megnevezés magyar	Érintett települések partner	Az út tulajdonviszonyai, számjele, kategóriája	A forgalom jellege	Kategória	Építendő (km)	Becsült kgt Magyar oldalon (Ft)	Becsült költség partner oldalon (Ft)	Becsült költség összesen (Ft)	Státusz	Leírás	Partner	Megjegyzés
73	RO	Geszt	Cefa (Cséffa)	önkormányzati	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	7	1,93	2 480 902 272	978 640 416	3 459 542 688	Geszt-Cséffa I; Geszt-Cséffa II: Értesítés érkezett arról, hogy a pályázat be van fogadva és a tartalék listára került, forrás hiány miatt.	Geszt-Cséffa I: 42154. j. Naggyanté - Mezőgyán közötti összekötő út I. szakasz átépítése 2,4 km + Geszt - országhatár közötti összekötő út építés (új szakasz) 1,9 km hosszú, összesen: 4,3 km Geszt-Cséffa II: 42154. j. Naggyanté - Mezőgyán közötti összekötő út II. szakasz 3,5 km + Geszt átkelési szakasz 2,3 km hosszú, összesen: 5,8 km meglévő út átépítése	Cséffa Önkormányzat	Tartalékprojekt2 projektet tartalmaz: Geszt-Cséffa I.Geszt-Cséffa II.

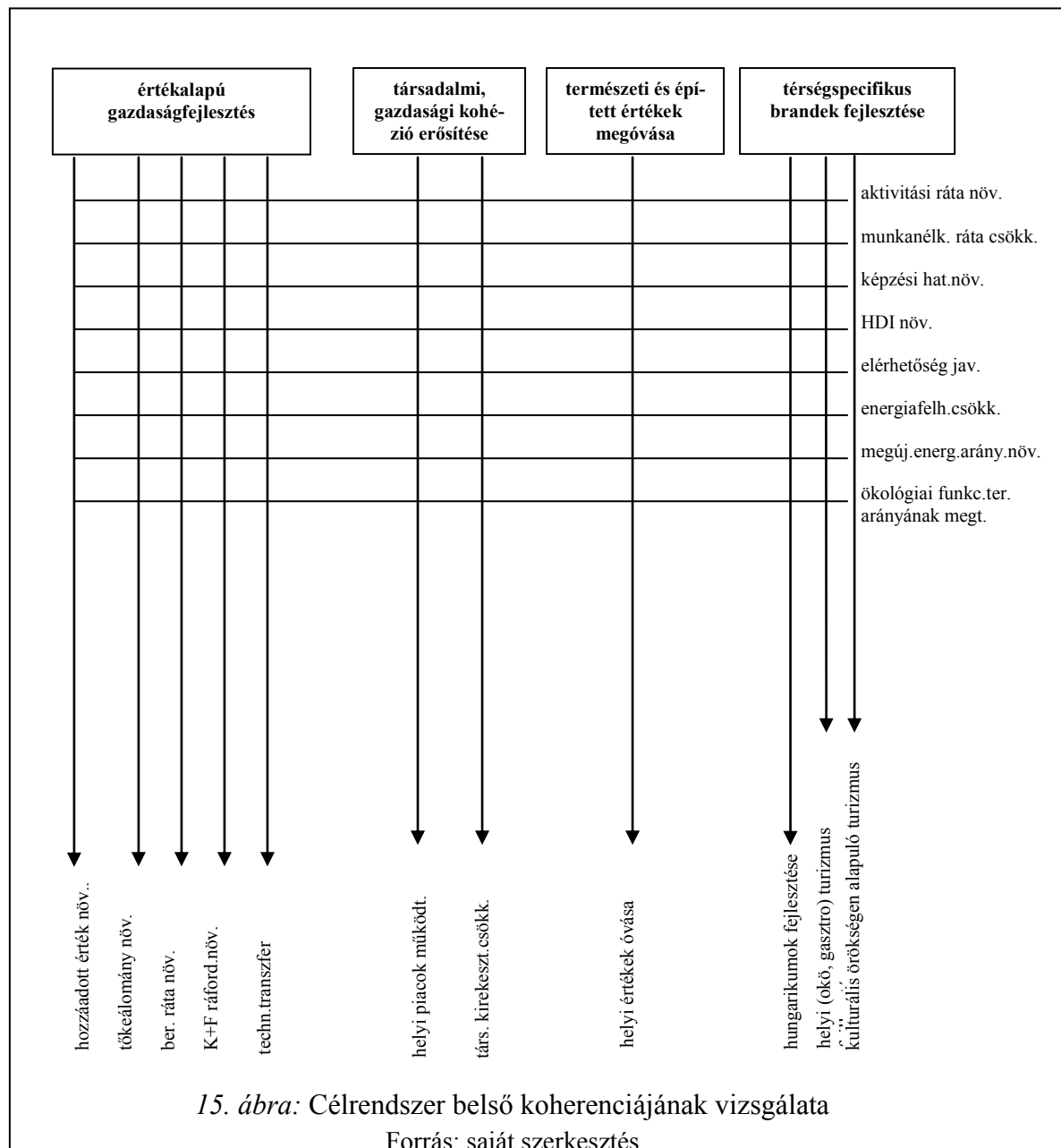
3. táblázat folyt.

Sz.	Partner	Megnevezés magyar	Érintett települések partner	Az út tulajdonviszonyai, számjele, kategóriája	A forgalom jellege	Kategória	Építendő (km)	Becsült ktg Magyar oldalon (Ft)	Becsült költség partner oldalon (Ft)	Becsült költség összesen (Ft)	Státusz	Leírás	Partner	Megjegyzés
76	RO	Sarkad	Ant (Ant)	országos (42151 j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	7	2,65	2 010 736 224	1 083 827 808	3 094 564 032	Sarkad-Ant I., Sarkad-Ant II.: Értésítés érkezett arról, hogy a pályázat be van fogadva és a tartalék listára került, forrás hiány miatt.	Sarkad-Ant I. 42151. j. Sarkad - országhatár közötti összekötő út I. ütem 4,9 km hosszú meglévő út átépítése és a Barkász híd felújítása. Sarkad-Ant II. 42151. j. Sarkad - országhatár közötti összekötő út II. ütem 2,2 km hosszú út építése.	Avran Önkormányzat	Tartalékprojekt 2 projektet tartalmaz: Sarkad-Ant I. Sarkad-Ant II.
81	RO	Battonya	Pecica (Pécska)	önkormányzati	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	7	3,53	714 984 600		776 312 928				
74	RO	Geszt	Marțihaz (Marciháza)	önkormányzati	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	8	1,08	180 213 000		1 638 779 040				

3. A célrendszer koherencia vizsgálata

3.1 Belső koherencia vizsgálata

Békés megye stratégiai és rész céljai között vertikális és horizontális kapcsolatot a 15. ábra szemlélteti.

3.2. Külső koherencia vizsgálata

A célrendszer konformitását egyrészt a hazai, másrészt az EU 2020 koncepció célrendszerével kapcsolatosan vizsgáltuk meg (16. ábra).

3.2.1. Békés megye célrendszerének kapcsolata az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció tervezetével

A nemzeti jövőkép elérése érdekében az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt fogalmaz meg. Az átfogó célok elérése érdekében az OFTK tizenkét, az átfogó céloknál egyenként jóval szűkebb tárgykörű specifikus célt tűz ki:

4. táblázat: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolódása az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció tervezetével

OFK és OTK2030-ig szóló átfogó fejlesztési céljai	A koncepció és az átfogó célok között fennálló koherencia jellege és erőssége
Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés	Közvetlen, erős
Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom	Közvetlen, erős
Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése	Közvetett, erős
Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet	Közvetlen, erős
Fejezetek	A koncepció és a fejezetek között fennálló koherencia jellege és erőssége
Gazdasági növekedés, versenyképes, exportorientált, innovatív gazdaság	Közvetlen, erős
Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség- és sportgazdaság)	Közvetlen, erős
Öngondoskodó, élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás	Közvetlen, erős
Kreatív és tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás, K+F+I	Közvetlen, közepesen erős
Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris társadalom, roma integráció	Közvetlen, erős
Biztonság, korszerű és hatékony nemzeti közszolgáltatások, jó állam	Áttételes, közepesen erős
Stratégiai erőforrások nemzeti megőrzése, fenntartható használata, környezetbiztonság	Közvetett, közepesen erős
Az ország makroregionális gazdasági és térszerkezeti csomópont	Közvetlen, közepesen erős
Növekedésünk motorjai: városok, kiemelt térségek és befektetési övezetek	Közvetlen, erős
Vidéki térségek értékalapú felemelése	Közvetlen, erős
Egységes és integrálódó társadalom és gazdaság, egyenlő létfeltételek az ország egész területén	Közvetlen, erős

Forrás: saját szerkesztés

A megye gazdasági szerkezetének újrapozícionálása, az innovatív (KKV) segítése hozzájárul a versenyképesség növekedéséhez az erőforrások, értékek fenntartható használatához az export növekedéséhez.

Gyógy- és termálvíz tekintetében a legkedvezőbb területek közé sorolható hazánkban, az Egészségipari értéklánc fejlesztése c. elképzelések hozzájárulhatnak a bel-földi turizmus erősítéséhez.

A koncepció kiemeli a vidéki térségek népességeltartó és népességmegtartó képességét, amelynek feltétele a természeti értékek, erőforrások megőrzése, a sokszínű és életképes agrártermelés széles körű elterjedése.

Az infó-kommunikációs háttér javítása különösen az elmaradott vidéki térségek, valamint a hátrányos helyzetű csoportok esetében segíti a gazdasági és társadalmi megújulást.

A fenntartható fejlődés feltételeit a koncepció a közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris társadalom, roma integráció területén is megjeleníti, a megfogalmazott elképzelések közvetett vagy áttételes hatásain keresztül a személyi-, élelmiszer-, egészség-, környezetbiztonság, területein is jelentkeznek.

A megye kiemelt feladata lesznek a határ menti kapcsolatok koordinációja: a határátkelőhelyek számának növelése, a határ menti együttműködések gyarapodása teljes mértékben szinkronban a OFTK „az ország makroregionális gazdasági és térszerkezeti csomópont” c. célkitűzésével.

Célunk az ország központi fekvéséből (Európa közepe) adódó fejlesztési potenciál kibontakoztatása, makroregionális csomóponti funkcióinak erősítése, a fenntarthatóság figyelembevételével.

A gazdasági struktúra megújítása nem képzelhető el a megye városainak és a **hozzájuk kapcsolódó vidéki térségek** megerősítése nélkül, ami a funkciók gyarapításában, ill. a feladatok megosztásában, a többszintű településhálózati kapcsolatok ki-egyensúlyozott működtetésében egyaránt megjelenik.

A fejlesztési koncepció jövőképe önmagában a leszakadás további növekedésének elkerülését célozza meg, amely célnak elengedhetetlen fejlesztéspolitikai célja a leszakadó, hátrányos helyzetű térségek, perifériák fejlesztése.

A közlekedési infrastruktúra remélt fejlesztései révén a megye a foglalkoztatási központjainak, a városoknak javul az elérhetősége, oldódik a vidéki területek periférikus helyzete.

3.2.2. Békés megye célrendszerének kapcsolata az Országos Területrendezési Tervvel

3.2.3. Békés megye célrendszerének kapcsolata a fontosabb (ágazati) koncepciókkal

3.2.3.1. Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Magyar Növekedési Tervvel

A Magyar Növekedési Terv célja, hogy aktív gazdaságpolitikai beavatkozásokkal rövidtávon is növelhető legyen a gazdaság teljesítménye. A Terv célja a földrajzi kapcsolatok diverzifikálása, az erőteljes keleti nyitás, a csatlakozás a nagy európai exportörökre, a Kárpát-medencei Gazdasági Együttműködés, valamint a Visegrádi és Nyugat-Balkáni együttműködés; kiemelt célja a hazai gazdaság nettó exportjának (külkereskedelmi kivitel és a behozatal különbsége) maximalizálása.

A „Globális és európai növekedési zónák” tématerületen belül a Békés megyei területfejlesztési koncepcióban megfogalmazottak kapcsolódási pontjai a gazdasági komplexitás, a hozzáadott érték növekedése várható a mezőgazdasági termelés, az élelmiszergazdaság fejlesztésének köszönhetően.

A „Magyarország újraiparosítása” tématerülettel összhangban a megyei célok között megjelenik a gazdasági struktúra megújítása, ill. a jelentős számú munkaerőt alkalmazni képes élelmiszeripar ösztönzése (6. táblázat).

5. táblázat: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolata a Növekedési Tervvel

Növekedési Terv céljai	A dokumentumok között fennálló koherencia jellege és erőssége
Importkiváltó gazdaságpolitika a termelésben.	Közvetlen, közepesen erős
Importkiváltó gazdaságpolitika a felhasználásban.	Közvetett, közepesen erős
Az exportpiacokon jelenlévő magyar tulajdonú vállalkozások további terjeszkedésének elősegítése.	Közvetlen, erős
fejezetek	a koncepció és a fejezetek között fennálló koherencia jellege és erőssége
Globális és európai növekedési zónák.	Közvetlen, erős
Magyarország újraiparosítása.	Közvetlen, közepesen erős
A növekedés ágazati elemzése.	Közvetlen, közepesen erős
Növekedés motorjai – vállalatcsoportok.	Közvetlen, közepesen erős
A növekedés új piacai – keleti nyitás.	Közvetlen, erős
A növekedés területi dimenzió.	Közvetlen, erős

Forrás: saját szerkesztés

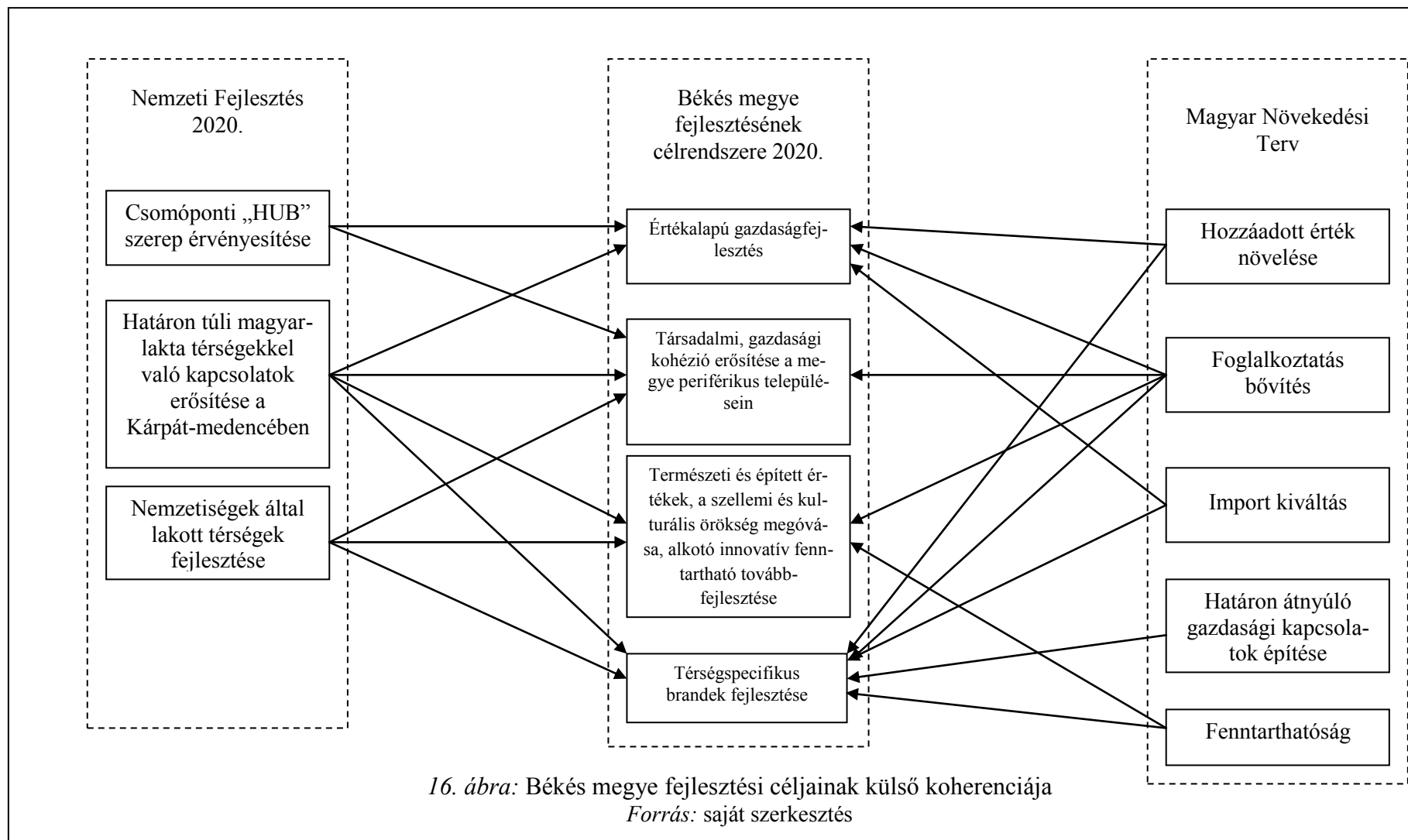
A megyei koncepció célja a foglalkoztatás növelése a munkahelyteremtő valamint a gazdasági teljesítmények bővítése a magas hozzáadott értékű iparágak ösztönzésével.

A növekedési potenciál ágazati elemzése alapján a fő fejlesztési irányoknak, a kereskedelemre, élelmiszeriparra kell koncentrálniuk, emellett meg kell teremteni a multinacionális cégek számára vonzó gazdasági környezet feltételrendszerét, amelyek nélkül a KKV-k megerősödése is csak korlátozottan valósulhat meg.

A megyei célok között hangsúlyos a határon túli kapcsolatok erősítése, várható a határátkelőhelyek számának növekedése, ami a román-magyar gazdasági, kulturális kapcsolatok intenzifikálódását eredményezheti.

Az élelmiszergazdaság megerősödése utat nyit a rácsatlakozásra a nagy nyugat-európai exportőrökre.

A megyén belüli növekedési tengelyek megerősítésével, a megye szerepének növekedésével a határon átnyúló városi együttműködések területén, a növekedés területi dimenziói is megjelennek.

3.2.3.2. Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása az Új Széchenyi Tervhez

Az Új Széchenyi Terv középpontjában a foglalkoztatás dinamikus bővítése, a pénzügyi stabilitás fenntartása, a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtése, valamint hazánk versenyképességének javítása áll. A tízéves gazdaságstratégia kijelöli azokat a kitörési pontokat és a hozzájuk kapcsolódó programokat, amelyek biztosítják Magyarország hosszú távú fejlődését.

A megye gyógy- és termálvíz tekintetében a legkedvezőbb területek közé sorolható hazánkban, az Egészségipari értéklánc fejlesztése c. elképzelések teljes mértékben harmonizálnak a „Gyógyító Magyarország- Egészségipari Programban” leírt célkitűzésekkel (7. táblázat).

6. táblázat: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolata az Új Széchenyi Tervvel

Új Széchenyi Terv programjai	A koncepció és a fejezetek között fennálló koherencia jellege és erőssége
Gyógyító Magyarország – Egészségipari Program	Közvetlen, erős
Zöldgazdaság-fejlesztési Program	Közvetlen, erős
Vállalkozásfejlesztési Program	Közvetlen, erős
Közlekedésfejlesztési Program	Közvetlen, erős
Tudomány – Innováció Program	Közvetlen, közepesen erős
Foglalkoztatási Program	Közvetlen, erős

Forrás: saját szerkesztés

Az elképzelések hozzájárulhatnak az elmaradott térségek felzárkóztatásához, különösen a közösségi infrastruktúra esetében megjelenik a geotermikus energia komplex hasznosítási lehetősége, figyelemmel a természeti adottságok védelmére, a minőség garantálása, ezáltal javul az egészségipar versenyképessége, ill. az oktatási intézmények kapcsolódása révén javul a területen tevékenykedők szaktudása.

A Zöldgazdaság-fejlesztési program célja

Megújuló Energia Útiterv 2020-ra a megújuló energiaforrások részarányának 20%-ra növelését (ezen belül a bioüzemanyagok vonatkozásában 10%-ot), továbbá 20%-os energiahatékonyság-növelést, és az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának – az 1990-es szinthez képest – 20%-os mérséklését tűzte ki. Az uniós célok eléréséhez Magyarországnak is Nemzeti Cselekvési Tervet kell készítenie.

Magyarországnak a megújuló energia területén a fejlesztéseket úgy kell megvalósítania, hogy azok minden állampolgár számára a lehető legnagyobb gazdasági, társadalmi és környezeti előnyökkel járjanak.

A megyei koncepcióban megjelennek a megújuló és alternatív energia előállításának támogatásával, az agrárenergetika, szilárd hulladékkezelés, energiahatékonyság, fűtőhatékonyság kérdései.

A Vállalkozásfejlesztési Program három prioritása közül a vállalkozásélénkítés, a vállalkozói aktivitás növelése, ill. az üzleti környezet fejlesztése jelennek meg hangsúlyos módon a koncepcióban.

A megye periferikus helyzete miatt kiemelt feladat a közúthálózat fejlesztése, ill. a határátkelőhelyek számának növelésével a nemzetközi véráramba kerülés. A megye előtt álló feladatok, a közúti, vasúti infrastruktúra megújítása (a lökösházi vasútvonal rekonstrukciójának befejezése, a Szeged Békéscsaba - Gyula vonalszakasz tervezett villamosítása), logisztikai pozícióinak javítása.

A „Tudomány – Innováció Programnak” megfelelően a megyei koncepció törekszik a gazdaság K+F- és tudás-intenzitását, a feldolgozóipari és szolgáltató szektorokban működő magas növekedési potenciálú innovatív vállalatok támogatását lehetővé tevő keretek megfogalmazására, az agrárgazdaság területén K+F+I tevékenységének kiemelt ösztönzésével jótékonyan hat annak gazdasági teljesítményére.

A megye foglalkoztatási szintje elsősorban a mezőgazdaság, élelmiszeripar, feldolgozóipar hozzáadott értékének növelésének eredménye.

3.2.3.3. Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása az Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiához

A nemzet fenntarthatósági politikájának átfogó célja a folytonosan változó társadalmi, humán, gazdasági, természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása.

A négy alapvető cél a nemzeti erőforrás területén a következő:

- Emberi erőforrások esetében cél a népességében stabil, egészséges, a kor kihívásainak megfelelő készségekkel és tudással rendelkező emberek alkotta, a kirekesztettséget fokozatosan csökkentő társadalom.
- Társadalmi erőforrások esetében cél a fenntarthatóságot támogató kultúra kialakítása, a fenntartható társadalom szempontjából pozitív értékek, erkölcsi normák és attitűdök erősítése.

- Természeti erőforrások esetében a környezeti eltartó-képességet, mint a gazdálkodás alapvető szempontját kell érvényesíteni.
- Gazdasági (fizikai) erőforrások területén fontos az önrendelkezés megfelelő szintjének fenntartása a gazdaságpolitikai döntésekben. Cél a fizikai tőke szelektív gyarapítása, a közösségi tőkejavak amortizációjának pótlása. Kiemelt feladat a vállalkozói réteg megerősítése, a hazai tőkebefektetések fokozatos növelése, külföldi kitértségünk csökkentése. Fontos a lokalizáció és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok kihasználása közötti ésszerű arány megteremtése, a helyi gazdasági kapcsolatok (pl. város és vidéke) erősítése.

7. táblázat: Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiához

Célok	A koncepció és a fejezetek között fennálló koherencia jellege és erőssége
Stabil a kor kihívásainak megfelelő készségekkel rendelkező emberek, a kirekesztettséget csökkentő társadalom.	Közvetlen, erős
A fenntarthatóságot támogató kultúra kialakítása	Közvetett, erős
A környezeti eltartó-képesség szempontjainak érvényesítése	Közvetlen, erős
Gazdasági feltételek erősítése	Közvetlen, erős

Forrás: saját szerkesztés

A megye népessége az utóbbi évtizedekben megállíthatatlanul csökkent, köszönhetően az elöregedés, valamint elvándorlás folyamatainak. Az idősödő társadalom miatt növelni, ill. javítani kell azon szolgáltatások színvonalán, amelyek az idősödő korosztályok mind további részvételét lehetővé teszik a munka világában, ill. nyugdíjazásukat követően minél kevésbé valósuljon meg kirekesztettségük.

A hátrányos helyzetű rétegek IKT-khoz való hozzáférése javíthatja a társadalom fenntarthatóságának esélyeit. A koncepció különös hangsúlyt fektet a megye tőkeállományának növelésére, a vállalkozásfejlesztés, befektetés-ösztönzés területén.

3.2.3.4. Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Nemzeti Vidékstratégiához

A Nemzeti Vidékstratégia átfogó célkitűzése: Vidéki térségeink népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása.

Cél egy olyan vidékfejlesztési program megvalósítása, amely az emberek és a közösség értékeire építve, a hagyományokat ápolva, a táji és épített környezet értékeit megőrizve, a természeti erőforrásokkal fenntartható módon gazdálkodva, a mezőgazdaságot és a nem mezőgazdasági tevékenységet folytató vidéki vállalkozásokat fejlesztve nyújt esélyt a vidéki élet megbecsültségének és vonzerejének helyreállítására, a vidéken élők életminőségének átfogó javítására, a vidék, és általa az ország felemelkedésére.

A megye a hazai élelmiszergazdaság motorja kíván lenni, a koncepcióban megfogalmazott célok megvalósulása így hozzájárulhat a falvak és a tanyák gazdasági létalapjának megerősödéséhez, újjászervezéséhez, a vidéki településeken élő romák számára megélhetés biztosításához. Az érték alapú fejlesztése kitörési pont lehet a megye települései számára (9. táblázat).

8. táblázat: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolódása a Nemzeti Vidékstratégiához

A NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA	
Nemzeti Vidékstratégia fő céljai	A koncepció és a célok között fennálló koherencia jellege és erőssége
Tájaink természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése	Közvetett, közepesen erős
Sokszínű és életképes agrártermelés	Közvetlen, erős
Élelmezési és élelmiszerbiztonság	Közvetlen, erős
A vidéki gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése	Közvetlen, erős

Forrás: saját szerkesztés

A koncepcióban visszaköszön Vidékstratégia agrár- és élelmiszergazdaság életképességének növelésére, piaci pozícióinak javítására vonatkozó célkitűzés. A megyét adottságai predesztinálják az ágazat foglalkoztatási szerepvállalásának növelésére, az alulról szerveződő együttműködések ösztönzése, ezáltal nőhet a szektor foglalkoztatási potenciálja.

A fentebb megfogalmazott célok természetesen csak akkor érhetők el, ha a megye termékei a helyi, ill. a hazai és külföldi fogyasztók szemében egyet jelent a minőséggel, biztonsággal.

3.2.3.5. Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása az EU 2020 prioritásokhoz

A 9. táblázat tartalmazza azokat az indikátorokat amelyeket az EU2020 Stratégiában uniós szinten fogalmaztak meg. A magyar és a békés megyei célrendszer értelemszerűen a lehetőségek függvényében többnyire ezektől némileg szerényebb, de egyúttal ambiciózus és orientáló mértékeket tűzött ki célul.

9. táblázat: EU 2020 prioritások

EU kiemelt célja (2020)		Magyar célrendszer	Békés megye célrendszere (2020)
Foglalkoztatási ráta (%)	75 %	75 %	60 %
K+F a GDP %-ában	3 %	1,80 %	0,8 %
Széndioxid-kibocsátás-csökkentési célkitűzések	-20 % (az 1990-es szinthez képest)	10 %	6,0 %
Megújuló energia	20 %	14,65 %	12,0 %
Energia-hatékonyság – az energiafogyasztás csökkentése millió tonnában	az energiahatékonyság 20 %-os növelése, amely 368 millió tonna kőolaj egyenértéknek felel meg	2,96	
Korai iskolalehagyás %-ban	10 %	10 %	10 %
Felsőoktatás %-ban	40 %	30,30 %	25 %
A szegénység vagy társadalmi kirekesztettség által veszélyeztetett emberek arányának csökkentése (fő)	20.000.000	450.000	10.000

Forrás: EU 2020 alapján saját szerkesztés

10. táblázat: Az EU 2020 prioritások és a koncepcióban megfogalmazott cékitűzések illeszkedése

Cékitűzések Prioritások	Aktívítási ráta növelése	Munkanélküliség csökkenése	Hozzáadott érték növelése	Tőkeállomány növelése	Beruházási ráta növelése	K+F ráfordítás növelése	Szakképzés hatékonyságának javítása	Technológiai transzfer fogadóképességének megerősítése	Logisztikai feltételek javítása	Elérhetőség javítása	Foglalkoztatás javítása	Eltartó képesség javítása	Képzettség javítása	Hungarikumok kifejlesztése	Gasztroturizmus fejlesztése	Kulturális turizmus fejlesztése	Helyi gazdaságfejlesztés	Humán fejlettségi index javítása	Szegénység, kirekesztettség csökkentése	Elérhetőség javítása	Munkaerő ingázás feltételeinek javítása	Települések közötti szolidaritás erősítése	Perifériális helyzetű térségek megtartó erejének megerősítése	Szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása	Közösség építés	Helyi piacok működtetése	Energiafelhasználás hatékonyságának javítása	Energiafogyasztás csökkentése	Megújuló energia felhasználási arányának növelése	Szén-dioxid kibocsátás csökkentése	Ökológiai funkciójú területek arányának megtartása
1. A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése			X	X		X		X						X													X	X	X	X	
2. Az IKT-khoz való hozzáférés elősegítése és a technológiák használatának és minőségének fokozása			X					X															X								
3. A KKV-k versenyképességének fokozása			X	X	X			X					X	X	X	X										X	X	X	X		
4. Az alacsony szén-dioxid kibocsátásra való áttérés támogatása minden ágazatban											X																X	X	X	X	
5. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése											X																X				X
6. Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése										X								X									X	X	X	X	X
7. A fenntartható közlekedés elősegítése és a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák előtti akadályok elhárítása									X	X									X	X	X			X			X	X	X	X	
8. A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése	X	X									X		X	X	X	X	X	X		X	X		X								
9. A társadalmi befogadás előmozdítása és szegénység elleni küzdelem										X	X							X	X	X	X	X		X	X			X	X		
10. Beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba			X				X0					X	X					X	X				X	X		X			X		
11. Az intézményi kapacitások és a közigazgatás hatékonyságának fokozása																							X	X	X		X				

3.2.3.6. Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz és a Nemzeti Természetvédelmi Alaptervhez

A Nemzeti Környezetvédelmi Program hosszú távú célkitűzése, hogy hozzájáruljon a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosításához. Szemléleti alapja a környezet rendszerszemléletű megközelítése oly módon, hogy a társadalmi szükségletek anyagi és nem anyagi természetű feltételeinek biztosítása, valamint az ehhez kapcsolódó tevékenységek harmonikus viszonyban álljanak a környezettel. Ennek része a környezeti potenciál megőrzése, a természeti önszabályozó mechanizmusok védelme, a környezet terhelhetőségének, valamint az ökoszisztémák anyag- és energiaforgalmi sajátosságainak figyelembe vétele.

A megye által megfogalmazott célkitűzések teljes mértékben illeszkednek a Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazottakhoz, mivel figyelembe veszi a természeti értékek fenntartható megőrzésének társadalmi igényét. A Nemzeti Természetvédelmi Alapterv prioritásai közül elsősorban a „védett természeti területek állapotának megőrzése, javítása, bemutatása” kapcsolódik.

11. táblázat: Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz és Nemzeti Természetvédelmi Alaptervhez

NEMZETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM	
Nemzeti Környezetvédelmi Program fő céljai	A koncepció és a célok között fennálló koherencia jellege és erőssége
A települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése	Közvetlen, erős
Természeti erőforrásaink és értékeink megőrzése	Közvetlen, erős
A fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése	Közvetlen, erős
NEMZETI TERMÉSZETVÉDELMI ALAPTERV	
Nemzeti Természetvédelmi Alapterv fő céljai	Az koncepció és az alapterv prioritásai között fennálló koherencia jellege és erőssége
A Natura 2000 hálózat működőképességének megteremtése	Áttételes, gyenge
Természetvédelmi tervek kidolgozása, ill. természetvédelmi szempontrendszer érvényesítése az ágazati szabályozásokon keresztül	Áttételes, gyenge
Védett természeti területek állapotának megőrzése, javítása, bemutatása	Közvetlen, erős
Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) működésének teljes körűvé tétele	Áttételes, gyenge

Forrás: saját szerkesztés

4. Területfelhasználás alapelveit lefektető koncepció - kezelendő területek

Klimaváltozás

Napjainkban újból előtérbe került a rövid időn belül várhatóan bekövetkező jelentős klimatizációs változások. Ez a megyét tekintve leginkább abban fog megmutatkozni, hogy nyári időszak csapadékmennyisége kb. a negyedével csökkenni fog, míg télen nagyjából ennyivel növekedik. A felmelegedésnek és a csapadékmennyiség csökkenésének erős szélviharok lehetnek a következményei.

Erőforrások megőrzése

A területhasznosítás olyan típusa, amely a tiszta, természetes és egészséges a lakosság érdekében az egyáltalán nem, vagy csak lassan megújuló erőforrások megőrzését szolgálja.

Prioritások:

- jó minőségű szántóföldek megőrzése (megfelelve a 2007. évi CXXIX. törvénynek a termőföld védelméről)
- hatékony erdőgazdálkodás
- felszíni vizek védelme

Drágulások az energiaszektorban

Az alternatív energiaforrások terjedésének lassú üteme miatt továbbra is nagy szükség van a klasszikus energiahordozók felhasználására, amelyeknél folyamatos drágulás figyelhető meg, és a jövőre vonatkozóan is ez prognosztizálható.

Fenntarthatóság biztosítása

A helyi erőforrásokat és a térségi munkamegosztást támogató akciók előtérbe helyezése, ezzel párhuzamosan a tisztább környezet, és a környezettudatosság szem előtt tartása.

Az ivóvíz és a mezőgazdaságban felhasznált öntözővizek drágulása

Az előrejelzések alapján a közeljövőben mind az agrár szektorban felhasznált, mind pedig a közvetlen fogyasztásra szánt víz komoly drágulása előtt állunk.

Az értékmegőrzés, és ezek hozzáférhetővé tételének alapelve:

A felszíni és felszín alatti vízkincsek társadalmilag biztosított védelme.

A népesség egészségének romlása és veszélyeztetettsége: A változó klímának köszönhetően komoly egészségügyi veszélynek van kitéve a teljes lakosság.

Az egészségmegőrzést biztosító alapelv:

Az egészségmegőrzést biztosító alapelv:

A területfelhasználás ésszerűsítése, fenntarthatóvá tétele, a környezeti károsodás csökkentése, valamint nagy figyelem fordítása a prevencióra mind járási, mind megyei szinten.

A honvédelmem szempontjainak figyelembevétele:

A megye területén kiemelt fontosságú honvédelmi területtel Békéscsaba, illetve honvédelmi területtel Békéscsaba, Nagyszénás és Orosháza települések érintettek.

Természet- és környezetvédelmi szempontok:

A fejlesztések a természet- és környezetvédelmi szempontok figyelembe vételével valósuljanak meg, olyan területeken valósítsák meg azokat, melyek elhelyezkedése egyaránt szolgálja a társadalom érdekeit és a környezet védelmét, olyan területeket vonjanak be és olyan fejlesztéseket tegyenek egymás mellé, ahol az ipari ökoszisztéma minél jobb arányban megvalósulhat (pl. a minél kevesebb hulladékképződés érdekében: ami az egyik technológia számára már hulladék, az a másik számára nyersanyag lehet), stb.

5. Fejlesztés eszköz- és intézményrendszere

5.1. Prioritások azonosítása

Békés megye átfogó és stratégiai céljaival koherens módon négy prioritás került kialakításra, melyek intézkedései és az ahhoz kapcsolódó beavatkozások a stratégiai programban és az operatív programban kerülnek részletesen kidolgozásra.

- a) gazdasági struktúra megújítása,
- b) megye térszerkezetének továbbfejlesztése
- c) fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése
- d) emberi erőforrás fejlesztése.

5.1.1. Gazdasági struktúra megújítása

A gazdasági szerkezet megújítását jórészt a megyében megtalálható erőforrásokra alapozva kell fenntartható módon megoldani, amely hosszú távon garantálja a fejlődést és az életminőség emelkedését.

A struktúra megújítása az alábbiak alapján történik.

a) Integratív vertikumok kialakítása

A hozzáadott érték növelése egyrészt innovációval, ill. technológiai transzfer erősítésével, másrészt a feldolgozottsági fok növelésével és a termék/szolgáltatás előállítás és értékesítési lánc integrálásával érhető el (17. ábra).

b) Érték alapú élelmiszer-gazdaság fejlesztése

A fenntartható, az extenzív tájhasználatot figyelembe vevő gazdálkodás erősítésével, termelési szerkezet a piaci igényeknek jobban megfelelő, egészséges magas hozzáadott értéket teremtő átalakításával, a termelői szakképzettség növelésével erősíthető a megye mezőgazdasági területeinek népességmegtartó képessége, úgy hogy eközben megőrizzük a táj, ill. az élővilág értékeit valamint figyelembe vesszük a klímaváltozással kapcsolatos problémák kezelésére pl. az öntözéses rendszerek fejlesztésére.

Indokolt növelni a termelőbázis innovációs készségét, amely a megyei K+F fejlesztések egyik súlypontja is lehet, ezáltal javulhat a megyében előállított termékek versenyképessége.

- komplex agrár vezértermék és hálózatok fejlesztése,
- „Békés megyei termék” márka, minőségbiztosítás stb. létrehozása,

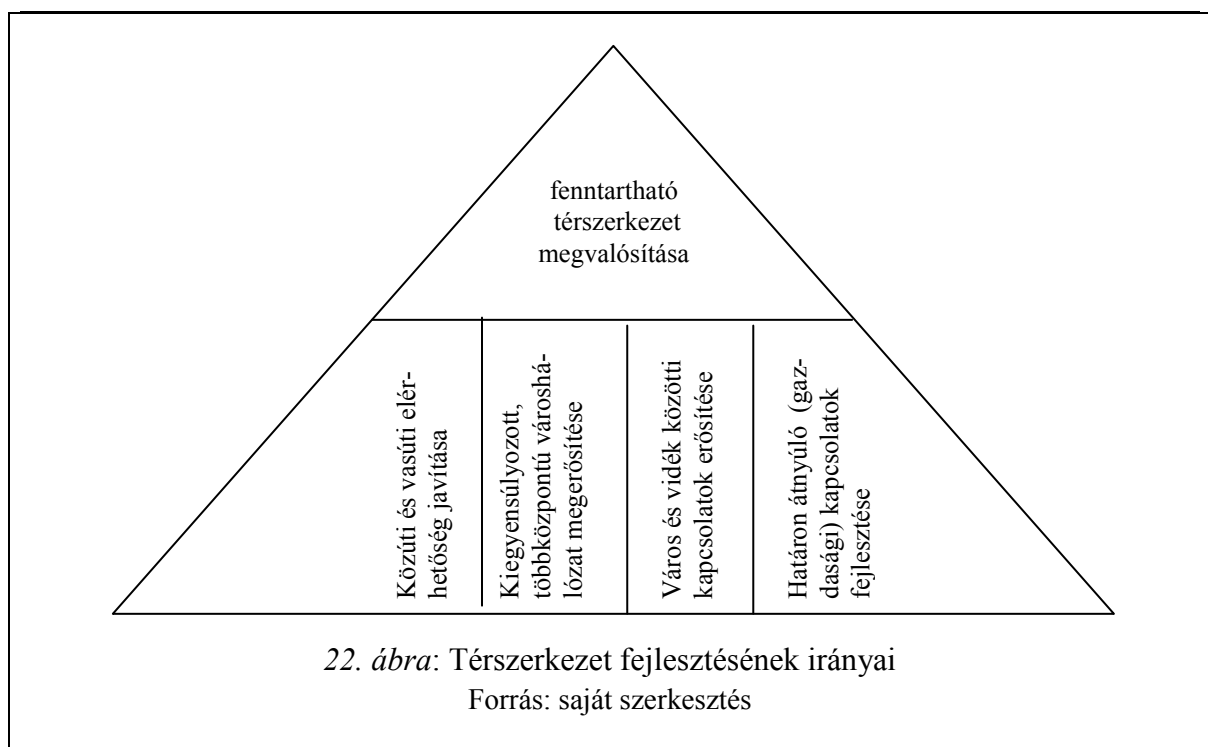

- a mezőgazdaság növekedési pályára helyezése, termelési szerkezetváltással, az innovatív KKV-k fejlesztése,
- a megye feldolgozóiparának fejlesztése,
- agrár szektorhoz kapcsolódó kutatások ösztönzése.

5.1.2. Megye térszerkezetének továbbfejlesztése

A megye fenntartható térszerkezete négy egyenértékű cél egyidejű megvalósításával érhető el (22. ábra):

- közúti és vasúti elérhetőség javítása;
- kiegyensúlyozott, többközpontú városhálózat megerősítése;
- város és vidék közötti kapcsolatok erősítése;
- határon átnyúló (gazdasági) kapcsolatok fejlesztése.

5.1.3. Fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése

A fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése a megyei program harmadik kiemelt fejlesztési csomópontja. A térség fejlődésének a fenntartható és folyamatos gazdasági bővülésen kell alapulnia. E célból magas szinten kell megszervezni a környezetvédelemhez kapcsolódó tevékenységeket, amelynek ötvöznie kell az Európai Unió, a nemzeti, a megyei, és a települési érdekeket úgy, hogy ezekkel az életminőség javítását is előirányozzák.

A környezeti fenntarthatóságon túl a társadalmi fenntarthatóság szempontjából elsődleges a megye humán erőforrásának megőrzése, állapotának javítása, a létszám, képzettség, egészségi állapot területén, amely tényezők nélkül elképzelhetetlen a hosszú távon is fenntartható gazdasági növekedés.

A célok elérése érdekében különösen az alábbi területekre kell koncentrálni:

- alternatív energiaforrások hasznosítása;
- határon átnyúló (közös) környezetvédelmi fejlesztések;
- klímaváltozás okozta vízgazdálkodási problémák kezelése (aszály, árvíz és belvíz);
- személyi szolgáltatások fejlesztése;
- prevenciós tevékenységek erősítése a lakosság egészségi állapotának javítása érdekében” ponttal kiegészíteni;
- települési szolgáltatások fejlesztése;
- ivóvíz hálózat minőségének javítása, hálózati rekonstrukció;
- energiatakarékos, környezetbarát, termelés, fűtés, közlekedés ösztönzése, alternatív energiaforrások felhasználásának bővítése;
- e-közigazgatás fejlesztése;
- fenntartható kulturális szolgáltatások kialakítása;
- természeti értékek, a táj és a kulturális javak védelme;
- a környezettudatosság növelése, a fenntartható termelési minták és fogyasztási szokások elterjesztése;
- barnamezős területek rehabilitációja, újrahasznosítása.

Békés megye legérzékenyebb tájai magas természetességi fokú, elsősorban a természetvédelmi területek központi részét alkotó térségek (ökológiai magterületek), ezek puffer zónái, illetve a magterületeket összekötő folyosórendszerek (ökológiai folyosók). A magterületek jelentős mértékű biológiai sokféleséget őrző, természetes, természetközeli vagy féltermészetes élőhelyek.

Ezek a területek védett természeti területek NATURA 2000 (Dévaványa környéki gyepek, Holt-Sebes-Körös, Bélmegyeri Fás-pusztá, Kis-Sárrét, Dél-Bihari Szikesek, Szabadkígyósi gyepek, Csanádi-háti puszták).

Célszerű lenne, ha a jó minőségű földek védelme érdekében, a környezet tudatosság figyelembe vételével a meglévő ún. barnamezős területek kármentesítése és újra-hasznosítása nagyobb hangsúlyt kapnának a településtervezés, a földhasználat-szabályozás, a zöldmezős beruházások a gazdasági fellendülés és munkahelyteremtés tervezésénél.

Ezek az alulhasznosított területeken meglévő épületeket és egyéb értékeket javasoljuk hasznosítani, bevonni a térség vérkeringésébe, megakadályozva ezen területek és közvetlen környezetének a leszakadását, szegregációját.

Az ökológiai folyosók összefüggő, vagy megszakított, lokális jelentőségű élőhelysorozatok, melyek a korábban nagyobb kiterjedésű élőhely típusok természetközeli állapotban megmaradt darabjait kötik össze.

Érzékenységi szempontból szintén jelentős tájak a NATURA 2000 területek, melyek a vadon élő fajok számára különleges jelentőségűek, elengedhetetlenek az elterjedés, a migráció és a géncsere szempontjából.

A NATURA 2000 területek sajátos módon járulnak hozzá a közösségi jelentőségű, illetve védett fajok megfelelő megőrzéséhez.

A tájterhelhetőség megállapításakor a kiváló termőhelyi adottságú, a megye középső, délnyugati részén található (Békési-sík és Békési-hát) területek, továbbá az érzékeny felszín alatti vízbázis övezetek is besorolásra kerülnek.

A tájat leginkább terhelő tényezők elsősorban a megye vonalas infrastruktúrája (közút- és vasúthálózat) és a települési térségek, amelyek a távolság függvényében egyre kisebb mértékben fejtik ki hatásukat.

A tájterhelhetőségi vizsgálatainak alapján a legkevésbé terhelhető térség a (már egyébként is védettséget élvező) megye észak-északkeleti részén lévő Dévaványai-sík és Kis-Sárrét, valamint a Körösök-völgye.

Ezek azok a természeteshez közeli területek, illetve a kiváló termőhelyi adottságú erdő- és mezőgazdasági területek, felszín alatti vizek szempontjából érzékeny területek, amelyek a különböző természetes és antropogén eredetű tájterhelésekre (közlekedési, illetve környezeti infrastruktúra, extenzív mezőgazdasági földhasználatok, illetve ipari-termelői területhasználatok) különösen érzékenyek.

Az alacsony érzékenységű, magas biodiverzitású tájak természetszerűleg nem érnek véget a megyehatároknál, így a későbbi fejlesztések során fokozott partnerségi együttműködést kívánnak a szomszédos megyékkel, illetve a déli szomszédjainkkal, elsősorban Arad és Bihar megyékkel. Ilyen (közös figyelmet érdemlő) tájak első sorban a Kis-Sárrét és a Körös-menti területek.

5.1.4. Emberi erőforrás fejlesztése

A megye negyedik prioritása az emberi erőforrás fejlesztése. A gazdaság növekedéséhez, a fenntartható társadalom feltételeinek megteremtéséhez elengedhetetlen az alábbi tématerületek kiemelt kezelése:

- a szegénység csökkentése, a társadalmi befogadás ösztönzése,
- az oktatás a képzési kínálat igény-orientált fejlesztése,
- a közösségi szinten irányított foglalkoztatási programok,
- az egészségügyi, szociális infrastruktúra fejlesztése,
- a közösségi terek és szolgáltatások fejlesztése
- a közlekedés kisebb léptékű fejlesztése,
- civil kezdeményezése ösztönzése,
- közigazgatás hatékonyságának javítása.

5.2. Felelősség- és intézményrendszer – a koncepció üzenetei

Békés megye 2014-2020 közötti fejlesztési elképzeléseinek megvalósításához elválaszthatatlanul kapcsolódik az intézményrendszer, amely egyrészt megteremti annak feltételeit, másrészt a döntéseket végrehajtja.

A megyei önkormányzat szervezeti struktúráját egyrészt a kormányzati, másrészt az EU elvárásainak megfelelően át kell alakítani, ehhez kell igazítani a személyi és tárgyi feltételeket.

Az 23. ábra a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal (EMMI), az irányító hatóságok, valamint a tervekben megfogalmazódott egységes közreműködő szervezet és a Békés Megyei Önkormányzat közötti információs kapcsolatot szemlélteti.

A Megyei Önkormányzatnak a megváltozott feladatokkal összhangban fel kell készülnie egyrészt előkészítési, másrészt végrehajtási, valamint monitorizálási feladatok megoldására.

A szervezeti ábra ennek a hármas elvárásnak kíván megfelelni.

a) Tervezési és Monitoring Osztály alapvető funkciója:

- adat és információszolgáltatás az Országos Területfejlesztési Koncepcióhoz, valamint az Országos Fejlesztéspolitikai Koncepcióhoz, a megyei érdekek megjelenítése ezekben a dokumentumokban;
- kapcsolattartás az érintett irányító hatósággal (hatóságokkal) az egységes közreműködő szervezettel, civilszervezetekkel, stb.;
- adatszolgáltatás monitorizáláshoz, ill. önálló monitoring feladatok ellátása.

b) Koordinációs Osztály alapvető funkciója:

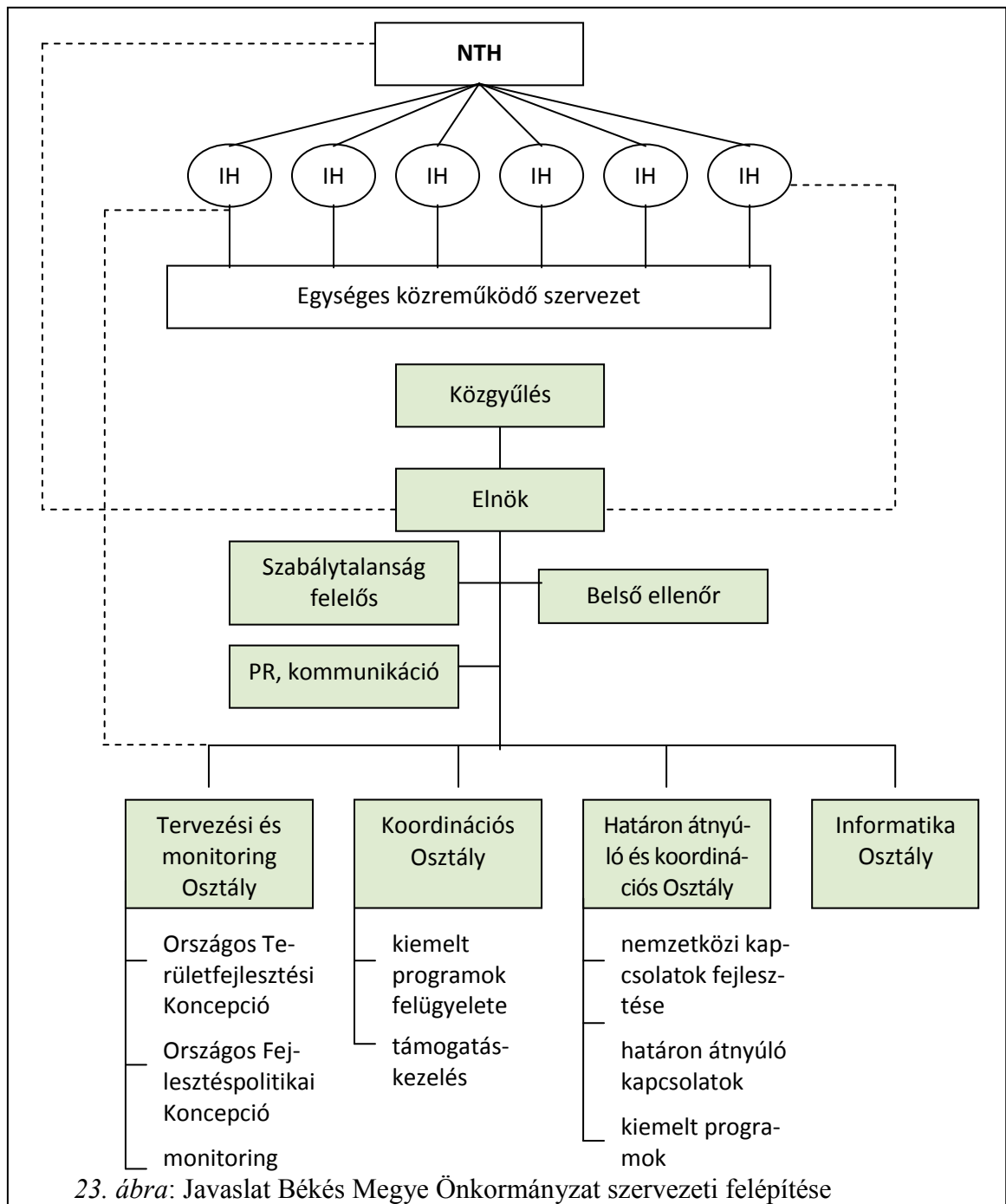
- a megye kiemelt programjainak (ivóvíz, szennyvíz, hulladék, M44) felügyelete;
- támogatáskezelés.

c) Határon átnyúló és koordinációs Osztály alapvető funkciója:

- határon átnyúló kapcsolatok fejlesztése;
- határon átnyúló kiemelt programok kezelése;
- nemzetközi kapcsolatok fejlesztése.

d) Informatikai Osztály alapvető funkciója:

- az osztályok működéséhez szükséges adatbázisok, informatikai háttér üzemeltetése és fejlesztése.

Az intézményrendszerben a későbbiekben is jelentős szerepe lesz a kistérségi szinten működő önkormányzati társulásoknak, ill. a LEADER Helyi Akciócsoportoknak. Segítségükkel könnyebben megoldhatóak a program- és projektgenerálással kapcsolatos feladatok, a települések közötti koordináció és információáramlás.

6. Tervezési folyamat, társadalmasítás és legitimáció

A Békés Megyei Önkormányzatnak partnerséget hoz létre az illetékes országos, regionális, helyi, városi és más közhatóságokat képviselő partnerekkel, gazdasági és társadalmi partnerekkel és a civil társadalmat képviselő testületekkel, beleértve a környezetvédelmi partnereket, nem kormányzati szervezeteket.

A partnerség garantálja, hogy van felelőse az érdekelt felek által tervezett intervencióknak, beépül a releváns szereplők tapasztalata és szakismerete. A partnerek bevonásra kerülnek a programok előkészítésébe, végrehajtásába, figyelemmel kísérésébe és értékelésébe.

A partnerség, a partnerségi elv érvényesítésének céljai az alábbiakban foglalhatóak össze:

- egy adott térség vagy ágazat fejlesztési stratégiájának kialakítása és rendszeres felülvizsgálata, továbbfejlesztése;
- a megvalósítás eredményességének erősítése azáltal, hogy a program teljes életciklusa alatt bevonásra kerülnek azok a szervezetek, amelyek aktív szerepet játszanak a program megvalósításában; ez lehetővé teszi a sokkal összehangoltabb cselekvést, beavatkozást;
- a beavatkozás, az intézkedések megfelelő fókuszálása, hiszen a különböző bevont partnerek jobban ismerik térségük valós szükségleteit, és képesek a beavatkozásokat azokra a területekre koncentrálni, amelyeken arra leginkább szükség van;
- további célja még a (elsősorban helyi) fejlesztési kapacitás erősítése a partnerek bevonásán és aktív közreműködésén keresztül.

A Partnerségi terv elkészítése során az alábbi alapelvek érvényesülnek:

- *Tervezhetőség és strukturáltság:* A korábban ismertetett elvek szerint a Fejlesztési koncepció társadalmi egyeztetése koordináltan strukturáltan történik. Ezen cél hatékony és sikeres megvalósítása érdekében termelési ágakra specifikált egyeztető fórumok szerveződtek az önkormányzatok, a civil szervezetek, az érdekképviselők és az érintett szakmai szervezetek együttműködésével. A folytonosság szempontjából természetesen a jövőben, így a területfejlesztési koncepció elkészítésében is számít a Békés Megyei Önkormányzat a tervezési/helyzetelemzési folyamatba bevont partnerek együttműködésére. A Partnerségi terv végrehajtására kidolgozásra kerül egy egyeztetési terv.

- *Folyamatos információnyújtás és információszerzés:* A Békés Megyei Önkormányzat a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet alapján az érintettek számára, már a tervezés kezdetétől biztosítja a véleménynyilvánítás lehetőségét. Az 1. számú pontban ismertetett fórumokon, a megjelent célcsoport és az általuk képviselt ágazatra jellemző statisztikai adatok és a megyei helyzetkép került bemutatására, valamint a résztvevők a véleményeiket, javaslataikat ismertették. Az ott elhangzottakból összefoglalók készültek, amelyeket igény szerint, utólagos tájékoztatásul elküldtünk.
- *Ekvidencia:* Az egyeztetési folyamat során a partnerek között egyenlőség érvényesül, az érintettek mindegyikének lehetősége van egyeztetésre, valamennyi szakszerű és beépíthető javaslat feldolgozásra kerül.
- *Bizalom:* A partnerek számára biztosítjuk, hogy a beküldött véleményeikre érdemi visszajelzéseket kapjanak.
- *Koncentráltság és konszenzus:* Folyamatos tájékoztatás, emlékeztetők küldése a partnereknek az egyeztetések eredményéről, célul tűzve ki, hogy szem előtt tartásuk a beépíthetőséget, és az együttműködés hasznosságát.
- *Nyitottság, nyilvánosság és átláthatóság (Transzparencia):* Az egyeztetési folyamatba az érintettek bármelyik fázisban bekapcsolódhatnak. Fontos cél az érintettek minél szélesebb körének elérése, megszólítása. Az egyeztetési folyamat során biztosítani kell a legszélesebb nyilvánosságot és minden információhoz való hozzáférést. A Békés Megyei Önkormányzat megszokott hírközlő felületein biztosított a nyilvánosság, a megyei elektronikus és nyomtatott sajtón keresztül. A források felhasználása, a támogatási célok és a támogatandó projektek kiválasztása lényegesen átláthatóbbá, és kevésbé megkérdőjelezhetővé válik, hiszen a program életciklus valamennyi szakaszában a partnereknek beleszólása van a folyamatokba, befolyásolhatják a döntéseket.
- *Közérthetőség és hatékony kommunikáció:* Az egyeztetési folyamatok során biztosítjuk, hogy mindenki számára elérhető kommunikációs csatornán folyjanak az egyeztetések a lehető legvilágosabb, legegyszerűbb nyelvezetet használva. Mindezt olyan módon is érvényesítjük, hogy a már alkalmazott tematikát ezen túl is alkalmazzuk, ami magában foglalja a verbális és vizuális kommunikációs eszközöket.
- *Dokumentáltság:* Az egyeztetési folyamat átláthatósága és követhetősége érdekében biztosítjuk a folyamatos dokumentálást /többek között: hangfelvétel, írásos emlékeztető/ és ezen dokumentációk nyilvánosságát a 6. pontban említett kommunikációs eszközök útján.

- *Folyamatos monitoring, visszacsatolás:* A sikeres partneri együttműködés érdekében vizsgáljuk, hogy a társadalmi egyeztetés megfelelően zajlott-e le, az érintettek véleménye megfelelően beépítésre került-e, az összes elv és az előre rögzített tervezés érvényesült-e a megvalósítás során.
- *Értékelés:* Az egyeztetési folyamat zárását követően átfogó, nyilvános értékelést biztosítunk annak érdekében, hogy a tapasztalatok hasznosuljanak.

A Békés Megyei Önkormányzat arra törekszik, hogy az érintettek azon körét vonja be a folyamatos, rendszeres egyeztetésekkel érintettek körébe, akik a korábbi időszakban is meghatározó szereplői voltak a tevékenységükkel, információikkal, véleménynyilvánításukkal a megyei fejlesztéseknek, a megye felzárkóztatásának.

A partnerek kiválasztásának módja az alábbi elvek figyelembevételével történt:

- A korábbi Direkt Marketing Programban (amelyben Békés Megye gazdasági életének azon szereplői vettek részt, akik egy személyes megkeresés során kérdőíves felmérés alkalmával partnerségüket jelezték) alkalmával már partner volt.
- A Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács és a Békés Megyei Területfejlesztési Tanács támogatásában részesültek köre.
- A 2012 februárjában a Békés Megyei Önkormányzat által fejlesztési együttműködési céllal megkeresett települések ajánlásában, javaslatában szereplő kör.
- Egyes ágazatonkénti egyeztetések kis-, közép-, és nagyvállalkozói köre.
- Szomszédos megyei önkormányzatok és települési önkormányzatok, kiemelve a megyei jogú várost, Békéscsabát.
- Megyei és térségi szintű civil és társadalmi szektor képviselői.

Ezen a ponton belül ki kell emelni a határon átnyúló együttműködések is, különösen a romániai Bihar és Arad megyékkel. Békés megyét geopolitikai adottságai, határon átnyúló kapcsolatok fejlesztésében elért eddigi eredményei is predesztinálják a kapcsolatok továbbfejlesztésére.

Kézenfekvő tehát a korábbi, s ma is életképesnek bizonyuló kereskedelmi-, gazdasági-, kulturális, oktatási kapcsolatok újraélesztése, tartalmi gazdagítása, közös infrastrukturális fejlesztések elvégzése, ill. azok eredményeinek hasznosítása.

A kapcsolatok intenzifikálása különösen kedvező lehetőséget ad:

- a termelői, beszállítói kapcsolatok fejlesztésére (határon átnyúló hálózati kiépítésére),
- a határmenti együttműködés szervezeti centrumainak erősítésére,
- a határmenti marketing erősítésére.

A kitörési pontok lehatárolásának szempontja a piacteremtés: olyan fejlesztési területek azonosítása, amelyeknél egy-egy központi elem állami eszközökkel és uniós forrásokkal is elősegített célzott fejlesztése, támogatása további piaci és befektetési lehetőségek egész sorát teszi lehetővé. Az egészségiparban a termálvíz gyógyászati alkalmazása elősegítheti a gyógyászati segédeszközgyártást, vagy a szépségipar lendületet adhat a gyógynövénytermesztésnek. A hálózati gazdaság terén a piacteremtés még erősebben jelentkezik, hiszen a hálózatok elve kapcsolódások és csomópontok rendszerét jelentik, így egy-egy csomópont (pl.: logisztikai vagy üzleti központ) értelemszerűen magával húzza az egész hálózatot.

Partnerség működtetése

a) Zárt társadalmi-szakmai egyeztetések (írott és szóbeli): Az érintettek fejlesztési elképzeléseinek feltárása valamint a tervezési munkaszakaszban egyeztetés az érintettek bevonásával mérföldkövenként.

A fejlesztési prioritások mentén Békés megye települési önkormányzatainak, a gazdasági szféra, illetve a társadalmi és a civil szféra fejlesztési elképzeléseinek összegyűjtése személyes találkozók, fórumok által és kérdőíves formában.

A partnerek tájékoztatása és véleményük megkérdezése a tervezés különböző munkafázisaiban (Helyzetelemzés – Területfejlesztési koncepció – Stratégiai program – Operatív program).

A zárt társadalmi-szakmai egyeztetések strukturáltan és strukturálatlanul kerülnek megszervezésre.

A zárt egyeztetés (konzultáció) szereplői a tervezési folyamat során:

- Békés megyei települési önkormányzatok,
- Békés Megyei Agrárkamara,
- Békés Megyei Mérnök Kamara,
- Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara,
- Békés Megyei Kormányhivatal érintett szakigazgatási szervei,
- VOSZ Békés Megyei Szervezete,
- Békés Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány,
- Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Kara,
- Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség,
- MTA RKK,
- Békés megye legnagyobb árbevételű adózó vállalkozói,
- Élelmiszeripari feldolgozók,
- Mezőgazdaság: állattenyésztők,
- Mezőgazdaság: növénytermelők,

- *Turizmus-vendéglátás képviselői,*
- *Építőipar vállalkozásai,*
- *Fa- és fémfeldolgozás vállalkozásai,*
- *Textilipar vállalkozásai,*
- *Közúti fuvarozás vállalkozásai,*
- *Civil szervezetek képviselői,*
- *Hulladékgazdálkodásban résztvevők.*

b) Nyílt (online – e-mailen, illetve elsősorban a www.bekesmegye.com honlapon keresztül) társadalmi-szakmai egyeztetések:

A Békés Megyei Önkormányzat felkéri minden partnerét, így a települési önkormányzatokat, vállalkozásokat, civil és társadalmi szervezeteket, hogy online felületen nyilvános kérdőívet töltsenek ki, melynek segítségével a megyei önkormányzat feltárja a megyében 2014-től megvalósítani tervezett, tanulmányokkal már rendelkező projektelképzeléseket és a tervekkel nem rendelkező projektötleteket.

A www.bekesmegye.com és www.bekesmegye.hu honlapokon egyaránt elérhető online kérdőív segít áttekinteni a térség meghatározó iparágainak fejlesztési elképzeléseit, melyek az alapot jelenthetik a 2014-2020-as pályázati ciklus kiírásaihoz.

c) Jogszabályi kötelezettségen alapuló egyeztetés: Az elkészült területfejlesztési koncepció és programok megküldése véleményezésre a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 10. sz. melléklete alapján a következő szervezeteknek:

- Országos Területfejlesztési Tanács;
- miniszterek;
- a következő kormányhivatalok:
 - Központi Statisztikai Hivatal,
 - Békés Megyei Kormányhivatal,
 - Magyar Energia Hivatal,
 - Országos Atomenergia Hivatal;
- Országos Környezetvédelmi Tanács;
- Magyar Tudományos Akadémia;
- országos önkormányzati érdekszövetségek;
- az érintett térségi fejlesztési tanácsok;
- az érintett megyei önkormányzatok;
- Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata;
- az érintett települési önkormányzatok;

- az érintett területi államigazgatási szervek közül:
 - illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség;
 - működési területével érintett nemzeti park igazgatóság;
 - működési területével érintett vízügyi igazgatóság;
 - Nemzeti Környezetügyi Intézet működési területtel érintett területi ki-
rendeltsége.

A 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 23§(2) alapján az elkészült területfejlesztési koncepció és programok közzététele társadalmi egyeztetés céljából a megyei önkormányzat honlapján történik.

A partnerségi terv segítségével a megyei fejlesztési anyagok, szakmai programok széles körű szakmai és társadalmi egyeztetésére kerül sor, amelynek eredményeképpen az üzleti szektor szereplői, az önkormányzatok, a társadalmi szervezetek fejlesztési elképzelései egy komplex megyei fejlesztést irányoznak elő.

A partnerségi elv és társadalmi konzultáció előnyei

- Hatékonyság növelése: javul a tervezés során az elemzés, a stratégiaalkotás és a prioritások kiválasztásának hatékonysága.
- Végrehajtás eredményességének növelése: segíti a partnerség a szervezetek közötti koordinációt, a párhuzamosságok elkerülését, és hozzájárult az abszorpciós képesség növekedéséhez, és általában a rendelkezésre álló források felhasználásának hatékonyabb koordinálásához.
- Növekszik a transzparencia.

A partnerségbe bevont célcsoportok fejlesztési elképzeléseinek áttekintése

Összhangban a Kormány célkitűzéseivel a Békés Megyei Önkormányzat egy új Területfejlesztési Koncepció kidolgozását tűzte ki célul, amelyben a megye társadalmi-gazdasági helyzetértékelésén túl, kitörési pontokat, megújulási lehetőségeket kíván megfogalmazni Békés megye fejlesztése, az életminőség javítása, a gazdaság növekedése érdekében. Cél, hogy a fejlesztési dokumentum összefogva Békés megye gazdasági szereplőit, cselekvési irányokat jelöljön ki, konkrét tevékenységeket, projektek kidolgozását és megvalósítását tegye lehetővé.

A koncepció kidolgozását a gazdaság szereplői és képviselőik, szakemberek, együttműködésével, a megye települési önkormányzataival partnerségben, velük összefogva kívánjuk véghezvinni.

7. Békés megye fejlesztésének alapelvei

A megyei fejlesztési koncepció megfogalmazásánál az alábbi általános alapelveket követtük:

- Rendszerszemlélet, akcióorientáltság: a koncepció illeszkedik az Európai Unió „Európa 2020” fejlesztési céljaihoz, valamint a Magyarország Kormánya 2020-ig szóló tervezési irányelveihez; az ágazati szemlélet helyett horizontális (integrált) megoldásokat vázol fel (azaz az alapanyag előállításán túl a feldolgozásban, az értékesítésben komplexen kezeli).
- Egyensúlyi növekedési állapot megteremtése: a jövőkép, ill. az arra épülő átfogó és stratégiai célok a megyei kibocsátási rés csökkentését, a foglalkoztatási rátát, az aktivitása ráta javítását, a tőkeállomány növelését, fenntartható bővülési ütemének megteremtését, az egyensúlyi növekedési pálya kialakítását célozzák.
- Helyi erőforrások felhasználása: a jövőkép, valamint a célok elérésének feltétele a helyi társadalmi-gazdasági erőforrásoknak a korábbinál intenzívebb aktivizálása, a természeti erőforrások fenntartható, bölcs és takarékos használata.
- Hosszú távú szemlélet: a fejlesztési tengelyek mélységéből és horizontális jellegeből adódóan a koncepcióval koherens módon kialakított célrendszer hosszú távú, komoly hatást gyakorol a megyében élő fiatalok jövőjére.
- Térségi szemlélet: a lokális fejlesztési irányok összhangban vannak a térség fejlesztési céljaival, igazodnak a térség adottságaihoz, sajátosságaihoz, erőforrás potenciáljához, ill. azok várható változásaihoz, valamint a helyi értékekhez.
- Szubszidiaritás: a jövőkép és a célrendszer figyelembe veszi a települési és kistérségi szintű érdekeket, összhangba hozza a megyei és regionális elképzelésekkel.
- Kiemelt innovációs törekvések: a koncepció kiemelten kezeli a célok megvalósításához elengedhetetlen kreatív és térségi légkör megteremtéséhez szükséges közeg kialakítását, katalizálását.
- Környezettudatosság, fenntarthatóság: a koncepció és a fejlesztési csomópontok kialakítása során kiemelt célként fogalmazódott meg a természeti- és az táji és épített környezeti értékek védelme, környezettudatos használata.

8. MELLÉKLETEK

1. melléklet: Békés megye területfejlesztési koncepciója és programja készítése során figyelembe vett dokumentumok
2. melléklet: Élelmiszergazdaság jövőképe Európában 2030-ig
3. melléklet: Békés megye fejlesztése átfogó céljának megalapozása
4. melléklet: Ábrajegyzék
5. melléklet: Táblázatok jegyzéke

8.1. *melléklet*: Békés megye területfejlesztési koncepciója és programja készítése során figyelembe vett dokumentumok

a) EU dokumentumok

- *Európai Bizottság (2012)*: Európa 2020: az Európai Unió növekedési stratégiája. Brüsszel.
- *Európai Bizottság (2012)*: A 2014-2020-as időszakra szóló közös stratégiai keret elemei. Brüsszel, 2012. 03. 14.

b) Jogszabályok, kormányrendeletek

- *218/2009. (X.6.) Korm. rendelet* a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól. (Hatályos 2011.01.01-től)
- *1403/2012. (IX. 26.) Korm. határozat* a regionális operatív programok 2011-2013. évre szóló akcióterveinek megállapításáról.
- *218/2009. (X.6.) Korm. rendelet* a területfejlesztési koncepció a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól.

c) Hazai fejlesztési dokumentumok

- *Nemzetgazdasági Minisztérium (2012)*: Befektetés a jövőbe. Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2020. (Társadalmi konzultációra készített tervezet). Budapest.
- *Nemzetgazdasági Minisztérium/Nemzeti Tervezési Hivatal (2012)*: Nemzeti Fejlesztés 2020. Az Országos Fejlesztési Koncepció és az Országos Területfejlesztési Koncepció társadalmasításának megalapozása. Budapest.
- *Nemzetgazdasági Minisztérium (2012)*: Nemzeti fejlesztés 2020. Stratégiai vitaanyag. Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal. Budapest.

Környezetvédelem

- 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról.
- 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról.
- 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről.
- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről.
- 25/2002. (II. 27.) Korm. rendelet a Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és tisztítási Megvalósítási Programról.
- Nemzeti Környezetvédelmi Program
- a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény,
- a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény,
- a Firenzében, 2000. október 20-án kelt, az Európai Táj Egyezmény kihirdetéséről szóló 2007. évi CXI. törvény,
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet,
- Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet,
- a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet,
- Az országhatáron áterjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló, Espoóban, 1991. február 26. napján elfogadott egyezményhez kapcsolódó, a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló, Kijevben, 2003. május 21-én elfogadott jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 132/2010. (IV. 21.) Korm. rendelet,
- a harmadik Nemzeti Környezetvédelmi Programról szóló 96/2009. (XII. 9.) OGY határozat.

Természetvédelem, tájvédelem

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről.
- 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről.
- 73/2007. (X. 18.) KvVM rendelet a Szarvasi arborétum természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról és természetvédelmi kezeléséről.
- 44/2006. (XI. 17.) KvVM rendelet a Szeghalmi Kék-tó természetvédelmi terület országos jelentőségű védett természeti területté történő átminősítéséről és természetvédelmi kezeléséről.
- 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról.
- 17/2000. (VI. 26.) KöM rendelet a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén lévő védett természeti terület erdőrezervátummá nyilvánításáról.
- 4/1999. (V. 5.) KöM rendelet a Körös-Maros Nemzeti Park bővítéséről.
- 27/1997. (VIII. 1.) KTM rendelet a Dénesmajori Csigás-erdő Természetvédelmi Terület létesítéséről.

- 3/1997. (I. 8.) KTM rendelet a Körös-Maros Nemzeti Park létesítéséről.
- 8/1991. (IV. 26.) KTM rendelet a Szarvasi Történelmi Emlékpark Természetvédelmi Terület létesítéséről és a természetvédelmi kezelő megnevezéséről.
- 10/2012. (II. 21.) VM rendelet a Körös-Maros Nemzeti Park bővítéséről.
- Nemzeti Természetvédelmi Alapterv

d) Békés megyei fejlesztési koncepciók, stratégiák, programok

- *Békés megye 1998-2001. évi társadalmi-gazdasági folyamatainak értékelése, a 2002-2006. közötti időszak kiemelt fejlesztési irányainak meghatározása. Békéscsaba, 2002.*
- *Dél-békési kistérség stratégiai fejlesztési koncepciója (2005-2013). Békéscsaba, 2005.*
- *Száraz-ér kistérségi ökofolyosó komplex fejlesztési terve. Békéscsaba, 2005.*
- *Békés megye területfejlesztési terve 2007-2013. I. kötet: helyzetvizsgálat és következtetések. Békéscsaba, 2007.*
- *Békés megye területfejlesztési terve 2007-2013 II. kötet: jövőkép és programok. Békéscsaba, 2007.*
- *Békés megye területfejlesztési terve 2007-2013. /Vezetői összefoglaló/. 2007.*
- *Geszti bekötőút és a Fehér-Körös híd felújításához kapcsolódó gazdasági tanulmány. INTERREG III/A HURO0602/148. 2007.*
- *Békéscsabai Kistérség területfejlesztési koncepciójának aktualizálása. Békéscsaba, 2009.*
- *Békés megye fejlesztési stratégiájának (2007-2013) aktualizálása. /Vezetői összefoglaló/. Békéscsaba, 2010.*
- *Békés megye területrendezési terve (módosítás) PESTTERV, 2011. június.*
- *Békés megye gravitációs erőterének elemzése, javaslatok megfogalmazása. Vezetői összefoglaló. Békéscsaba, 2011.*
- *Békés megye területfejlesztési programja. I. kötet: társadalmi-, gazdasági helyzet. Békéscsaba, 2011.*

- *Békés megye területfejlesztési programja. II. kötet: jövőkép, célrendszer, programok. Békéscsaba, 2011.*
- *Békés megye területfejlesztési programja. (Vezetői összefoglaló). Békéscsaba, 2011.*
- *A Békés Megyei Önkormányzat Társadalmi-gazdasági Programja (2007-2014). Békéscsaba, 2011.*
- *Békés Megyei Területfejlesztési Koncepció I. Békés Megyei Önkormányzat, Békéscsaba, 2012.*

e) A megye 20 ezer lakos feletti városainak települési gazdasági vagy településfejlesztési programjai és településfejlesztési koncepciói

- Békéscsaba Megyei Jogú Város - integrált városfejlesztési stratégia, 2009.
- Békéscsaba Megyei Jogú Város városfejlesztési koncepciója – Városfejlesztési Stratégia, 2005.
- Békéscsaba Megyei Jogú Város befektetés ösztönzési stratégiája, 2010.
- Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata gazdasági programja, 2011 – 2014.
- Békéscsaba Megyei Jogú Város turizmusfejlesztési stratégiája, 2009.
- Békéscsaba Megyei Jogú Város környezetvédelmi programjának felülvizsgálata, 2009.
- Békéscsaba Megyei Jogú Város közlekedésfejlesztési terve - Közlekedési koncepció, 2010.
- Orosháza Város integrált városfejlesztési stratégiája, 2008.
- Orosháza Város környezetvédelmi programja, 2010.
- Gyula Város integrált városfejlesztési stratégiája, 2008.
- Gyula Város stratégiája, 2003.
- Gyula Város egészségturizmus fejlesztési koncepciója, 2006.
- Gyula Város környezetvédelmi programja 2010-2014.

f) Megye ágazati tervei, programjai

- Békés megye hosszú távú közúthálózat-fejlesztési tervének felülvizsgálata, 2006.
- Békés megye környezetvédelmi programjának felülvizsgálata, 2008.

g) Vonatkozó egyéb tervek

- Délkelet-alföldi Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer létrehozására irányuló nagyprojekt.
- Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Program - érintett 65 Békés megyei település.
- A Dél-Alföld Statisztikai Régió hulladékgazdálkodási terve - 15/2003. (XI. 7.) KvVM rendelet.
- Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia

8.2. melléklet: *Élelmiszergazdaság jövőképe Európában 2030-ig*

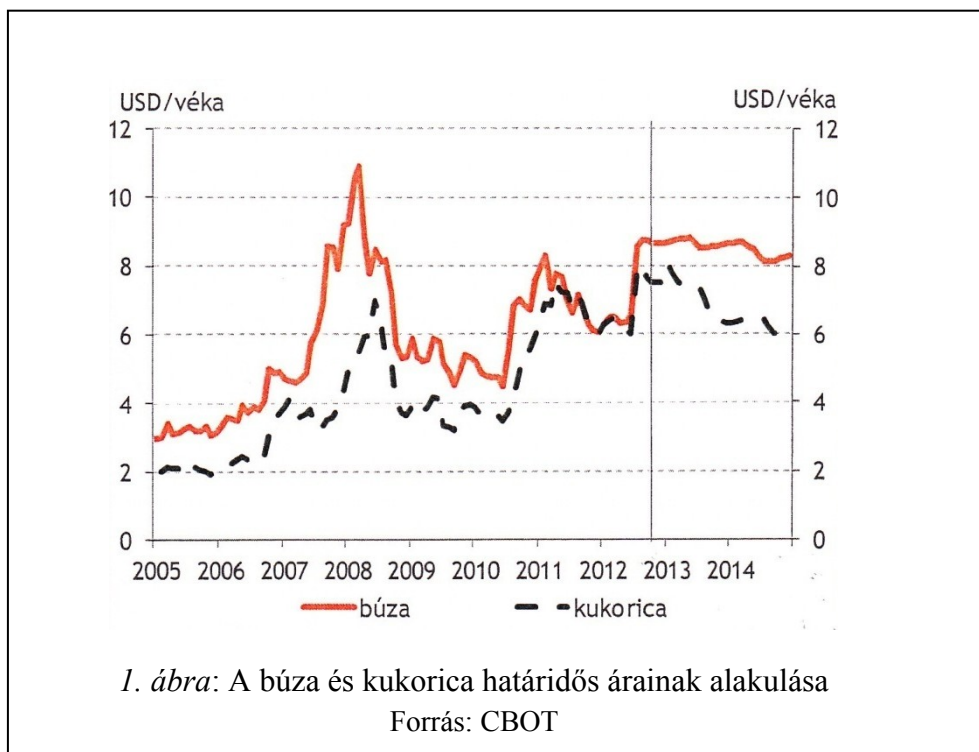
A FAO novemberi élelmiszerpiaci kitekintése^{1/} alapján a következő globális folyamatokra lehet számítani a nyersélelmiszerek főbb termékcsoportjainál^{2/}. A gabonafélék esetében a búza és kukoricatermés visszaesése következtében a kínálat-kereslet egyenlege feszesebbé vált. A búza esetében a visszaesés kisebb mértékű, ugyanakkor a felhasználás várhatóan meghaladja a kibocsátást, ami a készletek gyors csökkenéséhez és az árak emelkedéséhez vezet. A kiugróan rossz termés a kukorica esetében a kibocsátás és kereslet egyenlegének extrém szűküléséhez vezethet, ami historikusan alacsony raktárkészletek kialakulását eredményezi. Ez a magas árak fennmaradását valószínűsíti a következő évi termés betakarításáig. Az olajnövények esetében a tavalyi rossz termést idén is kedvezőtlen eredmények követik, amit azonban a dél-amerikai szója termés alakulása még kedvezően befolyásolhat. Az árak mérséklődése az eddigi adatok alapján a következő időnyig nem várható. A cukor esetében rekord kibocsátás várható, ami az árak mérséklődéséhez és a készletek feltöltéséhez vezethet. A húsok esetében a magas takarmányárak a rekord közeli nemzetközi árak fennmaradását indokolják, a további áremelkedést ugyanakkor a stagnáló kereslet visszafoghatja. A tej ára a korlátozott export kínálat miatt emelkedő pályán van. A FAO előrejelzése alapján tehát a magyar szempontból releváns élelmiszer alapanyagok árai összességében a jelenleg megfigyelt magas szinten maradhatnak, ill. tovább emelkedhetnek.

A gabonafélék nemzetközi tőzsdei jegyzésárai továbbra is a korábban megfigyelt magas szinten tartózkodnak, a búza a nyár eleji értékhez képest kb. 30 %-kal drágább, míg a kukorica ára dollárban számítva továbbra is meghaladja a 2007/2008-as rekord szinteket. A határidős jegyzésárak a következő egy évre magas szinten ragadó gabonaárakat vetítenek előre. Az élelmiszer nyersanyagok nemzetközi árainak sokszerű emelkedése egyelőre kisebbnek tűnik a korábbi hasonló epizódok (2007 és 2010) idején megfigyelnél, azonban ezzel együtt is jelentős inflációs hatással járhat.

A hazai mezőgazdasági termelői árak az év eleje óta fokozatos emelkedést mutatnak. Az év elején a szigorodó állattartási körülmények következtében megugró tojásárak az állati eredetű termékek drasztikus emelkedését okozták. Emellett a tavalyi évben emelkedést mutató hús és tejárak is magas szinten ragadtak. Az elmúlt hónapokban a növekvő szezonális élelmiszerárak járultak hozzá a termelői árak emelkedéséhez. A gabonaárak nyár közepe óta erőteljesen emelkedtek.

^{1/} „Food Outlook”, November, 2012, Food and Agriculture Organization.

^{2/} Csak a magyar élelmiszerárak szempontjából releváns termékcsoportok alakulását ismertetjük.

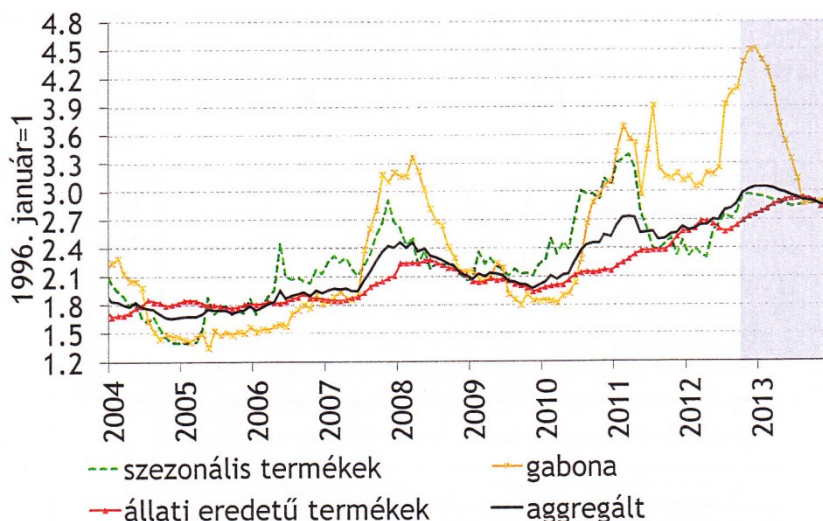

A kedvezőtlen időjárás következtében romló terméseredmények a termelői árak növekedését vetítik előre. A korai fagyok a szezonális élelmiszerekben – főként a gyümölcsösökben – jelentős károkat okoztak, ennek következtében a szezonális élelmiszerárak érdemben emelkedtek az év második felében, és a beérkező hírek alapján további emelkedés várható. A gabonatermékek árai a nemzetközi jegyzésárak megugrásával összhangban a következő hónapokban jelentősen emelkedhetnek, korrekció a következő évben az új termés megjelenésével várható. A megemelkedett gabonaárak a takarmányárakon keresztül fokozatosan begyűrűznek az állati eredetű termékek áraiba is, így e termékek esetében egy fokozatosabb, a jövő évben is jelentkező áremelkedésre számítunk.

A sokk kifutását követően a mezőgazdasági termékek árai a korábbi évtizedben megfigyelt trendszerű emelkedés szerint alakulhatnak.

A fogyasztói élelmiszerárak a termelő árakkal összhangban alakulhatnak a következő hónapokban. A szezonális termékek áremelkedése a feldolgozatlan élelmiszerárak áraiban már erőteljesen jelentkezett, és a beérkező információk további, bár enyhébb mértékű emelkedést valószínűsítene a következő hónapokban is. Korábbi tapasztalatok alapján a feldolgozott élelmiszerek esetében a nyers élelmiszer ársokk főként a következő évben fejt ki nagyobb hatást. Így ezen termékcsoport esetén a fogyasztói árakban fokozatosabb emelkedést feltételezünk.

2. ábra: Mezőgazdasági termelői árak alakulása

Szezonális termékek: gyümölcs, zöldség, burgonya; gabona: búza, olajos magvak; állati eredetű termékek: sertéshús, baromfihús, tojás, tej; a súlyozás a fogyasztói árinдексre való hatás becsült nagysága alapján történt.

8.3. melléklet: Békés megye fejlesztése átfogó céljainak megalapozása

Békés megye fejlesztésének átfogó célja (2020-ig): a megyében élők életkörülményeinek és környezeti feltételeinek javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtése. A foglalkoztatás javítása.

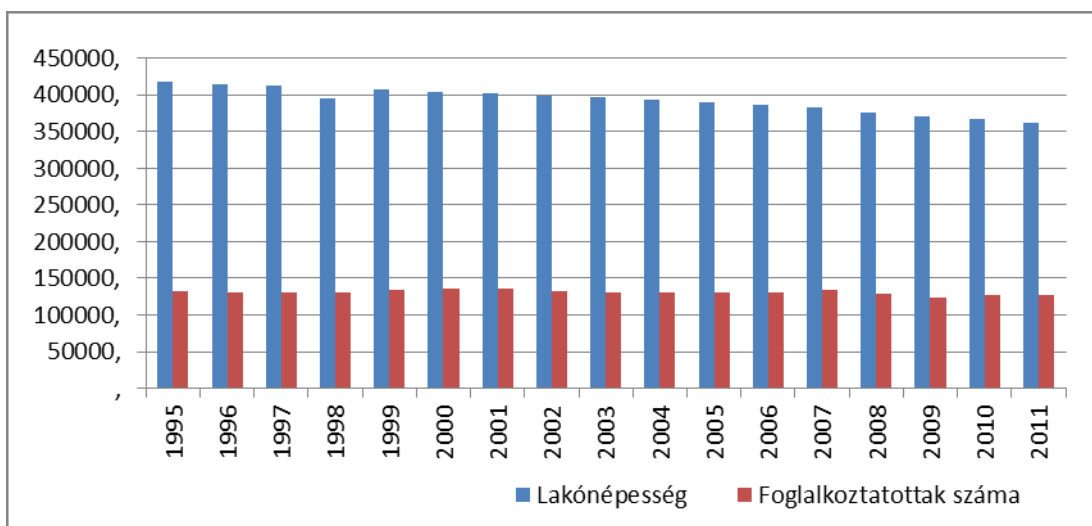
Békés megye átfogó célja négy pilléren nyugszik:

- foglalkoztatás javításán,
- tőkeállomány növelésén,
- technikai-, technológiai transzfer feltételeinek javításán,
- vonalas infrastruktúra fejlesztésén.

a) Foglalkoztatás javítása, aktivitási ráta növelése

Az elmúlt 15 évben Békés megye lakossága évről évre csökkent, egyrészt a születésszám csökkenés, másrészt a negatív vándorlási egyenleg (különösen a fiatalok esetében magas) hatására.

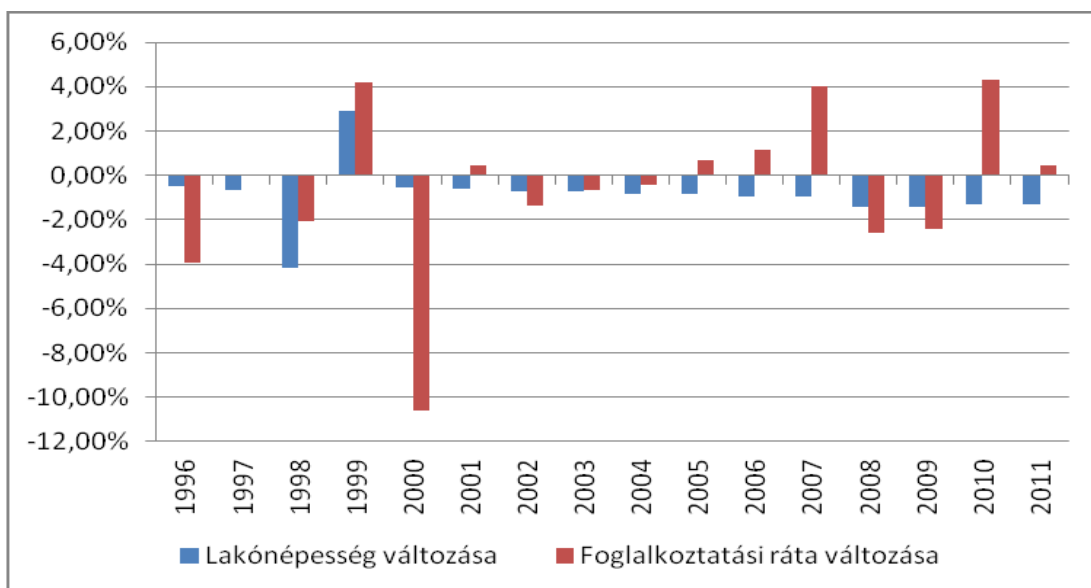
A foglalkoztatottak száma (1999, 2007. évek kivételével) csökken, az elmúlt két évben (a gazdasági válság ellenére) enyhe javulás tapasztalható.

I. ábra: Békés megye lakónépességének és a foglalkoztatottak számának alakulása

Forrás: KSH adatok felhasználásával saját szerkesztés

A korrelációs vizsgálatok alapján a lakónépesség és a foglalkoztatás között közepesen erős kapcsolat ($R^2=0,64$) van, azaz a foglalkoztatottság csökkenése jelentős mértékben a lakónépesség csökkenésével magyarázható.

2. ábra: Békés megye lakónépességének és a foglalkoztatási ráta változása (%)

Forrás: KSH adatok felhasználásával saját szerkesztés

A foglalkoztatási ráta értéke kevésbé tendenciózus pályán mozgott, a kedvező országos tendenciák időben jobbra elcsúszva, a kedvezőtlenek viszont az általános országos negatív folyamatokat megelőzve jelentek meg a térségben. 1999-ben, 2001-ben, a 2005-2007-es időszakban, valamint 2010-2011-ben nőtt a foglalkoztatás, de ennek ellenére sem sikerült elérni az 1999-es időszaki csúcsot. A lakónépesség terén ezzel szemben egy év kivételével (1999) folyamatos csökkenés volt mérhető a már korábban említett alacsony születési számok, valamint negatív vándorlási egyenleg miatt.

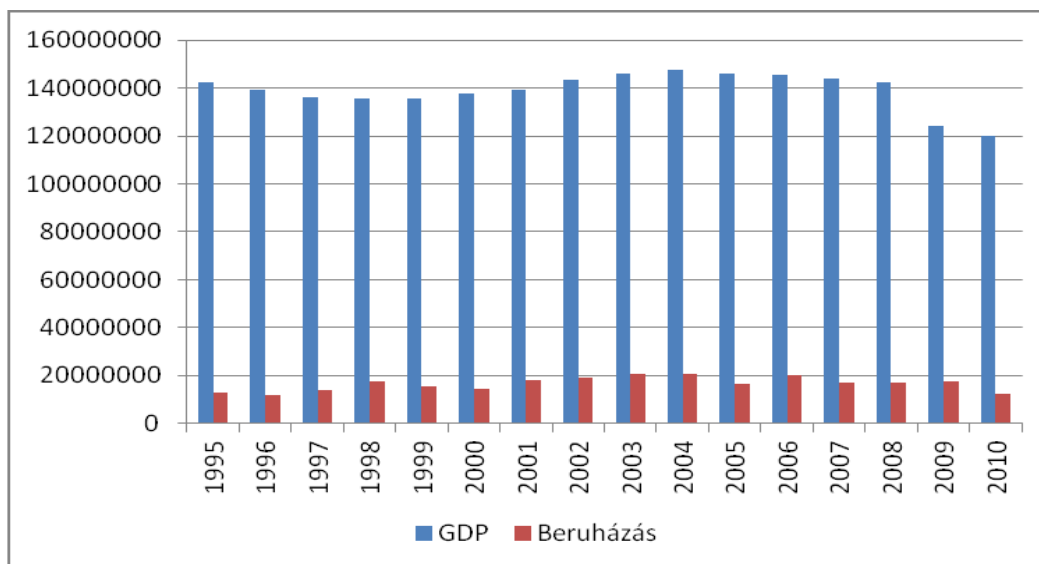
b) Tőkeállomány növelése

A kibocsátást befolyásoló másik fontos összetevője a tőkeállomány nagysága, ill. változásának üteme.

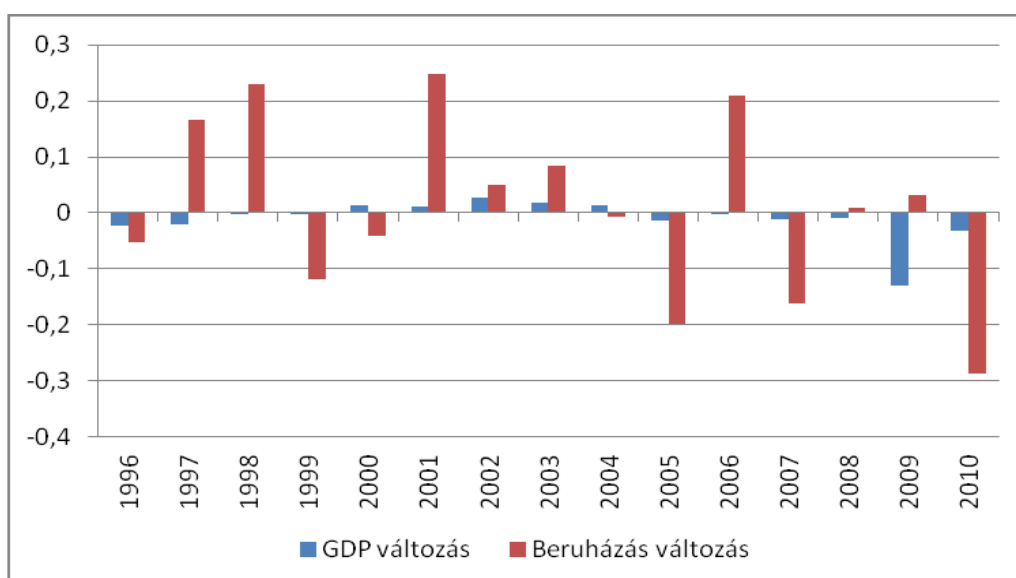
Az elmúlt 15 évben (az 1999 és a 2004-es év kivételével csökkent a GDP reálértéke; az országos átlaghoz képest az olló nyílt. A gazdasági válság jelei már 2004-től megfigyelhetők, és a 2008-as csökkenés különösen drasztikusan jelent meg a megye esetében.

A tőkeállomány és a GDP alakulását elemezve az derül ki, hogy a két mutató közötti korrelációs kapcsolat gyenge ($R^2=0,092$); azaz Békés megyében eszközölt beruházás csak kis hatással van a GDP változásaira (3. ábra).

3. ábra: Békés megye GDP-jének (eFt) és a beruházások (eFt) értéke 1995-ös árakon
Forrás: KSH adatok felhasználásával saját szerkesztés

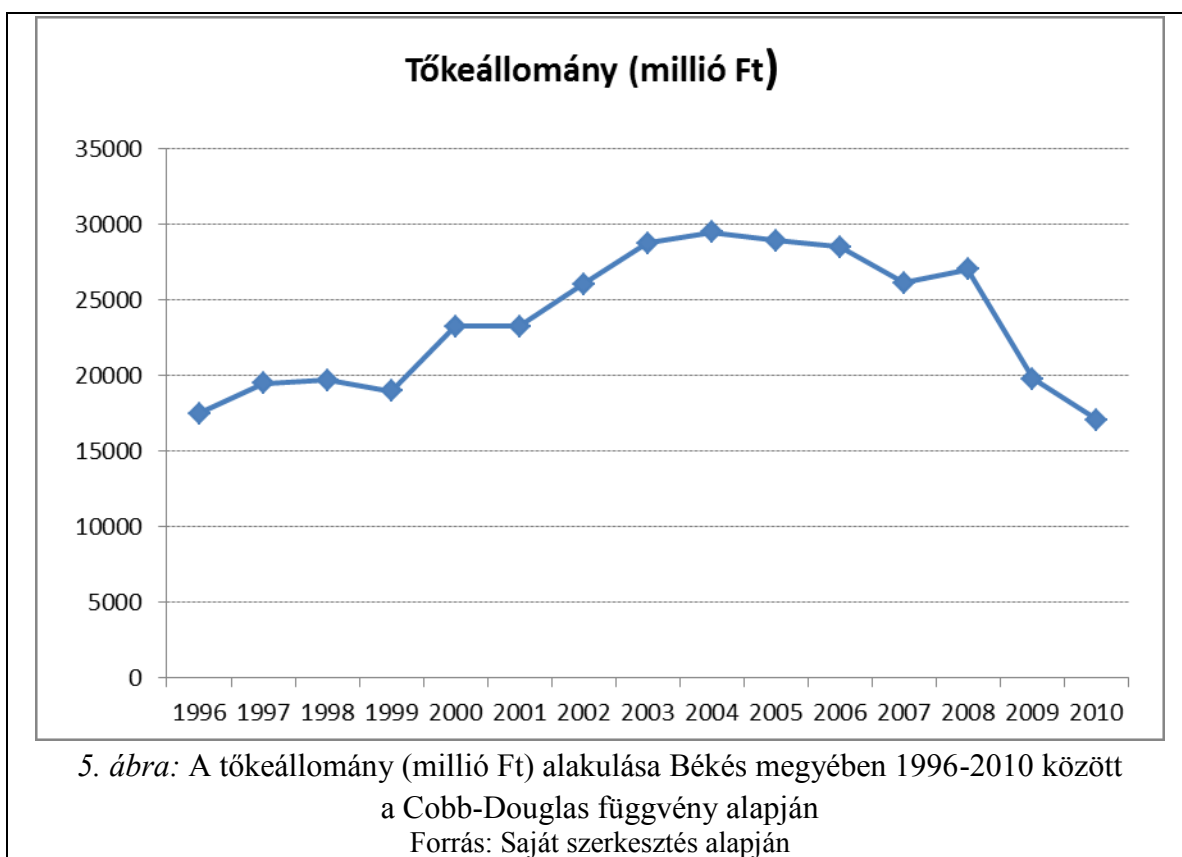

4. ábra: Békés megye GDP-jének és a beruházások változása 1995-ös árakon
Forrás: KSH adatok felhasználásával saját szerkesztés

Az országos átlagnál alacsonyabb beruházási ráta miatt a jelentősebb beruházások kiugró (10 és 25 % közötti) pozitív elmozdulást váltottak ki (pl.: 1997, 1998, 2001, 2006 évben). Ugyanilyen szintű visszaesés figyelhető meg a relatíve nagyobb befektetések elmaradása esetén (1999, 2005, 2007, 2010).

Tekintettel arra, hogy a KSH csak beruházási adatokat közöl, a növekedés azonban a tőkeállomány nagyságának (stock-mutató), ill. változásának (flow-mutató) függvénye Cobb-Douglas függvény segítségével megbecsültük Békés-megye tőkeállományát (5. ábra).

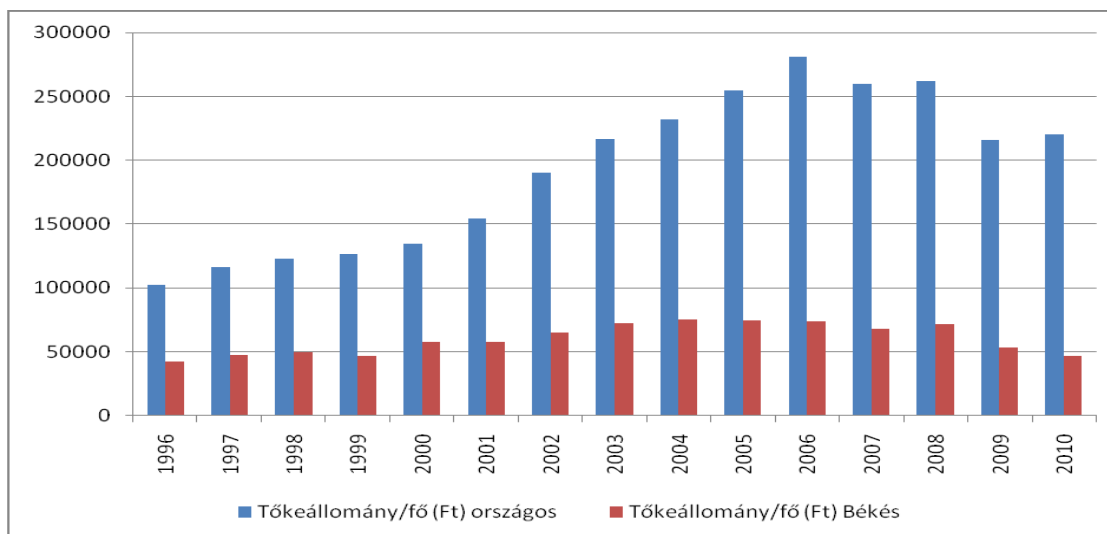

Békés megye tőkeállománya az országos tendenciáknak megfelelően, de annál kisebb ütemben 1996-tól 2004-ig nőtt; 2005-től a válság előjeleként csökkent (az amortizáció nagyobb volt, mint a szinten tartáshoz, ill. a növekedéshez szükséges beruházások értékénél).

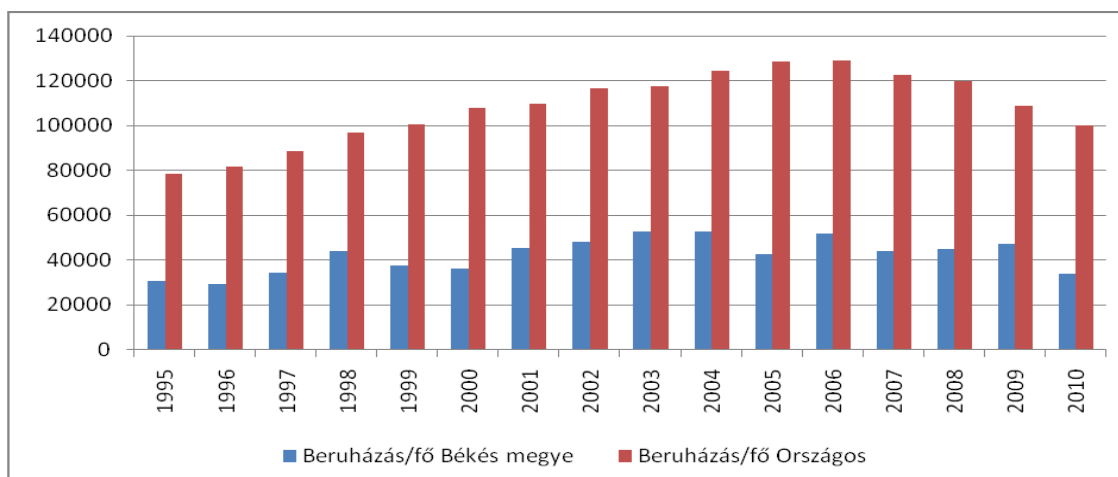
	Bruttó hazai termék (GDP) beszerzési áron, milliárd Ft	Kumulált infláció 1995. évi bázison	Reál GDP 1995-ös árakon	Foglalkoztatottak száma (ezer fő)	L^{α}	$K^{(1-\alpha)}$	Tőkeállomány (millió Ft)
1996	207 526	1,24	167896,4861	144,7	25,4	3847,8	17516,7
1997	241 131	1,46	164906,3317	132,9	24,0	3994,1	19487,9
1998	274 084	1,67	163988,3302	131,0	23,8	4009,2	19699,3
1999	303 703	1,84	165195,8131	135,1	24,3	3958,6	18997,6
2000	359 235	2,02	177960,7328	135,8	24,3	4250,2	23274,9
2001	392 545	2,20	178079,9758	135,9	24,4	4251,0	23287,7
2002	424 666	2,32	182950,7808	133,3	24,1	4422,5	26072,9
2003	456 178	2,43	187704,3303	131,5	23,8	4577,7	28772,9
2004	488 774	2,60	188313,0421	130,4	23,7	4617,7	29496,9
2005	502 552	2,69	186892,3964	130,2	23,7	4587,4	28947,9
2006	521 221	2,79	186560,7436	130,9	23,8	4563,3	28516,0
2007	556 854	3,02	184550,9796	134,9	24,2	4426,7	26144,0
2008	584794	3,20	182667,2988	130,4	23,7	4479,2	27039,9
2009	530 211	3,34	158942,8972	124,5	23,0	4016,5	19802,6
2010	538 507	3,50	153888,7144	128,2	23,4	3815,5	17100,3

A Cobb-Douglas függvény alapján becsültük a megye tőkeállományát, feltételezve, hogy a teljes tényezőtermelékenység hasonló az országos értékekhez (1,73), Cobb-Douglas függvényben $\alpha = 0,65$ értékét használtuk.

6. ábra: A tőkeállomány fajlagos nagysága Békés megyében és országos szinten
Forrás: saját szerkesztés a KSH adatai alapján

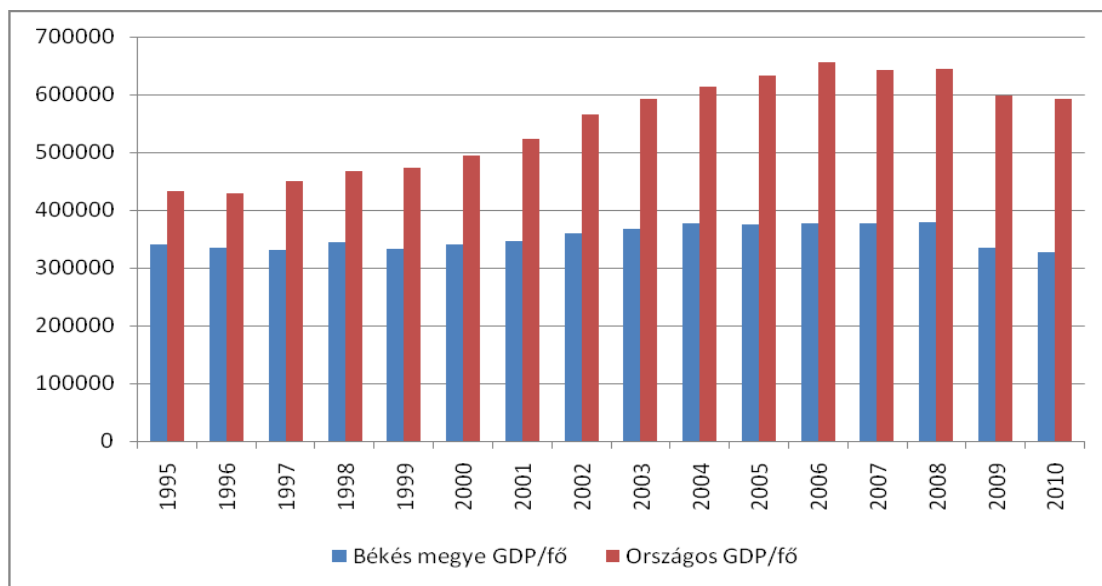
A tőkeállomány fajlagos nagysága országos szinten 2006-ig folyamatos növekedett, Békés megyében 2004-ig tapasztalhatunk emelkedést, de korán sem akkora mértékben, mint ahogyan azt országos szinten mérhetjük. Országos szinten a 2006-os év jelentette a csúcst, míg Békés megyében a válság hatásai már a kibontakozását megelőző években is érzékelhetőek voltak, mert 2005-től csökkenő tendencia volt rá jellemző.

7. ábra: A beruházások fajlagos szintje Békés megyében és országos szinten (Ft)
Forrás: saját szerkesztés a KSH adatai alapján

A KSH adatai alapján a beruházások terén országosan elmondható, hogy 1995 és 2006 között folyamatos növekedést tapasztaltunk, addig Békés megyében nem lehet egyértelmű tendenciát meghatározni. Ez a hektikusság valószínűleg annak köszönhető, hogy bizonyos években nagyobb vállalati befektetések történtek a megyében, és ez növekedést idézett elő, míg más években ezek kimaradtak, és ennek köszönhetően csökkenés volt tapasztalható.

8. ábra: A fajlagos GDP alakulása Békés megyében és országos szinten

Forrás: saját szerkesztés a KSH adatai alapján

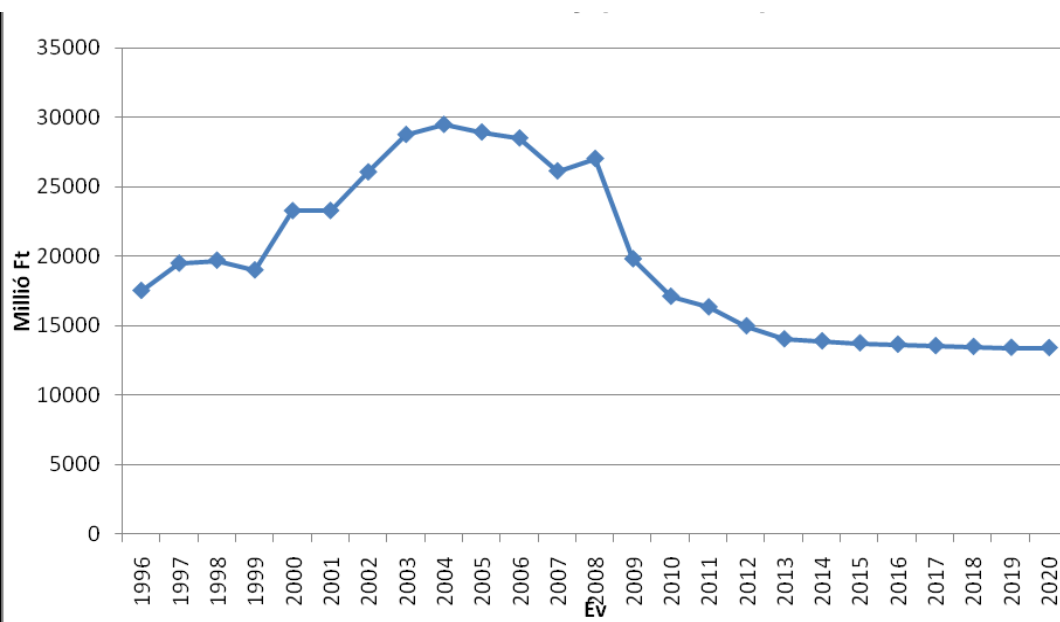
Az egy főre jutó GDP-t tekintetében Magyarországon 1995-től 2006-ig folyamatos növekedést mérhetünk, majd a válság előszeleként először stagnálás, majd pedig csökkenés következett be. A békés megyei tendenciák ezzel a növekedéssel szemben inkább a stagnáláshoz közelítenek, főleg abban az esetben, hogy ha az 1995-ös és a 2010-es értéket vizsgáljuk. A válság jobban érintette Békés megyét, hiszen a GDP csökkenés kicsivel nagyobb ütemben ment végbe, mint azt az országos értéknél volt tapasztalható.

A Cobb-Douglas függvény használatával becsléseket készítettünk arra vonatkozóan, hogy ahhoz, hogy 25%-al növekedjen a GDP 2020-ra, ahhoz mekkora tőkenövekedésre van szükség. Az első számításnál nominális GDP-re, míg a másodiknál reál GDP-re vonatkozóan készült a becslés.

A modell elkészítése során a GDP növekedést egyenletesnek feltételeztük mindkét esetben 2010 és 2020 között. A számításokhoz trendszámítással elkészítettük a foglalkoztatotti létszám becslését is, valamint az infláció értékeire vonatkozóan az MNB előrejelzéseit használtuk.

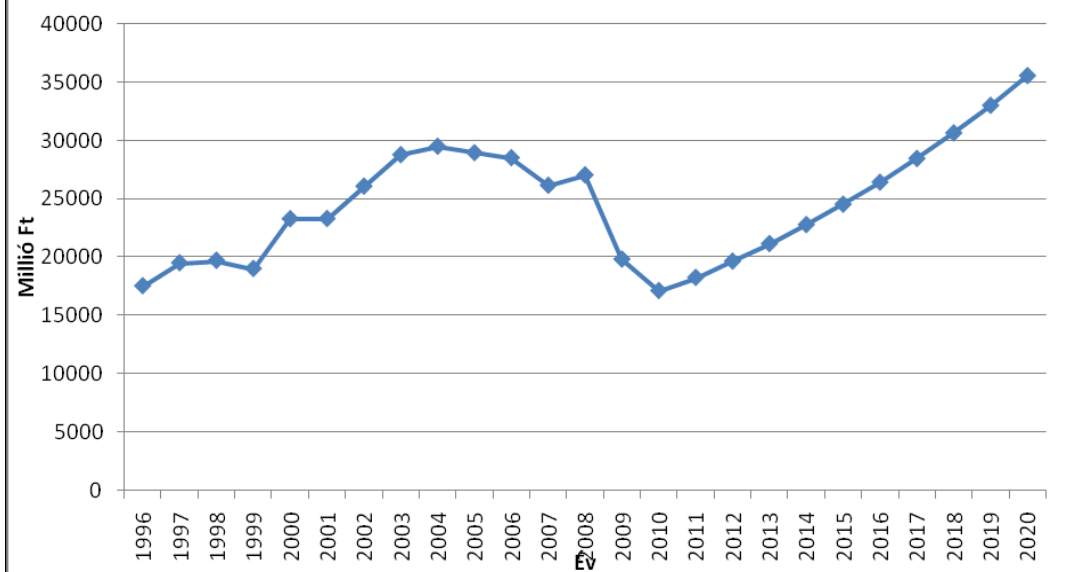
Ahhoz, hogy a folyóáras GDP 25 %-kal nőjön 2020-ra, 2011-2012-t követően lényegében változatlan tőkeállományra van szükség; azt jelenti, hogy érdemi növekedés nem várható a megyében (9. ábra).

9. ábra: Folyóáras GDP növekedéshez szükséges tőkeállomány változás

Forrás: saját szerkesztés

Amennyiben a reál GDP 25 %-os növekedést tűzzük ki a tőkeállomány intenzív növelésére van szükség (10. ábra).

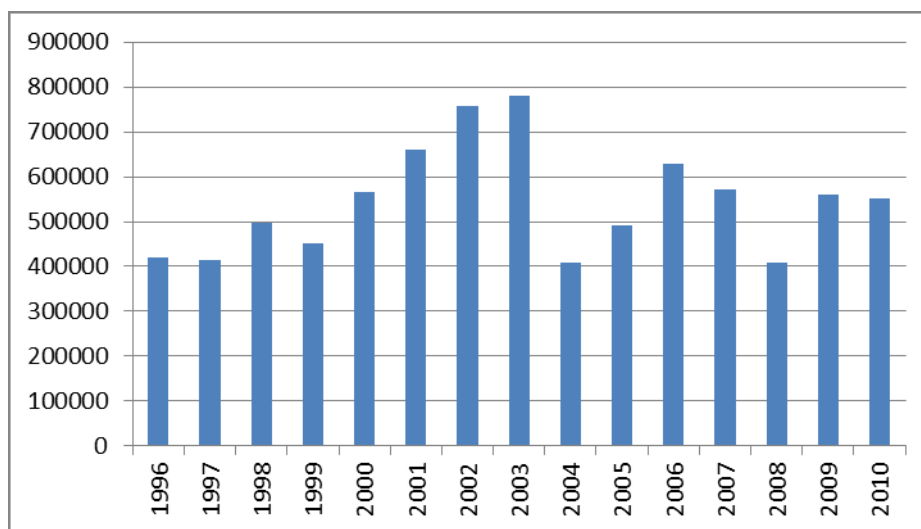
10. ábra: Tőkeállomány növelése

Forrás: saját szerkesztés

Ez a tőkeállomány növelés kb. 2%-os reál GDP növekedésnek felel meg, ami a jelen tendenciák szerint legalább a várható országos növekedési szintet éri el. Ebben az esetben a tőkeállomány tartós növelését kell megcélozni (ami a jelenlegi állományhoz képest valamivel több, mint 7%-os éves növekedést tesz szükségessé).

c) K+F ráfordítás növelése

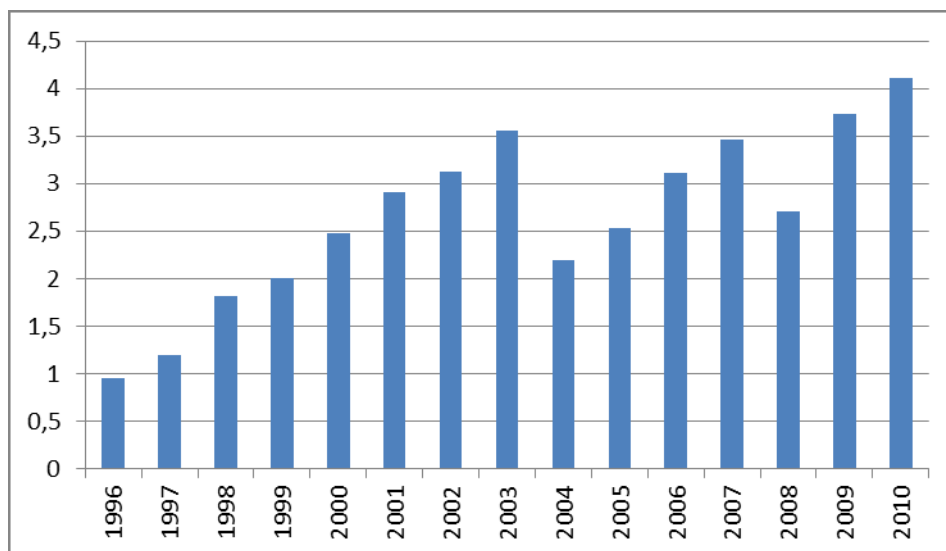
Békés megyében eszközölt K+F ráfordítás ciklikusan változott, de a vizsgált időszakban mindvégig alacsony volt (11. ábra), többnyire alig érte el az országos GDP 4 %-át, 12. ábra).

11. ábra: Békés megye K+F ráfordításai 1996-os árakon (eFt)

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

Az EU 2020-ban megfogalmazott tervekkel, ill. a magyar célokkal területileg koncentráltan (Békéscsaba, Szarvas, Gyula, Orosháza) 2014-2020 között a K+F ráfordítások éves összegének átlaga legalább 1500-1600 Mrd. Ft kell, hogy legyen.

12. ábra: A Békés megyei K+F ráfordítások aránya az országos értékhez viszonyítva, 1996-os árakon

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

8.4. *melléklet:* Ábrák jegyzéke

1. *ábra:* Békés megye jövőképe, fejlesztésének átfogó és stratégiai céljai, ill. fejlesztési csomópontjai
2. *ábra:* Békés megyei stratégiai célok kistérségi összefüggései
3. *ábra:* Értékalapú gazdaságfejlesztés modellje
4. *ábra:* Értékalapú gazdaságfejlesztés célpiramisa
5. *ábra:* Térségspecifikus brandek célhierarchiája
6. *ábra:* Aktivitási ráta változása Békés megye kistérségeiben
7. *ábra:* Arzénnel szennyeződött ivóvíz előfordulása Békés megyében (2011)
8. *ábra:* Magyar-román határátkelők Békés megyében
9. *ábra:* Békés megye periférikus helyzetű települései fejlesztésének célpiramisa
10. *ábra:* Természeti és épített értékek megóvásának célpiramisa
11. *ábra:* Ipari fejlesztési övezetek
12. *ábra:* Helyi gazdaságfejlesztési övezetek
13. *ábra:* Egészségturisztika fejlesztési övezetek
14. *ábra:* Helyi piac fejlesztési övezetek
15. *ábra:* Célrendszer belső koherenciájának vizsgálata
16. *ábra:* Békés megye fejlesztési céljainak külső koherenciája
17. *ábra:* Innovatív ipari klaszter
18. *ábra:* Halászati klaszter
19. *ábra:* Helyi brandek
20. *ábra:* Zöldség klaszter
21. *ábra:* Egészséggazdasági klaszter
22. *ábra:* Térszerkezet fejlesztésének irányai
23. *ábra:* Javaslat Békés Megye Önkormányzat szervezeti felépítése

8.5. *melléklet:* Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Békés megye stratégiai céljainak lebontása
2. táblázat: HDI értékek Békés megye kistérségeiben
3. táblázat: Határmenti utak fejlesztése Békés megyében
4. táblázat: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolódása az OTK-hoz, OFK-hoz
5. táblázat: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolata a Növekedési Tervvel
6. táblázat: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolata az Új Széchenyi Tervvel
7. táblázat: Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiához
8. táblázat: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolódása a Nemzeti Vidékstratégiához
9. táblázat: Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása az EU 2020 prioritásokhoz
10. táblázat: Az EU 2020 prioritások és a koncepcióban megfogalmazott cékitűzések illeszkedése
11. táblázat: Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz és Nemzeti Természetvédelmi Alaptervhez